

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

MAGISTRSKO DELO

POSEBNOSTI OBDAVČITVE FINANČNEGA SEKTORJA

Ljubljana, december 2021

SARA GASPARIČ

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisana Sara Gasparič, študentka Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, avtorica predloženega dela z naslovom Posebnosti obdavčitve finančnega sektorja, pripravljenega v sodelovanju s svetovalcem red. prof. dr. Mitjem Čokom

IZJAVLJAM

1. da sem predloženo delo pripravila samostojno;
2. da je tiskana oblika predloženega dela istovetna njegovi elektronski obliki;
3. da je besedilo predloženega dela jezikovno korektno in tehnično pripravljeno v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, kar pomeni, da sem poskrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih uporabljam oziroma navajam v besedilu, citirana oziroma povzeta v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani;
4. da se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del (v pisni ali grafični obliki) kot mojih lastnih – kaznivo po Kazenskem zakoniku Republike Slovenije;
5. da se zavedam posledic, ki bi jih na osnovi predloženega dela dokazano plagiatorstvo lahko predstavljalo za moj status na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani v skladu z relevantnim pravilnikom;
6. da sem pridobila vsa potrebna dovoljenja za uporabo podatkov in avtorskih del v predloženem delu in jih v njem jasno označila;
7. da sem pri pripravi predloženega dela ravnala v skladu z etičnimi načeli in, kjer je to potrebno, za raziskavo pridobila soglasje etične komisije;
8. da soglašam, da se elektronska oblika predloženega dela uporabi za preverjanje podobnosti vsebine z drugimi deli s programsko opremo za preverjanje podobnosti vsebine, ki je povezana s študijskim informacijskim sistemom članice;
9. da na Univerzo v Ljubljani neodplačno, neizključno, prostorsko in časovno neomejeno prenašam pravico shranitve predloženega dela v elektronski obliki, pravico reproduciranja ter pravico dajanja predloženega dela na voljo javnosti na svetovnem spletu preko Repozitorija Univerze v Ljubljani;
10. da hkrati z objavo predloženega dela dovoljujem objavo svojih osebnih podatkov, ki so navedeni v njem in v tej izjavi.

V Ljubljani, dne _____

Podpis študentke: _____

KAZALO

UVOD	1
1 DAVEK NA DODANO VREDNOST	3
1.1 Splošno o davku na dodano vrednost.....	3
1.1.1 Temeljna načela in zakonske osnove	3
1.1.2 Davčni zavezanec in plačnik davka	4
1.1.3 Davčna osnova.....	7
1.1.4 Davčna stopnja.....	8
1.1.5 Nastanek davčne obveznosti.....	8
1.1.6 Obdavčljive transakcije	9
1.1.7 Oproščene transakcije	10
1.2 Finančne institucije in storitve	11
1.2.1 Obdavčene finančne storitve	13
1.2.2 Oproščene finančne storitve	16
1.2.3 Odbitek DDV.....	19
1.3 Izvzetje finančnih storitev iz obdavčitve z davkom na dodano vrednost.....	21
1.3.1 Razlogi za oprostitve finančnih storitev	23
1.3.2 Učinki in posledice izvzema finančnih storitev.....	24
1.4 Študija primera za švedske banke.....	29
1.4.1 Ocena davčne osnove.....	29
1.4.2 Ocena davčne izgube	30
1.5 Alternativne metode obdavčitve finančnih storitev z DDV	32
1.5.1 Seštevalna metoda.....	33
1.5.2 Odštevalna metoda.....	34
1.5.3 Metoda prave oprostitve.....	36
1.5.4 Metoda denarnih tokov	37
1.5.5 Tax calculation account (TCA) metoda	40
1.5.6 Metoda mobilnega deleža.....	44
1.5.7 Poseben davek na finančne storitve	48
2 OBDAVČITEV FINANČNIH STORITEV V EU IN PO SVETU	49
2.1 Nemčija in Francija	49

2.2 Območja izven EU	50
2.2.1 Južna Afrika.....	50
2.2.2 Singapur	51
2.2.3 Nova Zelandija.....	52
2.2.4 Avstralija	53
2.3 Uporaba nadomestnega davka na finančne storitve in ekonomske rente na slovenski banki.....	56
3 DAVEK NA FINANČNE STORITVE	59
3.1 Splošno o DFS in davčni zavezanec.....	59
3.2 Davčna osnova, davčna stopnja in davčna obveznost.....	60
3.3 Predmet obdavčitve in oprostitve.....	61
4 DAVEK OD DOHODKOV PRAVNIH OSEB.....	62
4.1 Splošno o davku od dohodkov pravnih oseb.....	62
4.2 Določbe ZDDPO-2 v povezavi s finančnimi institucijami in storitvami	63
4.3 Vpliv davčnih reform na bančni sektor	64
SKLEP	69
LITERATURA IN VIRI	72

KAZALO TABEL

Tabela 1: Davčna osnova finančnih storitev na Švedskem, kjer FI označuje finančne institucije, v mio SEK.....	29
Tabela 2: Analiza vpliva na povpraševanje, na Švedskem, v %.....	31
Tabela 3: Praktični prikaz odštevalne metode – depozit in posojilo, v EUR	35
Tabela 4: Praktični primer uporabe metode denarnih tokov, v EUR	38
Tabela 5: Praktični primer TCA metode, v EUR.....	42
Tabela 6: Primerjava TCA metode in metode denarnih tokov, v EUR.....	43
Tabela 7: Praktični prikaz metode mobilnega deleža – gospodinjstvo in podjetje	45
Tabela 8: Primerjalna analiza različnih metod in njihovih učinkov na distorzije.....	47
Tabela 9: Podatki obeh bank (NLB in NKMB) za leto 2019	57
Tabela 10: Ocena posledic uporabe avstralske SFT metode na NLB in NKBM.....	58
Tabela 11: Ocena posledic uporabe avstralske metode ekonomske rente na NLB in NKBM	59
Tabela 12: Ključne učinki obdavčitve bank na Japonskem (v mio EUR) in količniki posameznih področij pred in po obdavčitvi.....	68

KAZALO SLIK

Slika 1: Opcijska obdavčitev finančnih storitev	13
Slika 2: Koncept skritega DDV	26
Slika 3: Koncept davčne kaskadnosti.....	26
Slika 4: Zmanjševanje povpraševanja po finančnih storitvah v EU	28
Slika 5: Dejavniki, ki vplivajo na sprejemanje odločitev	66

SEZNAM KRATIC

angl. – angleško

B2B – (angl. Business to business); transakcije med davčnimi zavezanci

B2C – (angl. Business to customer); transakcije med davčnim zavezancem in nezavezancem

BS – Banka Slovenije

CAPEX – kapitalski izdatki

CURS – Carinska uprava Republike Slovenije

DDPO – davek od dobička pravnih oseb

DDV – davek na dodano vrednost

DFS – davek na finančne storitve

ECB – (angl. European Central Bank); Evropska centralna banka

EU – (angl. European Union); Evropska unija

FSC – (angl. financial services charge); dajatev na finančne storitve

FURS – Finančna uprava Republike Slovenije

GST – (angl. Goods and services tax); davek na blago in storitve

IT – (angl. Information technology); informacijska tehnologija

MDS – Mednarodni denarni sklad

MF – Ministrstvo za finance Republike Slovenije

NKBM – Nova kreditna banka Maribor

NLB – Nova Ljubljanska banka

PwC – PricewaterhouseCoopers

SEK – švedska krona (valuta)

SEU – Sodišče Evropske unije

SFT – (angl. Supplementary Financial Tax); nadomestnega davka na finančne storitve

T0 – prvo obdobje

T1 – drugo obdobje

TCA – (angl. Tax calculation account); konto za izračun davčne obveznosti

ZBS – Združenje bank Slovenije

ZDA – Združene države Amerike

UVOD

Davki izvirajo že iz antičnih časov, saj so se pojavili v Grčiji in Rimu, kjer so služili financiranju javnih dejavnosti (Klun, 2010, str. 1). V osnovi morajo biti davki zasnovani tako, da ne povzročajo izkrivljanja ekonomske učinkovitosti in zagotavljajo družbeno pravičnost.

Davke plačujejo tako fizične kot pravne osebe, saj so obvezna dajatev, ki jo je treba poravnati v denarni obliki. Trgi, na katerih delujejo pravne in fizične osebe, so nepopolni, kar pomeni, da nobeden izmed akterjev nima popolnega dostopa do informacij in možnosti samostojne zagotovitve zelene košarice finančnih produktov, kot so na primer obveznice, delnice in derivativi. Zato se je pojavila potreba po finančnih institucijah, ki delujejo kot posredniki med ponudniki in investitorji ter odpravljajo asimetrijo informacij (Madura, 2008, str. 12). Slednje investitorjem omogočijo pridobitev zelene košarice dobrin, saj v primeru, da ponudba presega povpraševanje posameznega investitorja, le-to porazdelijo med več različnih investitorjev.

Finančne storitve so med drugim predmet DDV (v nadaljevanju DDV). DDV je splošni davek na potrošnjo, iz česar izhaja, da se plačuje od vseh dobav blaga in storitev, razen tistih, ki so iz sistema obdavčitve izrecno izvzete. V Sloveniji je stopil v veljavo leta 1999, s katerim so predvsem z vstopom Slovenije v Evropsko unijo (v nadaljevanju EU) sledile razne zakonske dopolnitve in spremembe. Pri čemer je treba izpostaviti, da zakonodaja določa posamezne oprostitve v sistemu DDV, med drugim tudi na področju finančnih storitev (Klun, 2010, str. 57–59).

Sčasoma se je izkazalo, da DDV z izjemami, ki jih določa na področju oprostitev, odstopa od osnovnega koncepta davkov, saj z njimi negativno vpliva na družbeno blaginjo. Zato so z namenom enakomernejše obdavčitve vseh akterjev na trgu v Sloveniji leta 2012 uvedli davek na finančne storitve (v nadaljevanju DFS), ki ga podrobneje ureja Zakon o davku na finančne storitve (ZDFS), Ur. l. RS, št. 94/2012 in 90/2014. Prvič so ga obračunali leta 2013, njegov ključni namen pa je ustrezna porazdelitev davčnega bremena in zagotovitev dodatnih sredstev državnemu proračunu (Finančna uprava Republike Slovenije, brez datuma).

Poraja se torej vprašanje, zakaj je ravno obravnava finančnega sektorja drugačna od obravnave preostalih sektorjev in ali obstajajo kakšne alternativne možnosti obdavčitve, ki v teoriji ali v praksi omilijo distorzije, nastale iz naslova oprostitev. Poleg tega je treba preučiti tudi, v kakšni meri alternativne oblike ali dodatne oblike obdavčitve finančnega sektorja na primer DFS v Sloveniji dejansko doprinesejo k enakomernejši obdavčitvi finančnega sektorja v primerjavi z ostalimi.

Iz zapsanega torej izhaja, da smo preko poglobljene analize tematike v magistrskem delu skušali odgovoriti na sledeča raziskovalna vprašanja:

- Zakaj je finančni sektor na davčnem področju deležen drugačne obravnave kot preostali ponudniki blaga in storitev?
- Ali alternativne oblike obdavčitve finančnega sektorja, ki predstavljajo potencialni nadomestek DDV, izničijo oziroma omilijo določene distorzije, ki jih povzročajo oprostitve finančnega sektorja v sistemu DDV?

V celotnem magistrskem delu smo uporabili več različnih metod. Prva metoda je deskriptivna metoda, s pomočjo katere smo preučili obstoječo literaturo, povezano z obdavčitvijo finančnega sektorja predvsem v Sloveniji, EU in nekaterih državah izven EU. Poleg tega smo natančno analizirala posebnosti obdavčitve finančnih storitev, opredelila razloge za obstoj trenutnega sistema oprostitve finančnih storitev ter podala argumente zagovornikov trenutnega sistema in zagovornikov sprememb na področju obdavčitve finančnih storitev. V tem segmentu bosta uporabljeni kavzalna in ne eksperimentalna metoda. Iz česar izhaja, da magistrsko delo temelji na sekundarni analizi, saj je osnovano predvsem na obstoječih delih drugih avtorjev ter zakonodaji.

Sestavljeno je iz štirih poglavij, kjer je v prvem poglavju v petih sklopih predstavljen DDV. V prvem sklopu so predstavljene teoretične osnove in splošne značilnosti tega davka, kar omogoči lažje razumevanja nadaljnjih tematik. Drugi in tretji sklop zajemata finančne institucije, finančne storitve ter njihovo izvzetje iz sistema DDV, vključno z razlogi in učinki izvzetja. V četrtem sklopu je predstavljena študija primera za švedske banke, kjer so preučene potencialne posledice obdavčitve finančnih storitev z alternativnim davkom, ki nadomesti DDV. V zadnjem sklopu prvega poglavja je predstavljenih sedem različnih alternativnih metod obdavčitve finančnih storitev in njihov vpliv na posamezne distorzije.

V drugem poglavju je predstavljena obdavčitev finančnih storitev v Nemčiji in Franciji ter drugod po svetu. Evropski državi sta namreč izkoristili možnost, ki jima jo omogoča zakonodaja EU in sta obdavčili določene finančne storitve, ki so v sistemu DDV oproščene ali izvzete. Poleg tega je EU preučila možnost uvedbe enakega tipa obdavčitve kot v Avstraliji, zato bo slednja opisana v ločenem sklopu drugega poglavja. Poglavje se zaključuje z uporabo dveh alternativnih metod, predlaganih s strani avstralskih strokovnjakov, na dveh večjih slovenskih bankah.

DDV sledi predstavitev drugega že omenjenega davka v tretjem poglavju, ki obdavčuje zgolj finančne storitve, ki ga je Slovenija uvedla v skladu z določili EU. Gre torej za predstavitev DFS, ki zajema tudi razlog za uvedbo, oprostitve v sistemu DFS in ovrednotenje njegovih učinkov. Medtem ko zadnje poglavje sestoji iz zakonodajnih določb, osnovnih pojmov, vezanih na DDPO ter nekaj študij primera, ki bodo orisale

ključne predvidene ali dejanske posledice dodatne obdavčitve finančnih institucij z, na primer, povišanjem davčne stopnje.

1 DAVEK NA DODANO VREDNOST

Pred predstavitvijo ključnega dela tega poglavja, ki se nanaša na razloge za specifično obravnavo finančnih storitev v sistemu DDV in učinke ter posledice morebitne obdavčitve finančnih storitev, je treba orisati osnove DDV in opisati finančne storitve in ponudnike le-teh.

1.1 Splošno o davku na dodano vrednost

DDV je splošni davek na potrošnjo, katerega pravne in fizične osebe plačujejo od vseh dobav storitev in blaga, z izjemo tistih, za katere je zakonsko določen izvzem ali oprostitev. Plačuje se v vseh fazah prometa blaga in storitev oziroma v celotni verigi, vendar se ne obdavči celotna vrednost, temveč zgolj vrednost, ki jo blagu ali storitvi doda posamezen člen v verigi. Obdavčitev dodane vrednosti je omogočena tako, da se od izstopnega davka odšteje vstopni davek. Vstopni davek je davek, ki ga je davčni zavezanec plačal ob nabavah blaga in storitev (prejeti računi), medtem ko izstopni davek predstavlja davek, ki ga davčni zavezanec obračuna za svoje dobave blaga in storitev (izdani računi). DDV efektivno, bolj kot ne, plača zadnji člen v verigi, ki ga predstavlja končni potrošnik (Finančna uprava Republike Slovenije, 2021).

Glede na to, da se DDV obračuna na večino opravljenih storitev in dobav blaga, ima močan finančni učinek, zato v EU predstavlja velik del proračunskih prihodkov. Višina davčnih prihodkov je odvisna od širine davčne osnove, višine in števila stopenj. V primeru, da ima država določeno široko davčno osnovo in visoko splošno stopnjo DDV, bodo njeni proračunski prihodki bistveno višji od prihodkov druge države, ki ima nižjo splošno stopnjo in ožjo davčno osnovo.

Sistem DDV z nekaj izjemami temelji na indirektni odštevalni metodi, kar pomeni, da davčni zavezanec odšteje znesek davka, ki mu je bil zaračunan ob nabavah od zneska davka, ki ga je davčni zavezanec zaračunal kupcem blaga oziroma naročnikom njegovih storitev. Plačani DDV zato ne predstavlja stroška poslovanja, saj davčno obveznost predstavlja razlika med izstopnim in vstopnim DDV. Kar pa ne velja v primeru davčnega zavezanca, ki opravlja oproščene dobave blaga oziroma storitev (Finančna uprava Republike Slovenije, 2021).

1.1.1 Temeljna načela in zakonske osnove

V teoriji obstajajo določena temeljna načela, ki jih je v praksi treba upoštevati za delovanje sistema DDV, vendar je pred njihovo predstavitvijo treba pojasniti dva pojma.

Prvi pojem je država izvora, ki se nanaša na načelo države porekla, kar pomeni, da je blago oziroma storitev obdavčeno v državi porekla, zato slednji pripadajo tudi prihodki od pobranih davkov. Davčni zavezanec iz države porekla na izdanem računu navede tudi lokalno stopnjo DDV ter slednjega obračuna kupcu. Načelo se v mednarodni menjavi zelo redko uporablja, razen, če gre za prodajo končnim potrošnikom.

Drugi pojem je država destinacije oziroma načelo namembne države/destinacije. V EU se načelo v praksi izvaja preko mehanizma obrnjene davčne obveznosti, kar pomeni, da se kupec blaga samoobdavči s stopnjo DDV, uveljavljeno v namembni državi, kar omogoči ohranitev enakovredne obravnave domačega in tujega blaga v državah članicah EU. Povedano z drugimi besedami, blago oziroma storitve so v tem primeru obdavčene v državi, kjer bodo porabljene, zato se na izdanem računu DDV ne obračuna. Davčni prihodki iz naslova DDV v tem primeru pripadajo namembni državi.

V Sloveniji od 1. januarja 2007 dalje, v skladu s Šesto direktivo Sveta 77/388/EGS (Ur. l. EU, št. L 145/1977, v nadaljevanju Šesta direktiva) in njeno nadgradnjo Direktiva Sveta 2006/112/ES (Ur. l. EU, št. L 347/2006) oziroma Direktiva o DDV, področje DDV urejajo, dopolnjujejo in razlagajo:

- Zakon o davku na dodano vrednost (ZDDV-1), Ur. l. RS, št. 13/2011;
- Pravilnik o izvajanju Zakona o davku na dodano vrednost (P-ZDDV-1), Ur. l. RS, št. 141/2006 in drugi podzakonski akti;
- Uredbe s področja DDV, ki jih sprejme Svet EU;
- Zakon o davčnem postopku (ZDavP-2), Ur. l. RS, št. 13/2011;
- Sodna praksa slovenskih sodišč;
- Sodna praksa Sodišča EU (v nadaljevanju SEU);
- Davčnih pojasnil Ministrstva za finance Republike Slovenije (v nadaljevanju MF), Finančne uprave Republike Slovenije (v nadaljevanju FURS) ter Carinske uprave Republike Slovenije (v nadaljevanju CURS).

Pravo EU mora biti v Sloveniji primarno upoštevano, zato je pomembna tudi Izvedbena uredba Sveta EU št. 282/2011, saj določa pravila izvajanja Direktive o DDV.

1.1.2 Davčni zavezanec in plačnik davka

Glede na predhodno razlago obdavčljivih transakcij in omembe davčnega zavezanca je treba izpostaviti, da so pogoji za pridobitev naziva davčni zavezanec opredeljeni v 5. členu ZDDV-1. Slednji navaja, da je davčni zavezanec vsaka oseba, ki kjerkoli neodvisno opravlja poljubno ekonomsko dejavnost, ne glede na namen ali rezultat opravljanja le-te.

V nadaljevanju sta dva ključna pogoja tega pojma natančneje določena.

Prvi pogoj, ki ga je treba dodatno razložiti, se nanaša na ekonomsko dejavnost, ki obsega vsako predelovalno, trgovsko, proizvodno in storitveno dejavnost, vključno s kmetijsko, rudarsko in poklicno dejavnostjo. Prav tako vključuje izkoriščanje premoženja in premoženjskih pravic pod pogojem, da je namenjeno trajnemu doseganju dohodka. Kot izhaja iz sodbe SEU v zadevi C-520/14 je mogoče dejavnost šteti kot ekonomsko zgolj v primeru, da gre za izvajanje transakcij v okviru obdavčljive dejavnosti, ki so natančneje določene v 2. členu Direktive o DDV, ki je v slovenski pravni red implementiran v 3. členu ZDDV-1 (Finančna uprava Republike Slovenije, brez datuma b).

Drugi pogoj je neodvisno opravljanje dejavnosti, kar pomeni, da so iz nje izključeni zaposleni in druge osebe, ki jih na delodajalca veže pogodba o zaposlitvi ali druge pravne vezi in odražajo odvisno razmerje med delojemalcem in delodajalcem. Iz tega izhaja, da je pri ugotavljanju neodvisnosti treba preveriti, ali oseba dejavnost opravlja za svoj račun v svojem imenu in nosi gospodarsko tveganje, povezano z opravljanjem te dejavnosti. V primeru, da oseba dejavnost opravlja v odnosu podrejenosti do druge osebe, ta oseba ne nosi gospodarskega tveganja in ne opravlja dejavnosti v svojem imenu, torej ni davčni zavezanec. Primer osebe, ki dejavnost opravlja v podrejenem odnosu in ni davčni zavezanec, je zaposlena oseba v podjetju, ki je davčni zavezanec in se ukvarja s prodajo zdravih prehranskih izdelkov. Iz česar izhaja, da je fizična oseba davčni zavezanec za tisto ekonomsko dejavnost, ki jo opravlja neodvisno. V primeru, da ekonomsko dejavnost opravlja odvisno, potem ni davčni zavezanec.

Za razliko od podjetja, ki se ukvarja na primer s prodajo zdravih prehranskih izdelkov, so državni organi in organizacije, organi lokalnih skupnosti ter druge osebe javnega prava obravnavani specifično, saj se ne smatrajo kot davčni zavezanci, v primeru, ko opravljajo dejavnosti in transakcije, kot organi oblasti. Kljub temu so državni organi in druge osebe javnega prava lahko obravnavani tudi kot davčni zavezanci, in sicer v dveh ločenih primerih.

Prvi primer se nanaša, na dejstvo, da lahko specifična obravnava državnih organov in drugih oseb javnega prava v segmentu določenih storitev ali dobav blaga povzroči izdatno izkrivljanje konkurence, zato so v teh primerih smatrani kot davčni zavezanci. Drugi primer je opravljanje ločene ekonomske dejavnosti, ki jo opravljajo izven okvirov dejavnosti organa oblasti. Slednje so našteje v prilogi I Direktive o DDV, ki navaja, da v primeru, ko organ oblasti opravlja dejavnost dobave plina, vode, električne energije, telekomunikacijske storitve, prireja sejme in organizira prevoz potnikov ... se obravnava kot davčni zavezanec.

Medtem ko so tuje osebe davčni zavezanci, ki na ozemlju Slovenije opravljajo ekonomsko dejavnost, kljub temu da v Sloveniji nimajo sedeža, stalne poslovne enote ali običajnega prebivališča. V tem primeru mora tuja oseba vložiti zahtevek za izdajo identifikacijske številke za DDV, in sicer najkasneje 15 dni preden opravi obdavčljivo

dobavo (Finančna uprava Republike Slovenije, 2020b, str. 12). Omenjeni zahtevek morajo vložiti tudi tuje finančne institucije na primer tuje banke, ki želijo v Sloveniji odpreti svoje podružnice in poslovne enote.

Iz zgoraj navedenega izhaja, da davčnega zavezanca predstavlja podjetje, medtem ko plačnika davka predstavlja končni kupec, torej fizična oseba oziroma davčni nezavezanec, ki nima pravice do odbitka vstopnega DDV. Slednjega v Sloveniji plača po 22 %, 9,5 % ali 5 % davčni stopnji. Področje plačnikov DDV je določeno s 76. členu ZDDV-1.

Točke 76. člena ZDDV-1, ki določajo plačnike DDV, so:

1) Prva točka se nanaša na davčnega zavezanca, ki opravi obdavčeno dobavo blaga ali storitev. Na primer slovenski davčni zavezanec, registriran za DDV v Sloveniji, opravi dobavo blaga na ozemlju Slovenije in obračuna DDV v skladu z določili ZDDV-1.

2) Druga točka se nanaša na vsako osebo, identificirano za namene DDV, ki ji je dobavljeno blago v skladu z določili 22. člena ZDDV-1 (plin in električna energija). Dobavo izvrši davčni zavezanec brez sedeža v Sloveniji. Na primer hrvaški davčni zavezanec, identificiran za namene DDV na Hrvaškem, vrši dobavo električne energije slovenskemu davčnemu zavezancu. Slovenski davčni zavezanec je dolžan obračunati in plačati slovenski DDV.

3) Tretja točka se nanaša na davčnega zavezanca in pravno osebo, ki ni davčni zavezanec, kljub temu da je identificirana za namene DDV, katerima se opravijo storitve iz prvega odstavka 25. člena ZDDV-1, ampak samo pod pogojem, da storitev opravi davčni zavezanec brez sedeža v Sloveniji. V tem primeru stopi v veljavo mehanizem obrnjene davčne obveznosti (angl. *reverse charge mechanism*). Na primer italijanski davčni zavezanec opravi storitev slovenskemu davčnemu zavezancu. Italijanski davčni zavezanec DDV ne obračuna, temveč navede klavzulo za obratno davčno obveznost, kar pomeni, da DDV v skladu s slovensko zakonodajo obračuna in plača slovenski davčni zavezanec.

4) Četrta točka se nanaša na vsako osebo, identificirano za namene DDV v Sloveniji, ki v pravem trikotnem poslu predstavlja prejemnika blaga, v skladu z določili 48. člena ZDDV-1. Na primer slovenski davčni zavezanec pridobi blago od hrvaškega davčnega zavezanca. Slednji blaga nima na zalogi, zato ga pridobi od italijanskega davčnega zavezanca, pri čemer se blago zaradi nižanja transportnih stroškov odpremi neposredno iz Italije v Slovenijo. Pri čemer velja, da transakcija med italijanskim in hrvaškim davčnim zavezancem ni obdavčena, saj gre za pravi trikotni posel. Medtem ko je transakcija med hrvaškim in slovenskim davčnim zavezancem obdavčena, kjer plačnika

davka po slovenski stopnji predstavlja slovenski davčni zavezanec (Špes, 2019, str. 355–356).

5) Peta točka se nanaša na vsako osebo, ki opravi obdavčljivo pridobitev blaga znotraj Unije. Na primer avstrijski davčni zavezanec izvrši oproščeno dobavo blaga znotraj Unije slovenskemu davčnemu zavezancu. Slednji je dolžan plačati in obračunati slovenski DDV.

6) Šesta točka se nanaša na carinskega dolžnika oziroma prejemnika blaga pri uvozu blaga v Slovenijo. Na primer slovenski davčni zavezanec kupi blago pri makedonskem davčnem zavezancu in ga uvozi v Slovenijo. Slovenski davčni zavezanec predstavlja carinskega dolžnika, zato je dolžan plačati DDV.

7) Sedma točka se nanaša na osebo, ki povzroči, da se za blago zaključijo carinski postopki v carinskem skladišču. Na primer slovenski davčni zavezanec je imetnik blaga v carinskem skladišču, ki se nahaja v Sloveniji. Slovenski davčni zavezanec v tem primeru predstavlja plačnika davka.

8) Osmo točka se nanaša na vsako osebo, ki na računu izkaže DDV. V praksi velja, da je DDV treba plačati tudi v primeru, ko je na računu izkazan napačno. Na primer slovenski davčni zavezanec izda račun za opravljene storitve, na katerem po pomoti izkaže bosanski DDV v višini 17 %, kljub temu da je storitev dejansko oproščena plačila DDV. Slovenski davčni zavezanec mora plačati DDV, ker je izkazan na računu, razen v primeru, da napako odkrije pred oddajo obračuna. V nasprotnem primeru lahko zgolj naknadno korigira napako.

1.1.3 Davčna osnova

Davčna osnova je definirana v 36. členu ZDDV-1. Vključuje vse, kar predstavlja plačilo za izvršeno storitev ali opravljeno dobavo. Za plačilo se ne šteje zgolj plačilo v denarju, temveč tudi v stvareh ali storitvah. Prav tako ni pomembno, ali plačilo neposredno prejme izvajalec storitve ali dobavitelj blaga, saj ga lahko prejme neka druga oseba. Podobna določila veljajo tudi za izvršitev plačila, za katero ni nujno, da ga izvede naročnik storitve oziroma kupec blaga, temveč ga lahko opravi tretja oseba.

Davčna osnova je torej lahko (Zupančič, Prusnik, Prislán & Zalokar, 2015, str. 35):

- plačilo za blago in storitve;
- uvozna vrednost blaga;
- vrednost blaga, ki se pridobi iz EU;
- tržna cena blaga ali storitev;
- nabavna cena blaga;

- strošek storitev;
- prejeta predplačila;
- razlika med prodajno in nabavno vrednostjo.

1.1.4 Davčna stopnja

Poleg določitve davčne osnove je treba definirati tudi različne stopnje DDV, ki so natančneje določene v 97. členu Direktive o DDV, v katerem direktiva navaja, da splošna stopnja ne sme biti nižja od 15 %. Medtem ko v 98. in 99. členu navaja, da imajo države članice lahko največ dve nižji stopnji, pri čemer nobena ne sme biti nižja od 5 %.

V Sloveniji so določila Direktive implementirali v 41. člen ZDDV-1, ki navaja tri različne davčne stopnje, in sicer:

- splošni stopnji 22 % od davčne osnove. Stopnja je enaka za izvršene storitve in dobavo blaga;
- nižji stopnji 9,5 % od davčne osnove za izvršene storitve in dobave blaga. Tipi storitev in blaga, ki so lahko obdavčeni z nižjo stopnjo, so specificirani v prilogi I ZDDV-1. V to skupino med drugim sodijo izdelki, namenjeni za prehrano ljudi (z izjemo alkohola) in živali, dobava voda, zdravil, medicinskih pripomočkov, pogrebne storitve, storitve javne higiene in;
- posebni nižji stopnji 5 % od davčne osnove za dobave blaga in storitev. Tipi storitev in blaga, ki so lahko obdavčeni s posebno nižjo stopnjo, so zavedeni v prilogi IV ZDDV-1. S posebno nižjo davčno stopnjo so na primer obdavčene nabave časopisov, knjig, periodičnih publikacij, otroške slikanice, glasbena dela, razen če gre za izdelke, ki več kot 50 odstotkov prostora namenjajo oglaševanju.

1.1.5 Nastanek davčne obveznosti

Treba je definirati, kdaj ima davčni organ pravico od plačnika davka zahtevati izpolnitev davčne obveznosti, saj brez njenega nastanka to ni izvedljivo. Davčna obveznost nastane takrat, ko davčni organ pridobi pravico, s katero od plačnika davka zahteva plačilo tega. Davčni organ to pravico pridobi z nastankom obdavčljivega dogodka (Zupančič, Prusnik, Prislan & Zalokar, 2015, str. 34).

Obdavčljivi dogodek v splošnem nastane, ko je storitev opravljena ali blago dobavljeno. Storitve je opravljena, ko je dokončana, kar pomeni, da v primeru nadgradnje določenega programa, ki še ni zaključena, velja, da storitev še ni dokončno opravljena. Iz česar izhaja, da do obdavčljivega dogodka ni prišlo in davčni organ nima pravice od plačnika davka zahtevati plačila davka. Medtem ko je blago dobavljeno, takoj ko ima prejemnik blaga pravico do razpolaganja z blagom oziroma ko se pravica prenese v taki meri, kot bi se, če

bi bil prejemnik lastnik blaga. Na primer, obdavčljivi dogodek nastane že v primeru razpoložljivosti blaga za prevzem s strani kupca v skladišču, saj se je v tem primeru pravica do razpolaganja z blagom že prenesla na prejemnika.

1.1.6 Obdavčljive transakcije

Davčni organ pri vseh transakcijah nima pravice zahtevati izpolnitve davčne obveznosti, zato moramo v sistemu DDV razlikovati med obdavčljivim in neobdavčljivim prometom. Obdavčljiv promet se deli na obdavčen in oproščen obračuna DDV, medtem ko v sklop neobdavčljivega prometa sodi promet, obravnavan kot izven sistema DDV, pri katerem davčna obveznost ne nastane.

Pri obdavčljivih transakcijah je treba definirati dva pojma, in sicer kraj ter predmet obdavčitve. V skladu z določili 3. člena ZDDV-1 se kot predmet obdavčitve z DDV določajo naslednje transakcije:

- dobave blaga, ki jih davčni zavezanec opravi v okviru opravljanja svoje ekonomske dejavnosti na ozemlju Republike Slovenije (v nadaljevanju Slovenija) za plačilo;
- pridobitve blaga iz druge države članice EU, opravljene na ozemlju Slovenije za plačilo;
- opravljanje storitev, ki jih davčni zavezanec opravi v okviru opravljanja svoje ekonomske dejavnosti na ozemlju Slovenije za plačilo;
- uvoz blaga je vsak vnos blaga v EU, ki v skladu s carinskimi predpisi nima statusa blaga EU ali blaga, ki je uvoženo iz tretje države in znotraj EU ni bilo sproščeno v prosti promet.

Zupančič, Prustnik, Prisljan in Zalokar (2014, str. 30) posebej poudarijo, da je za obdavčljivo transakcijo treba izpolniti štiri zakonsko določene pogoje, in sicer opravljen promet blaga ali storitev (1) za plačilo (2) s strani davčnega zavezanca (3) na ozemlju Slovenije (4). Torej v samem procesu mora priti do prodaje blaga ali storitev na ozemlju Slovenije, za katero mora biti izvršeno plačilo, ponudnik storitev oziroma prodajalec blaga mora biti davčni zavezanec.

Kraj obdavčitve storitev je malce bolj specifičen, zato je določen v 25. členu ZDDV-1. Slednji določa, da je kraj obdavčitve storitev tam, kjer ima davčni zavezanec, ki je prejemnik storitev, sedež oziroma poslovno enoto. V primeru, da prejemnik storitve ni davčni zavezanec, je storitev obdavčena v državi izvajalca storitve in ne v državi prejemnika storitve. Kraj obdavčitve storitve nam torej pove, v kateri državi pripada DDV in kdo mora DDV obračunati in plačati.

Na primer, da slovenski davčni zavezanec prevede poslovni dokument za italijansko družbo, ki ima sedež v Italiji. Opravljena storitev s strani slovenskega davčnega

zavezanca v Sloveniji ne bo obdavčena, temveč bo davčno obravnavana v Italiji, v skladu z njihovo zakonodajo. Plačnik davka je v tem primeru italijanski davčni zavezanec. Davčna obravnava se spremeni, če ima podjetje poslovno enoto na primer v Madžarski. Slovenski davčni zavezanec sedaj opravi storitev madžarski poslovni enoti, zato kraj opravljene storitve ne bi bila več Italija, temveč Madžarska.

1.1.7 Oproščene transakcije

V drugi sklop obdavčljivega prometa v sistemu DDV sodijo oproščene transakcije, pri čemer velja, da na področju DDV ni uveljavljenih veliko oprostitev ali ničelnih davčnih stopenj, saj je DDV davek s široko davčno osnovo.

Kljub temu so v 42. členu ZDDV-1 določene oprostitve DDV, kjer gre za transakcije v okviru DDV, ki bi bile de facto obdavčene, če zanje ne bi bila zakonsko predpisana oprostitve plačila DDV. V osnovi ločimo dva tipa oprostitev, in sicer prave ter neprave oprostitve.

Prave oprostitve oziroma oprostitve s pravico do odbitka vstopnega DDV. Slednje je vsebinsko ekvivalentno 0 % davčni stopnji DDV. Iz česar izhaja, da davčni zavezanec, ki opravi takšno oproščeno dobavo storitev oziroma blaga, ne obračuna in ne plača DDV. Kljub temu ima omogočeno pravico do odbitka DDV, za nabave blaga in storitev, ki so mu jih zaračunali njegovi dobavitelji (Finančna uprava Republike Slovenije, 2021).

Namen prave oprostitve ni oprostitve dobave blaga ali opravljene storitve kjerkoli in v celoti, temveč se nanaša na obdavčevanje v skladu z načelom destinacije, kar pomeni, da se večinoma nanaša na dobave blaga v druge države članice, opravljene storitve v drugih državah članicah EU ter na izvoz blaga in storitev, ki so s tem neposredno povezane. Velja tudi za tiste dobave blaga, ki so v celoti izenačene z izvozom blaga (Finančna uprava Republike Slovenije, 2021). Iz tega izhaja, da se prave oprostitve večinoma nanašajo na tiste transakcije, ki s strani davčnega zavezanca niso opravljene lokalno, torej na ozemlju Slovenije.

Drug tip oprostitev so neprave oprostitve, ki davčnim zavezancem, ki se ukvarjajo z opravljanjem oproščene dejavnosti, ne omogočajo pravice do odbitka DDV, ki ga jim obračunajo dobavitelji. Neprave oprostitve se delijo v dva sklopa, in sicer na storitve, ki so v javnem interesu, kamor sodi na primer bolnišnična oskrba ter na druge oproščene storitve, kamor sodijo na primer zavarovalniške in finančne storitve (Terra & Wattel, 2012, str. 208–212).

Uvedba neprave oprostitve na transakcijo med dvema davčnima zavezancema povzroči porušitev načela nevtralnosti DDV, saj se davčne obveznosti v tem primeru kopičijo, zaradi izključene pravice do odbitka DDV.

1.2 Finančne institucije in storitve

Storitve finančnih institucij predstavljajo enega izmed sklopov nepravih oprostitev, zato so v nadaljevanju na kratko opisane.

Vloga finančnih institucij v gospodarstvu je zagotavljanje sredstev deficitarnim enotam oziroma subjektom s pomanjkanjem sredstev (angl. *deficit units*), ki jih pridobijo od subjektov s presežkom sredstev (angl. *surplus units*). V osnovi se finančne institucije delijo v tri glavne sektorje, in sicer (Schenk & Oldman, 2007, str. 307–308):

- Bančni sektor – nudi posojila deficitarnim enotam in omogoča hranjenje depozitov enotam s presežki sredstev. Predstavlja torej kanal med depozitarji in posojilojemalci oziroma med subjekti, ki imajo različne preference povezane s tveganjem in likvidnostjo sredstev.
- Investicijski sektor – vključuje pokojninske, vzajemne sklade (angl. *mutual funds*) in zavarovalnice.
- Finančni posredniški sektor – vanj sodijo upravljalci skladov.

Finančne institucije nudijo finančne storitve, s pomočjo katerih zagotovijo hrambo ali posojilo sredstev. Storitve so sestavljene iz pogodbenih razmerij, povezanih z denarjem, časom, tveganjem in storitvami finančnega posredništva (Amand, 2008, str. 358).

V Sloveniji bančni sektor ureja Zakon o bančništvu (ZBan-2), Ur. l. RS, št. 25/2015. Finančne storitve se v skladu s 5. členom ZBan-2 delijo na petnajst podkategorij, ki se delijo na obdavčene in oproščene. Slednje so predstavljene v poglavju 1.2.2, preostale, torej obdavčene, pa v poglavju 1.2.1.

Kategorije finančnih storitev po ZBan-2 so:

- Sprejemanje depozitov in drugih vračljivih sredstev.
- Dajanje kreditov, med katere sodijo tudi potrošniški in hipotekarni krediti, financiranje komercialnih poslov; vključno z izvoznim financiranjem na podlagi odkupa (z diskontom in brez regresa) dolgoročnih nezapadlih terjatev (angl. *forfeiting*) ter odkup terjatev z regresom ali brez njega (faktoring).
- Plačilne storitve in storitve izdajanja elektronskega denarja.
- Finančni leasing in najem – vsa bistvena tveganja in koristi se prenesejo na zakupnika. Za finančni leasing oziroma najem je značilno, da se lahko lastninska pravica prenese na zakupnika, kar pomeni, da prenos ni obvezen.
- Izdajanje in upravljanje drugih plačilnih instrumentov – predstavlja tisti del, ki ni vključen v plačilne storitve. Primer takega plačilnega instrumenta je bančna menica.

- Trgovanje za svoj račun ali za račun strank – trguje se s tujimi plačilnimi sredstvi (vključno z menjalniškimi posli), instrumenti denarnega trga, prenosljivimi vrednostnimi papirji in s standardiziranimi terminskimi pogodbami ter opcijami.
- Izdajanje garancij in drugih jamstev.
- Sodelovanje pri izdaji vrednostnih papirjev.
- Denarno posredništvo na medbančnih trgih.
- Svetovanje podjetjem – glede poslovne strategije in kapitalske strukture.
- Hramba vrednostnih papirjev in druge storitve povezane s tem.
- Upravljanje z naložbami in svetovanje.
- Kreditne bonitetne storitve.
- Investicijske storitve in posli.

Delitvi v 5. členu ZBan-2 je podobna Poddarjeva razvrstitev (2003, str. 346) finančnih storitev glede na vrsto. V prihodnjih dveh podpoglavjih so posamezni sklopi podrobneje obravnavani, v nadaljevanju pa so zgolj taksativno naštet:

- depoziti, zadolževanje in posojanje, pod slednje sodi poslovanje s kreditnimi karticami in bančno poslovanje;
- zavarovalništvo;
- prodaja, nakup in izdaja finančnih vrednostnih papirjev, med katere sodijo obveznice, opcije, delnice in garancije;
- svetovanje, upravljanje in obdelava podatkov, kamor sodi investicijsko svetovanje, administrativne in informacijske storitve ter upravljanje s premoženjem;
- borzoposredniške in posredniške storitve, na primer nakup in prodaja vrednostih papirjev ter prevzemanje različnih tveganj.

Poleg 5. člena ZBan-2, finančne storitve, 6. člen ZBan-2 deli v dva širša sklopa, in sicer na dodatne in druge finančne storitve. Med dodatne finančne storitve sodi posredovanje pri prodaji zavarovalnih polic, upravljanje pokojninskih skladov in plačilnih sistemov, kreditno posredništvo ter skrbniške storitve, ki jih opravlja banka.

Pod druge finančne storitve prištevamo storitve pokojninskih družb, zavarovalno zastopništvo, upravljanje investicijskih skladov in opravljanje zavarovalnih ali pozavarovalnih poslov. Te storitve so v sistemu DDV v veliki meri oproščene.

Druga pomembna delitev z vidika DDV po Poddar (2003, str. 348) je glede na način plačila za opravljeno finančno storitev:

- Implicitno plačilo – vezano je na implicitno provizijo (angl. *implicit charge*), ki je v obliki finančne marže (angl. *financial margin*). Slednja ni vidna vsem prejemnikom finančne storitve, saj gre za vrednost, ki finančni instituciji ostane kot razlika med

denarnimi prilivi in odlivi. Finančna marža se tako nanaša na skupek vseh transakcij in je ni mogoče natančno določiti za vsako posamezno transakcijo. V tem primeru je določitev davčne osnove izredno kompleksna;

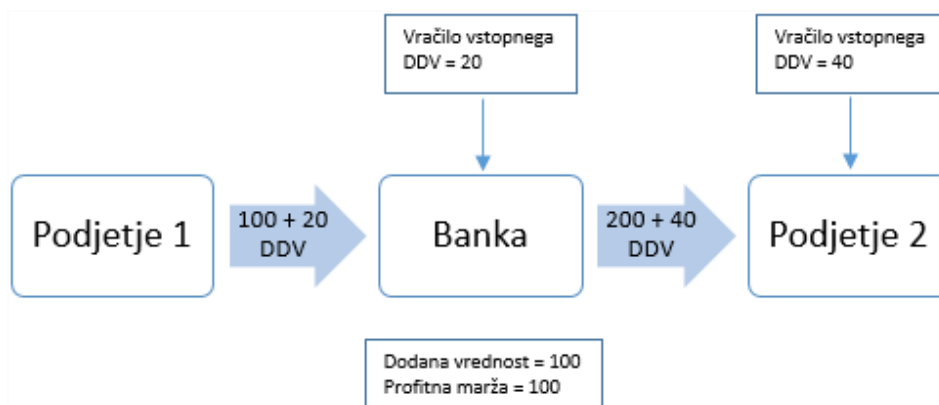
- Eksplicitno plačilo (angl. *explicit fee*) – eksplicitna provizija je vidna vsem prejemnikom finančne storitve, zato se jo da obdavčiti na isti način kot vse ostale obdavčljive storitve. DDV se v tem primeru obračuna na vrednost storitve. Primer eksplicitnega plačila je plačilo za najem sefa v banki.

Eksplicitno in implicitno plačilo oziroma določitev dodane vrednosti vpliva na segmentacijo finančnih storitev na oproščene in obdavčene, ki bodo opisane v prihodnjih dveh poglavjih.

1.2.1 Obdavčene finančne storitve

Zaradi lažjega razumevanja je možnost obdavčitve finančnih storitev, predstavljena na Sliki 1, iz katere je razvidno, da DDV ne predstavlja stroška za banko in Podjetje 2, glede na to, da imata tako banka kot podjetje pravico do izkaza DDV na računu. V obeh primerih gre za obdavčeno transakcijo, zato sta pridobila pravico do odbitka DDV. Ta pri banki zmanjša verjetnost vključitve zneska DDV v ceno transakcije, ki jo zaračuna stranki. Na tak način stranka oziroma kupec finančne storitve ne nosi posledic izgubljene pravice do odbitka DDV, ki v osnovi predstavlja strošek finančne institucije.

Slika 1: Opcijska obdavčitev finančnih storitev

Vir: PwC (2011).

EU državam članicam omogoča že omenjeno možnost obdavčitve finančnih storitev, ki jo določa 135. člen Direktive o DDV in navaja naslednje finančne storitve:

- storitve, vezane na kredite – dajanje kreditov, posredovanje in upravljanje s krediti (oseba, ki odobri kredit tudi upravlja z njim);

- storitve, vezane na kreditne garancije in denarna jamstva – sklepanje ali druge vrste poslovanja povezane s kreditnimi garancijami, denarnimi in kreditnimi jamstvi, tudi upravljanje s slednjimi (oseba, ki odobri kredit tudi upravlja z njim);
- storitve, vezane na depozite in druge načine plačevanja – sem sodijo tudi transakcije, povezane s transakcijskimi računi, plačili, transferji, dolgovi, čeki, z izjemo izterjave dolgov;
- storitve, povezane s tujo valuto, bankovci in kovanci – z izjemo tistih, ki se ne uporabljajo kot zakonito plačilno sredstvo, temveč imajo zbirateljsko vrednost;
- storitve, povezane z vrednostnimi papirji – vključeno je posredovanje z delnicami, deleži v družbah in združenjih, obveznicah, z izjemo upravljanja, hrambe in dokumentov, ki ustvarjajo lastništvo na blagu;
- storitve, povezane z investicijskimi skladi.

Slovenija je člene Direktive aplicirala v praksi, kar se odraža v obdavčitvi določenih finančnih storitev, katerih davčne osnove so podrobneje določene v 39. členu P-ZDDV-1, in sicer:

1) Prvo obdavčeno finančno storitev predstavlja izterjava dolga, ki jo opravljajo izterjevalci, ki upnikom pomagajo pri izterjavi dolžnikov, s čimer se poplačajo terjatve upnikov oziroma dolg dolžnikov. Izterjevalcu za storitev pripada provizija, ki predstavlja določen odstotek izterjanega dolga, poleg tega imajo lahko, odvisno od dogovora s stranko, krite tudi določene stroške izterjave.

Osnova za obračun DDV je vse, kar izterjevalec prejme za plačilo, pri čemer se v davčno osnovo ne všttevajo zneski, ki jih izterjevalec plača v imenu upnika. Izterjevalec mora za opravljeno storitev izdati račun, davčna obveznost pa nastane, ko je storitev opravljena (Zupančič, Prusnik, Prislán & Zalokar, 2015, str. 286).

2) Drugo obdavčeno finančno storitev predstavlja odkup terjatev, kjer tretja oseba terjatev prevzame oziroma odkupi od upnika, pri čemer privolitev dolžnika za odkup ni potrebna. Osnova za obračun DDV je znesek, katerega prevzemnik terjatve izterja nad zneskom, ki ga je plačal prvotnemu upniku za odkup terjatve. V davčno osnovo se všttevajo zamudne obresti, ampak zgolj do višine, ki je zakonsko določena.

Obveznost za obračun DDV nastane v trenutku, ko prevzemnik terjatve prejme znesek, ki ga je izterjal in je ta nad zneskom, ki ga je plačal za odkup terjatve. V primeru, da prevzemnik terjatev za svojo storitev odkupa terjatev ne prejme plačila, temveč zgolj odkupi terjatev po njeni ekonomski vrednosti, potem odkup ni predmet obdavčitve z DDV (Zupančič, Prusnik, Prislán & Zalokar, 2015, str. 286).

3) Tretjo obdavčljivo storitev predstavlja faktoring. Za faktoring je značilno, da je to dolgoročen dogovor med faktorjem (finančna ustanova) in odstopnikom bodoče terjatve,

ki jo proda faktorju. Plačilo je lahko v obliki provizije ali odkupa terjatve z diskontom. V tem primeru je storitev opravil prevzemnik in ne prvotni upnik.

Davčna osnova je lahko diskont, stroški ali provizija, katerega faktor zaračuna upniku. V davčno osnovo se ne všttevajo zamudne obresti, kar je glavna razlika med davčno osnovo pri faktoringu in odkupu terjatev, saj so pri odkupu terjatev zamudne obresti vključene v davčno osnovo, ampak zgolj do zakonsko določene višine (Zupančič, Prusnik, Prislan & Zalokar, 2015, str. 287).

4) Četrto skupino predstavljajo storitve, ki so povezane z vrednostnimi papirji. Osnova za obračun DDV pri obdavčenih transakcijah, povezanih z vrednostnimi papirji, je provizija. Obdavčene transakcije, ki so povezane z vrednostnimi papirji, so (Zupančič, Prusnik, Prislan & Zalokar, 2015, str. 289):

- transakcije z listinami, na katerih je navedena lastninska pravica na blagu, pravice ali deleži;
- upravljanje z vrednostnimi papirji, kar pomeni gospodarjenje z njimi po naročilu in za račun stranke;
- hramba vrednostnih papirjev, investicijsko svetovanje in storitve, povezane s prevzemi.

Kljub temu vse storitve, povezane z vrednostnimi papirji, niso obdavčene, saj gre v primeru posredovanja v prometu z delnicami, deleži v podjetju, obveznicami, za oproščene transakcije. Poleg tega so neobdavčljivi tudi donosi, ki so povezani z vrednostnimi papirji, na primer dividende, obresti in kapitalski dobički, razen v primeru, da je donos oblika plačila za neko storitev (Zupančič, Prusnik, Prislan & Zalokar, 2015, str. 289).

5) Peto skupino predstavljata finančni najem in najem sefov. Pri finančnem najemu najemodajalec sredstvo, ki je predmet finančnega najema, izkazuje v svojih poslovnih knjigah, saj je ekonomski lastnik sredstva, kar pomeni, da je izpostavljen vsem tveganjem in koristim, povezanih s sredstvom. Ob koncu najema lastništvo običajno preide na najemnika, vendar to ni pogoj za kvalifikacijo najema pod finančni najem.

Davčno osnova vključuje vrednost dobavljenega blaga in stroške financiranja. Slednjih ne vključuje pod pogojem, da sta odobritev financiranja in dobava blaga obračunani ločeno. V primeru, da se storitvi obravnavata in izkazujeta ločeno, najemodajalec nima pravice do odbitka DDV, saj gre za oproščeno transakcijo.

Pri tem je pomembno izpostaviti, da se pri vseh finančnih storitvah pojavlja vprašanje, kaj je davčna osnova oziroma, kako jo določiti, kar vpliva na segmentacijo finančnih storitev na oproščene in obdavčene. Zaradi tega je Poddar (2003, str. 361) v svojem delu

denarni tok iz naslova finančne transakcije razdelil na štiri elemente, katerih davčna obravnava je različna, in sicer:

- Glavnica, na primer depozit, ki depozitarju daje pravico do denarnih tokov v prihodnosti. Pri depozitu gre zgolj za prenos finančnih sredstev in odlog potrošnje v prihodnost, zato ta transakcija ne bi smela biti obdavčena. Pričakovano je, da bo depozitar v prihodnosti dvignil depozit, kar transakcijo vrne v začetno točko.
- Kompenzacija za odlog potrošnje, na primer obresti na depozit, ki pripadajo depozitarju oziroma služijo kot kompenzacija za odložitev potrošnje v prihodnost, zato obresti prav tako ne bi smele biti predmet obdavčitve z DDV.
- Premija za prevzem tveganja na primer obresti iz naslova tveganja, katere plačujejo posojilojemalci in banki služijo kot protiutež tveganju, ki ga nosi, zaradi obstoječe možnosti nepoplačila obveznosti s strani posojilojemalca. Zaradi tega ne bi smele biti obdavčene, saj gre zgolj za redistribucijo sredstev med enotami s presežki ter deficitarnimi enotami, poleg tega ne predstavljajo dodane vrednosti.
- Stroški finančnega posredništva, ki se nanašajo na stroške, povezane s hrambo depozita in dajanjem posojila oziroma s transferjem sredstev med enotami s presežki in enotami z deficiti. Stroški finančnega posredništva bi morali biti obdavčeni z DDV, ampak je ločitev od ostalih treh komponent denarnega toka finančne transakcije relativno kompleksna, kar otežuje obračun DDV zgolj na ta segment.

1.2.2 Oproščene finančne storitve

Poleg obdavčenih finančnih storitev obstaja velik nabor oproščenih finančnih storitev, ki jih natančneje določa 44. člen ZDDV-1.

Za razliko od obdavčenih finančnih storitev, oprostitev na tem področju ne daje pravice do odbitka DDV, razen v primeru, da gre za finančne storitve, ki so določene v ZDDV-1, in sicer v 2. odstavku 63. člena in v 3. odstavku 65. člena v točki c. Člena navajata, da pravico do odbitka DDV dajejo transakcije, ki se uvrščajo med prave oprostitve in so opravljene naročniku, ki ima sedež zunaj EU ter transakcije, ki se obravnavajo kot priložnostne finančne transakcije.

Oproščene finančne storitve se delijo na šest sklopov, in sicer:

1) V prvi sklop oproščenih finančnih storitev sodijo transakcije, ki so povezane z dajanjem denarnih posojil oziroma kreditov, katerih oprostitve je definirana v 4. odstavku 44. člena, točka a. Pri čemer je treba pojasniti osnovno razliko med kreditnimi in posojilnimi posli. Kreditne posle lahko opravljajo zgolj pravne osebe, torej banke in finančne institucije, medtem ko posojilne posle lahko sklepajo tudi fizične osebe (Beč & Vraničar, 2007, str. 342).

Zakonodajalec je za pridobitev statusa oproščene storitev določil dva pogoja, in sicer:

- denarna oblika – kreditne in posojilne pogodbe, morajo biti sklenjene v denarni obliki;
- storitev mora opravljati kreditodajalec oziroma posojilodajalec – veljaven pogoj zgolj v primeru upravljanja s krediti.

Med oproščene transakcije, ki izpolnjujejo oba zakonsko določena pogoja, sodijo (Zupančič, Prusnik, Prislan & Zalokar, 2015, str. 282–283):

- dajanje posojil oziroma kreditov;
- upravljanje kreditov, vključno z odkupom kreditov – odkup kredita je lahko tudi obdavčena transakcija, in sicer v primeru, ko banka odkupi kredit od osebe, ki ga je odobrila, kar se nanaša na drugi zakonsko določen pogoj za oproščeno storitev;
- posredovanje pri sklepanju kreditnih poslov;
- obresti od blagovnih kreditov – FURS je za oprostitev obresti podal pojasnilo, in sicer zaradi obravnave blagovnih kreditov kot denarnih posojil (zakonski pogoj), se tudi obresti, ki jih dobavitelj storitve obračuna kot kompenzacijo za možnost odloženega plačila oziroma plačil, obravnavajo kot oproščene plačila DDV.

2) V drugi sklop sodijo transakcije, ki so povezane z izdajanjem kreditnih garancij in drugih denarnih jamstev, katerih oprostitev je definirana v 4. odstavku 44. člena, točka b in v 74. členu P-ZDDV-1. Slednje v določilih ZDDV-1 in P-ZDDV-1 niso jasno definirane. V splošnem velja, da je garancija zaveza banke za izpolnitev obveznosti na določen dan, ne glede na to, ali je posel, na podlagi katerega je garancija nastala, izpeljan ali ne. Podobna razlaga se nanaša na jamstvo, in sicer, jamstvo je način, na katerega se zavaruje plačilo nekega dolga, kjer se tretja oseba zaveže, da bo upniku v določenem roku povrnila dolžnikov dolg (Zupančič, Prusnik, Prislan & Zalokar, 2015, str. 284).

V tem sklopu prav tako velja izjema, ki se nanaša na oprostitev v sistemu DDV, in sicer upravljanje kreditnih garancij je oproščeno zgolj v primeru, ko storitev opravi kreditodajalec. Enako velja v primeru delitve stroškov pridobitve bančne garancije na upnika in dolžnika (Zupančič, Prusnik, Prislan & Zalokar, 2015, str. 284).

Torej v primeru, da podjetje Beta pridobi bančno garancijo pri banki, ki služi kot varovalka za poplačilo obveznosti, ki jih ima podjetje Beta do podjetja Alfa, velja, da podjetje Beta dobi od banke račun brez obračunanega DDV, medtem ko mora podjetje Beta stroške bančne garancije ob izdaji računa podjetju Alfa obdavčiti. Slednje velja, ker podjetje Beta ni izdalo bančne garancije, zato ne more uveljaviti oprostitve.

3) V tretji sklop sodijo transakcije, ki so povezane s plačilnim prometom in depoziti, katerih oprostitev je definirana v 4. odstavku 44. člena, točka c. Med oproščene

transakcije v tem sklopu sodijo občasno (Zupančič, Prusnik, Prislán & Zalokar, 2015, str. 285):

- Storitve, vključno s posredovanjem, ki so povezane z depoziti, tekočimi transakcijskimi računi, plačili, nakazili in drugimi plačilnimi instrumenti. V ta sklop sodijo tudi provizije, ki jih banka zaračuna imetnikom transakcijskih računov za upravljanje z njimi. Transakcije, povezane s posredovanjem e-računov, so prav tako oproščene plačila DDV, saj gre za medbančno izmenjavo podatkov in je povezan s plačilom prejetega računa (plačilna storitev);
- Storitve, ki omogočajo izpolnitev denarne obveznosti oziroma so z izpolnitvijo neposredno povezane.
- Transakcije, ki so povezane z depoziti, na primer obresti od depozitov, odprtje računa, vpisovanje terjatev in dolgov, obveščanje deponentov oziroma depozitarjev o vplačilih in izplačilih, ki so v okviru depozitne pogodbe ter obveščanje deponentove banke o stanju na računu. Transakcije, povezane z depoziti so lahko obdavčene, in sicer v primeru, da jih opravlja oseba, ki ni davčni zavezanec ali je davčni zavezanec, ampak te storitve opravlja.

Kljub zgoraj navedenemu so iz segmenta oprostitev izključene storitve, ki so povezane z vzdrževanjem bankomatov, izdelovanjem poročil ter najemom in vzdrževanjem POS terminalov, storitve posredovanja elektronskega posredovanja sporočil za finančne družbe, ki so znane kot SWIFT storitve (Zupančič, Prusnik, Prislán & Zalokar, 2015, str. 285). V sklopu obdavčenih transakcij prav tako sodijo storitve, ki so povezane z izterjavo dolgov, odkupom terjatev in faktoringom, ki smo jih podrobneje že opisali v poglavju, ki je vezano na obdavčene finančne storitve.

4) V četrti sklop sodijo transakcije, ki so povezane z zakonitimi plačilnimi sredstvi, katerih oprostitev je definirana v 4. odstavku 44. člena, točka d. Sem sodijo transakcije, ki jih opravlja davčni zavezanec in so povezane s transakcijami denarja (kovanci in bankovci), ki je zakonito plačilno sredstvo doma ali v tujini, ki se ga daje v obtok po zakoniti nominalni vrednosti, torej (Zupančič, Prusnik, Prislán & Zalokar, 2015, str. 288):

- Transakcije, povezane z valuto, bankovci in kovanci – sem sodi tudi posredovanje v zvezi z valuto, bankovci in kovanci, ki so zakonito plačilno sredstvo.
- Trgovanje s tujo valuto – kjer se kot posledica preračunavanja tuje valute v domačo valuto pojavijo tečajne razlike, ki niso oproščene, temveč so izven sistema DDV, kar pomeni, da niso predmet obdavčitve z DDV.
- Izdajanje priložnostnih kovancev, ki so zakonito plačilno sredstvo. V primeru, da gre za kovance, ki niso zakonito plačilno sredstvo in se prodajajo v vrednosti, ki je višja od njihove nominalne vrednosti, so te transakcije obdavčene z DDV. V tem primeru gre večinoma za bankovce in kovance, ki so zbirateljski predmeti in niso zakonito plačilno sredstvo. Enaka davčna obravnava se aplicira tudi na prevoz denarja.

5) V peti sklop sodijo transakcije, povezane z vrednostnimi papirji, katerih oprostitvev je definirana v 4. odstavku 44. člena, točka e. Torej v primerih, ko davčni zavezanec opravlja ali posreduje pri storitvi, povezani s prometom delnic, obveznic in drugih vrednostnih papirjev, deležev v podjetjih ali združenjih, gre za oproščene transakcije.

6) V zadnji, torej šesti sklop, sodijo storitve, ki so povezane z upravljanjem investicijskih skladov, katerih oprostitvev je definirana v 4. odstavku 44. člena, točka f. Glavni namen investicijskega sklada je javno zbiranje denarnih sredstev tako fizičnih kot pravnih oseb, ki jih upravljalci teh skladov vlagajo v vrednostne papirje in druge likvidne finančne naložbe. Pri čemer morajo upoštevati načelo razpršitve tveganj, kar pomeni, da ne smejo celotnih denarnih sredstev vložiti v zgolj eno naložbo, temveč v več različnih, z namenom zavarovanja finančnih sredstev.

1.2.3 Odbitek DDV

Za lažje razumevanje razlike v obračunu davčne obveznosti podjetij in finančnih institucij je treba razumeti in poznati koncept odbitka DDV, v katerega so vključene tako obdavčene kot oproščene storitve.

Davčni zavezanec pridobi pravico do odbitka DDV v trenutku nastanka davčne obveznosti. Davčna obveznost nastane, ko je storitev opravljena oziroma končana ter ko je blago dobavljeno. Poleg tega pogoja velja še, da je davčni zavezanec za prejeto blago oziroma storitev prejel račun ali neki drug ustrezen dokument in da je bilo blago oziroma storitev obdavčeno z DDV oziroma bo uporabljeno za opravljanje obdavčljivih transakcij ali transakcij, povezanih s pravnimi oprostitvami (Zupančič, Prusnik, Prisljan & Zalokar, 2015, str. 37).

Na primer, da davčni zavezanec prejme račun za pisarniške potrebščine. Davčni zavezanec, ki ima vlogo prodajalca potrebščin DDV na izdanem računu obračuna davčnemu zavezancu (kupcu). Kupec DDV plača prodajalcu, in ker bo pisarniške potrebščine uporabljal za namen opravljanja obdavčljivih transakcij, pridobi pravico do odbitka DDV. Tak tip transakcije davčni zavezanec (kupec) ponovi večkrat v določenem davčnem obdobju (na primer mesec) z različnimi dobavitelji in hkrati obdavčeno blago, ki ga je proizvedel s pomočjo nakupljenih surovin, proda končnim potrošnikom. Na koncu davčnega obdobja davčna obveznost kupca do FURS znaša na primer 100 EUR (izdani računi in prejeti računi iz drugih držav članic EU, ki so predmet obrnjene davčne obveznosti), medtem ko pravico do odbitka DDV lahko uveljavi v višini 70 EUR (prejeti računi), kar pomeni, da davčnemu organu plača 30 EUR (končna davčna obveznost). Pri tem je treba izpostaviti, da določeni davčni zavezanci nimajo pravice do odbitka celotnega vstopnega DDV, temveč zgolj določenega odstotka celote, kar pomeni, da imajo pravico do delnega odbitka vstopnega DDV. Slednje predstavlja odbitni delež. Za namen lažje predstave je spodaj naveden primer peka in finančne institucije.

Pek prodaja blago, medtem ko finančne institucije opravljajo različne finančne storitve, katerih manjši del je obdavčen, saj je večina oproščena DDV. Ključna razlika med njima v sistemu DDV je, da v primeru peka velja načelo nevtralnosti, saj pek obračuna DDV pri prodaji kruha, hkrati odbije DDV od nabavljenih osnovnih surovin in drugih stroškov, povezanih s peko kruha. Iz česar izhaja, da ima pek na primer ob nakupu moke pravico do odbitka celotnega vstopnega DDV, ki ga je moral plačati dobavitelju. Pek FURSU plača zgolj razliko med izstopnim in vstopnim DDV.

Medtem ko ponudnik finančnih storitev ne zaračuna davka na večino storitev (neprave oprostitve), ki jih ponuja, zato nima pravice do odbitka DDV v celoti. Torej v primeru, da finančna institucija opravi nakup novih stolov, je njena končna davčna obveznost, ki jo mora plačati FURS višja, kot tista, ki jo bi plačal pek. Razlika izhaja iz naslova odbitnega deleža, ki pri finančnih institucijah ni enak 100 %. Razen v primeru, če se odloči za ločeno knjigovodstvo na podlagi dejanskih podatkov, opisano v nadaljevanju tega poglavja.

Enako velja v primeru nakazila denarja z enega računa na drug račun po zahtevi, prejeti s strani stranke. Storitve, ki jo je banka izvedla, je oproščena, hkrati je za izvedbo te storitve banka potrebovala tudi druge storitve, na primer plačilo licence za uporabo programa za izvedbo nakazila. V tem primeru si banka celotnega vstopnega DDV, ki je vezan na plačilo licence, ne sme odbiti, tako kot bi to storilo neko drugo podjetje, ki ni del finančnega sektorja. Iz tega izhaja, da finančna institucija izstopnemu DDV odšteje zgolj neki odstotek vstopnega DDV in ne celotnega, kot to lahko storijo preostala podjetja.

Zakonsko so določene tri metode, ki finančnim in drugim institucijam omogočajo izračun odbitnega deleža, ki jih Kržišnik (2019) navaja v nadaljevanju:

- izračun enega odbitnega deleža, skladno z določili 65. člena ZDDV-1;
- izračun več odbitnih deležev ločeno po dejavnostih, skladno z določili 65. člena ZDDV-1;
- odbijanje DDV na podlagi dejanskih podatkov.

Špes (2019, str. 294) pojasnjuje način izračuna odbitnega deleža. Odbitni delež se izračuna na podlagi enačbe 1:

$$\text{Odbitni delež} = \frac{\text{obdavčene transakcije oziroma promet}}{\text{obdavčene transakcije oziroma promet} + \text{oproščene transakcije oziroma promet}} \quad (1)$$

V števec sodijo vse obdavčene transakcije, medtem ko imenovalec predstavlja seštevek oproščenih in obdavčenih transakcij. Izjema so transakcije, ki so povezane z dobavami osnovnih sredstev, priložnostni najem ali prodaja nepremičnin in priložnostno opravljene

finančne transakcije, saj se ne všttevajo izračun, zato nimajo vpliva na višino odbitnega deleža (Špes, 2019, str. 295–296).

Na podlagi enačbe 1 lahko davčni zavezanec izračuna en odbitni delež ali več odbitnih deležev, ki so vezani na posamezne dejavnosti, ki jih opravlja. V primeru, da se odloči za izračun več odbitnih deležev, mora voditi ločeno knjigovodstvo za vsako izmed teh dejavnosti (Zupančič, Prusnik, Prislán & Zalokar, 2014, str. 327).

Alternativa metodi izračuna več odbitnih deležev je metoda odbitka DDV na podlagi dejanskih podatkov oziroma ločenega knjigovodstva. V tem primeru mora davčni zavezanec za vsak račun ali drugo listino, na kateri je DDV obračunan oziroma je predmet obrnjene davčne obveznosti, natančno določiti znesek DDV, za katerega ima pravico uveljavljati odbitek. Lažja možnost obračuna odbitka pri tej metodi se nanaša na porazdelitev splošnih stroškov po posameznih stroškovnih mestih na podlagi ključa, ki je lahko na primer ključ prihodkov iz naslova obdavčene in oproščene dejavnosti. Slednje davčnemu zavezancu olajša določitev odbitka DDV, saj se določeni stroški nanašajo tako na obdavčeno kot na oproščeno dejavnost, na primer stroški elektrike (Špes, 2019, str. 294).

Ne glede na izbrano metodo povprečni odbitni delež pri EU bankah znaša 17 %, medtem ko je pri slovenskih bankah v razponu med 3 in 7 % (IBFD, 2006, str. 41).

1.3 Izvzetje finančnih storitev iz obdavčitve z davkom na dodano vrednost

V predhodnih poglavjih smo že izpostavili dejstvo, da glavnina finančnih storitev v Sloveniji sodi v sklop oproščenih storitev. Podobna ureditev velja v večini evropskih držav, iz česar izhaja, da v EU države članice še niso razvile optimalne rešitve, s pomočjo katere bi lahko obdavčile finančne storitve. Težava delno izhaja iz dejstva, da sta kar dve tretjini finančnih storitev osnovani na bazi implicitnega plačila, kar pomeni, da je njihova obdavčitev po trenutno uveljavljeni metodi izredno težka. Kljub temu se mnenja strokovnjakov glede izvzetja finančnih storitev iz sistema obdavčitve z DDV relativno razlikujejo.

Ne glede na zgoraj navedeno je med strokovnjaki uveljavljeno splošno prepričanje, in sicer da bi bilo finančne storitve, ki jih na primer banka opravi pravnim osebam, treba smatrati kot oproščene, medtem ko bi morale biti finančne storitve, opravljene končnim potrošnikom predmet obdavčitve z DDV. Kar izhaja iz stališča določenih strokovnjakov, da pravne osebe nosijo previsoko davčno breme v primerjavi s potrošniki oziroma da so potrošniki premalo obdavčeni.

Zato so Chaudhry, Mullineux in Agarwal (2015, str. 42) raziskali dva načina, ki bi pravnim osebam znižala davčno breme in finančnim institucijam omogočila pravico do

odbitka DDV v celoti. Prvi način je obdavčitev finančnih storitev, saj s tem pravna oseba pridobi pravico do odbitka vstopnega DDV iz naslova prejetega računa za opravljeno finančno storitev. Prav tako pravica do odbitka celotnega vstopnega DDV pripada tudi finančnim institucijam, in sicer za nakupe vseh inputov, ki so bili potrebni za nastanek posamezne finančne storitve. Drugi način je uvedba prave oprostitve na področju finančnih storitev, ki finančnim institucijam omogoči pravico do odbitka celotnega vstopnega DDV.

Genser in Winker prav tako zagovarjata dejstvo, da so končni potrošniki preizko obdavčeni, posledično podjetja nosijo previsoko davčno breme. Iz česar izhaja tendenca k obdavčitvi končnih potrošnikov ob nakupu finančnih storitev, ki bi bile obdavčene po splošni davčni stopnji. Menita, da bi se zgolj na tak način povečali proračunski prihodki iz naslova davkov (Chaudhry, Mullineux & Agarwal, 2015, str. 43).

Medtem ko imata nasprotno mnenje Grubert in Mackie, saj zagovarjata dejstvo, da finančne storitve ne smejo biti obdavčene, ker mnoge finančne storitve ne predstavljajo končne potrošnje, ampak so del investicije, ki omogoča kasnejšo potrošnjo in transformacijo sredstev v dveh časovnih obdobjih (v Weisbach, 2019, str. 238–243). Dve časovni obdobji po njunem mnenju predstavljata depozitar, ki z depozitom odloži sedanjo potrošnjo z namenom višje potrošnje v prihodnosti, in posojilojemalec, ki poviša sedanjo potrošnjo z namenom nižje potrošnje v prihodnosti. Finančne storitve so v skladu s tem namenjene spreminjanju sposobnosti za potrošnjo oziroma transformaciji resursov in ne končni zadovoljitvi potreb.

Auerbach in Gordon sta stališče Grubert in Mackie nadgradila, saj sta ga iz dveh časovnih period razširila na neskončno število časovnih obdobj. Njun pristop se je razlikoval tudi v tem, da sta zagovarjala obdavčitev plačila za transformacijo resursov, čemur Gordon in Mackie nista bila naklonjena (Weisbach, 2019, str. 244).

Na drugi strani Atkinson in Stiglitz zagovarjata stališče obdavčitve vseh finančnih storitev z nižjo davčno stopnjo. Nižjo stopnjo sta namesto višje predlagala z namenom čim manjšega vpliva obdavčitve na povpraševanje po finančnih storitvah. Kljub temu menita, da bi se zaradi zmanjšane povpraševanja po finančnih storitvah zmanjšal tudi finančni sektor, ki je po njunem mnenju trenutno preveč nasičen s ponudniki finančnih storitev (Chaudhry, Mullineux & Agarwal, 2015, str. 43).

Poleg predstavljenih stališč je treba izpostaviti tudi pet ključnih argumentov PricewaterhouseCoopers študije (v nadaljevanju PwC), ki so vezani na odločitev EU o oproščeni davčni obravnavi večine finančnih storitev. Slednji so (PricewaterhouseCoopers, 2011, str. 26):

- obstoječa obravnava finančnih storitev – v večini držav članic so bile finančne storitve v državnih pravnih redih, že pred vstopom v EU obravnavane kot oproščene;
- težavnost obdavčitve finančnih storitev – pri uporabi indirektno odštevalne metode obdavčitev v praksi ni izvedljiva;
- obdavčitev uporabe kapitala – terja ekonomske in gospodarske posledice, ker uporaba kapitala v osnovi naj ne bi bila obdavčena;
- višanje stroškov potrošniških kreditov – v primeru obdavčitve finančnih storitev bi verjetno prišlo do podražitve le-teh;
- obdavčitev potrošnje – obdavčena naj bi bila zgolj potrošnja in ne prihranki.

1.3.1 Razlogi za oprostitev finančnih storitev

Ne glede na nasprotujoča mnenja strokovnjakov smo glavni razlog za specifično obravnavo finančnih storitev v magistrskem delu predhodno že večkrat izpostavili. Izhaja iz Poddarjeve utemeljitve, nastale v letu 2003, eksplicitnega in implicitnega plačila za finančno storitev, ki jo je možno razložiti tudi na malce drugačen način, in sicer z določitvijo dodane vrednosti in s tem tudi davčne osnove. Določanje davčne osnove pri finančnih storitvah je bolj kompleksno, saj je ločitev od preostalih sestavnih delov denarnega toka finančne storitve (premija za tveganje, kompenzacija za odlog potrošnje in glavica) relativno težavna. Kar je en izmed glavnih razlogov, zakaj je velik del finančnih storitev oproščen plačila DDV (The VAT Reader, 2011, str. 163).

Iz zgoraj navedenega je razvidno, da finančne institucije prispevajo določeno dodano vrednost v celotnem procesu, ki jo je težko ločiti od preostalih komponent, ki ne bi smele biti obdavčene. Pri tem je pomembno izpostaviti, da razlika med obrestmi, zaračunanimi posojilojemalcem in obrestmi, izplačanimi depozitarjem na agregatni ravni, predstavlja strošek finančnega posredništva. Medtem ko je določitev razlike na granularni ravni (po posameznih transakcijah in potrošnikih) skorajda neizvedljiva, kar otežuje obdavčitev finančnih storitev.

Vse zgoraj navedene težave so povezane s kreditno metodo oziroma indirektno odštevalno metodo (angl. *tax credit method or indirect subtraction method*), ki je predstavljena v nadaljevanju. Metoda določa način izračuna davčne obveznosti (D), in sicer na podlagi enačbe 2:

$$D = t_2P - t_1N \quad (2)$$

Črka t predstavlja davčno stopnjo, črka P predstavlja vrednost prodaj brez DDV, črka N predstavlja vrednost nabav brez DDV. Medtem ko davčno osnovo predstavlja $P-N$. Pri indirektni odštevalni metodi sta lahko uporabljeni dve različni davčni stopnji, zato je ta metoda bolj fleksibilna od direktne odštevalne metode, kjer se na davčno osnovo ($P-N$)

aplicira enotna davčna stopnja, torej $t(P-N)$, kar predstavlja znesek, ki ga podjetje nakaže davčni upravi (Stanovnik, 2013, str. 76).

Pri indirektni odštevalni metodi gre torej za razliko med davki, ki jih je podjetje pobralo na strani prodaj, in davki, ki jih je podjetje plačalo na strani nabav. V osnovi gre torej za razliko med izstopnim (t_2P) in vstopnim (t_1N) DDV. Razlika predstavlja davčno obveznost podjetja.

1.3.2 Učinki in posledice izvzema finančnih storitev

De la Feria in Walpole (2009, str. 907–913) menita, da odločitev EU o oprostitvi večine finančnih storitev, vodi v nastanek pravnih in ekonomskih posledic, ki smo jih podrobneje predstavili v nadaljevanju.

Pravne posledice so:

1) V prvi sklop pravnih posledic sodi pomen in interpretacija zakonov. Zakoni na področju finančnih storitev niso dovolj natančno razloženi, kar povzroča razhajanja med interpretacijami in vodi v različne uporabe zakonskih določb v praksi.

Ena izmed ključnih težav je povezana tudi z dejstvom, da zakonske določbe niso v koraku s časom, saj so se v vmesnem času pojavile številne nove finančne storitve, medtem ko se zakoni niso spreminjali. Statičnost zakonov se posledično odraža v pomanjkljivi definiraniosti oziroma nedefiniranosti zakonskih določb na področju novejših finančnih storitev in na področju finančnih storitev, ki skupaj združujejo več različnih finančnih ali finančno-nefinančnih storitev. Poleg tega se pri novih tipih storitev poraja vprašanje, ali dejansko sodijo v sklop oproščenih finančnih storitev.

Konkreten primer, kjer so zakoni slabo definirani ali neobstoječi, je segment kripto valut in drugih ponudnikov finančnih storitev, ki ne sodijo v trenutni zakonodajni okvir razlage finančnih storitev in ponudnikov. Težava na področju kripto valut poleg same definiraniosti izvira tudi iz napredne tehnologije in številnih aktivnosti, ki so povezane z njimi na primer storitve in blago, plačano s kripto valuto, transakcije kripto valut, rudarjenje kripto valut, zamenjave kripto valut, provizije na kripto valute,... (Deloitte, brez datuma).

V večini EU držav so transakcije povezane s kripto valutami izven sistema DDV ali oproščene, vendar obstaja nekaj izjem, med katere sodijo Francija, Italija in Nemčija. V prvih dveh so prihodki iz naslova rudarjenja kripto valut obdavčeni, prav tako nakupi blaga in storitev s kripto valutami. V Nemčiji pa so obdavčene provizije iz naslova trgovanja s kripto valutami (Osborne & Clarke, 2018).

2) V drugi sklop pravnih posledic sodi agresivno načrtovanje vstopnega DDV. Agresivno planiranje pomeni, da si davčni zavezanec na legalen način zmanjša davčno obveznost, kljub temu da je njegovo vedenje v nasprotju s ključnim namenom zakonov (European Commission, 2017, str. 1).

Omenjenega mehanizma se večinoma poslužujejo davčni zavezanci, ki opravljajo tako oproščene kot obdavčene dobave. Z namenom znižanja stroškov DDV se odločijo za minimiziranje vstopnega DDV tako, da zmanjšajo število obdavčenih pridobitev blaga in storitev ali povečajo število obdavčenih nabav, kar vodi v povečanje odbitnega deleža. Značilno je, da poleg navedenega, načrtujejo pridobitve in dobave blaga ter storitev, kar jim omogoči enakomernejšo porazdelitev davčne obveznosti čez različna obdobja. Glede na to, da finančne institucije nimajo pravice do odbitka celotnega vstopnega DDV, predstavljajo potencialno skupino, ki bi se poslužila tega tipa nižanja davčne obveznosti. Kljub temu da so v osnovi entiteta, ki deluje proti agresivnemu davčnemu planiranju.

3) V zadnji sklop pravnih posledic sodi temeljno neskladje različne obravnave sektorjev. Finančne institucije niso obravnavane na enak način, kot podjetja, ki se ukvarjajo z obdavčljivo dejavnostjo, zato se kršita dve temeljni načeli, in sicer načelo nevtralnosti ter enakosti.

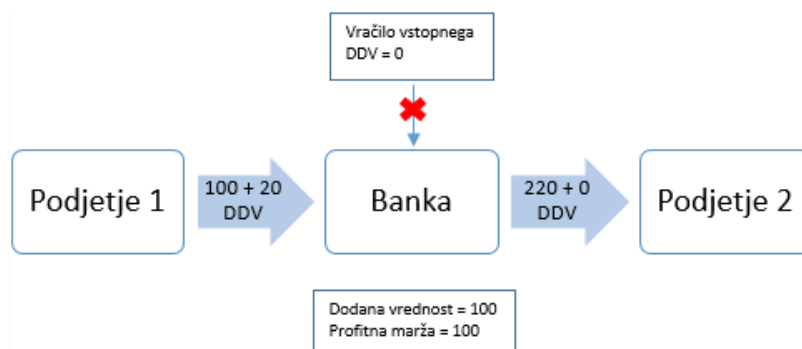
Na drugi strani drugačna obravnava finančnih storitev povzroča tudi ekonomske posledice, in sicer:

1) V prvi sklop sodita spodnja dva faktorja, od katerih je odvisna stopnja izraženosti ekonomskih posledic (PwC, 2011, str. 26):

- segment kupcev – kupci finančnih storitev so lahko končni potrošniki ali podjetja, torej prodaja blaga ali storitev potrošnikom (business to customer transaction, B2C) ali prodaja blaga ali storitev poslovnim kupcem (business to business transaction, B2B);
- možnost prealitive vstopnega DDV – finančna institucija lahko v celoti ali delno prevali vstopni DDV na kupca finančne storitve. Prevalitev pomeni, da je DDV skrit v ceni transakcije, saj ga finančna institucija na računu za opravljeno storitev ne sme izkazati, zato se imenuje skriti DDV (angl. *hidden VAT*). V primeru, da finančna institucija prevali vstopni DDV pri B2B transakciji, je končna cena te transakcije za podjetje višja, kot bi bila v primeru obdavčene transakcije, saj podjetje nima pravice do odbitka DDV, glede na to, da na računu ni obračunan. Slednje lahko vodi v pojav davčne kaskadnosti, saj bodo podjetja obračunala DDV kupcem njihove storitve, torej bodo DDV aplicirala na skriti DDV, ki ga je nanje prevalila finančna institucija. Davčna kaskadnost se torej pojavi v primeru, ko je dobava finančnih storitev vmesen člen v procesu.

Zaradi lažje predstave in boljšega razumevanja smo koncept skritega DDV in pojava davčne kaskadnosti predstavili s pomočjo Slike 2 in Slike 3. Na Sliki 2 je prikazan koncept skritega DDV. Iz nje je razvidno, da banka od Podjetja 1, ki je v tem primeru tehnološko podjetje, pridobi program, vreden 120 denarnih enot, skupaj z obračunanim DDV pri 20 % davčni stopnji. Ker banka pravice do odbitka vstopnega DDV nima, DDV zanjo predstavlja strošek, razen če ga v davčni verigi prevali naprej. V primeru, da banka DDV prevali na kupca, ustvari dodano vrednost in profitno maržo v višini 100 denarnih enot, saj podjetju proda storitev za 220 denarnih enot, v katero vključi DDV v višini 20 denarnih enot. Brez prevalitve bi profitna marža banke znašala 80 denarnih enot.

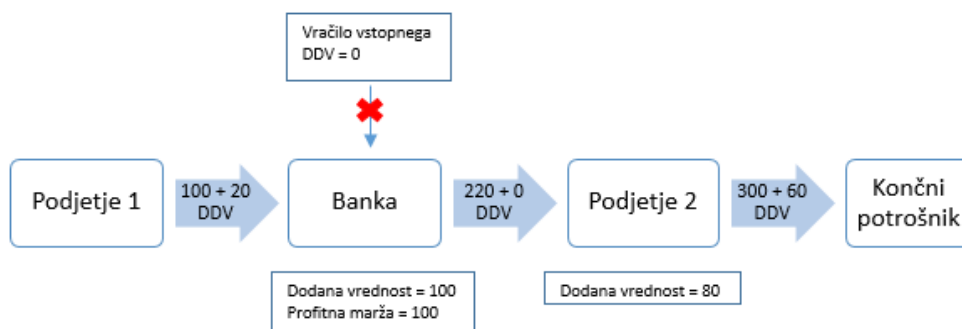
Slika 2: Koncept skritega DDV

Vir: PwC (2011).

Na Sliki 3 se nahaja koncept davčne kaskadnosti, ki krši dve temeljni načeli sistema DDV; nevtralnosti ter proporcionalnosti.

Slika 3: Koncept davčne kaskadnosti

Vir: PwC (2011).

Iz Slike 3 je razvidno, da Podjetje 1 proda obdavčeno storitev ali blago banki v skupni vrednosti 120 denarnih enot z DDV. Banka ustvari dodano vrednost v višini 100 denarnih enot, vendar nima pravice do odbitka DDV v višini 20 denarnih enot, ki ga je plačala Podjetju 1. Posledično Podjetju 2 vključi predhodno plačani DDV v ceno oproščene

storitve, kar pomeni, da Podjetje 2 storitev efektivno preplača, saj odšteje 220 denarnih enot, namesto 200. V nadaljevanju Podjetje 2 opravi storitev ali proda blago končnemu potrošniku za 360 denarnih enot namesto za 336 denarnih enot, pri čemer razlika 24 denarnih enot izhaja iz dejstva, da je Podjetje 2 davčno stopnjo apliciralo na skriti DDV, ki ga je v ceno transakcije vključila banka brez izkaza DDV na izdanem računu.

Torej v primeru B2B transakcije je DDV strošek podjetja, kar je v nasprotju s ključnimi nameni uvedbe DDV. Medtem ko gre za B2C transakcijo, je stopnja DDV omejena z višino skritega DDV, zato je ta koncept za končne potrošnike bolj ugoden od dejanske obdavčitve finančnih storitev, kjer ta omejitev ne bi veljala.

Iz navedenega lahko sklepamo, da obe distorziji povzročata previsoko obdavčitev B2B sektorja in prenizko obdavčitev B2C sektorja. Posledično podjetja manjši del prihodkov namenijo investiranju, medtem ko gospodinjstva povečajo povpraševanje po kreditih, saj so zanje cenejši kot za podjetja. Zaradi trenutne davčne politike na trgu obstaja neravnovesje, saj davčna kaskadnost celoten sistem oddaljuje daleč od družbenega optimuma. Spremenjena davčna politika bi na drugi strani lahko vodila v pravičnejšo porazdelitev davčnega bremena, saj bi bile finančne storitve za končne potrošnike dražje in za podjetja cenejše.

2) V drugi sklop ekonomskih posledic, ki je povezan z davčno kaskadnostjo, sodi zmanjševanje davčne osnove in prelom davčne verige. Pri tem je treba izpostaviti, da je stopnja učinkovitosti sistema DDV tesno povezana s širino davčne osnove, saj koncept DDV predvideva čim manjše število oprostitev in s tem čim širšo davčno osnovo. K oženju davčne osnove prispevajo tudi finančne storitve zaradi njihove davčne obravnave, kar vodi v njeno nadaljnjo erozijo, saj posledično drugi sektorji stremijo k podobni davčni obravnavi, kot jo je deležen finančni sektor.

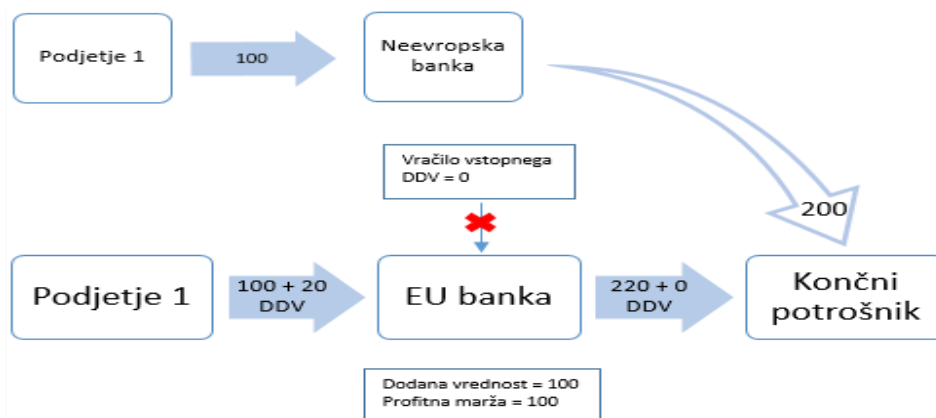
3) V tretji sklop sodi zmanjševanje verjetnosti najema zunanjih izvajalcev. Trenutna zakonodaja finančne institucije posredno spodbuja k samostojnemu opravljanju storitev, zato je koncept najema zunanjih izvajalcev (angl. *outsourcing*) s finančnega vidika dražji kot lastna izvedba. V primeru, da finančna institucija informacijsko-tehnološko (v nadaljevanju IT storitev) opravi sama porabi 1000 denarnih enot, medtem ko ji najem zunanjih izvajalcev omogoči prihranek v višini 100 denarnih enot brez upoštevanja DDV. Ob obračunu DDV je najem zunanjih izvajalcev dražji za 80 denarnih enot (900 denarnih enot * 1,2) brez upoštevanja odbitka DDV. Z upoštevanjem 7 % odbitnega deleža je najem zunanjih izvajalcev za finančno institucijo dražji za približno 70 EUR. Kar pomeni, da finančna institucija ustvari prihranek zgolj, če storitev opravi sama in ne najame zunanjih izvajalcev.

4) Prav tako finančne institucije zmanjšujejo povpraševanje po domačih ponudnikih blaga in storitev (angl. *offshoring*), saj je zanje cenejši najem izvajalcev iz drugih držav,

kjer so stroški dela nižji, na primer Indija in Kitajska. Plačilu DDV se finančna institucija s tem ne izogne, vendar za isto storitev v Indiji namesto 900 denarnih enot plača 500 denarnih enot, kar pomeni, da prihrani 480 denarnih enot ($900 * 1,2 - 500 * 1,2$), brez upoštevanja odbitka DDV.

5) Na drugi strani kupci zmanjšujejo povpraševanje po finančnih storitvah v državah EU, saj finančne institucije v EU nastale stroške iz naslova DDV vključujejo v ceno storitve, kar vpliva na konkurenčnost EU ponudnikov finančnih storitev, v primerjavi s tistimi, kjer koncepta DDV ne poznajo. Koncept je prikazan na Sliki 4.

Slika 4: Zmanjševanje povpraševanja po finančnih storitvah v EU

Vir: PwC (2011).

Iz Slike 4 je razvidno, da je cena, ki jo neevropska banka ponuja končnemu potrošniku za 20 denarnih enot ugodnejša od ponudbe EU banke. Razlika izhaja iz skritega DDV, ki ga finančna institucija v EU vključi v ceno svoje storitve, medtem ko neevropska banka tega ne stori, saj tam koncept DDV ni v veljavi.

6) Trenutna davčna obravnava vpliva tudi na predzadnji sklop, v katerega sodi zmanjšanje državnih prihodkov iz naslova oprostitve finančnih storitev. Stopnja zmanjšanja je odvisna predvsem od ekonomske relevantnosti sektorja, na katerega se oprostitve nanaša. Za celoten finančni sistem velja, da ima visoko stopnjo ekonomske relevantnosti, iz česar izhaja, da je izpad državnih prihodkov iz naslova DDV bistveno višji, kot bi bil v primeru sektorja z nižjo ekonomsko relevantnostjo.

Zgornje navedbe potrjuje tudi ugotovitev López-Laborda in Peña (2018, str. 158). Navajata, da bi v primeru obdavčitve finančnih storitev v EU, dodatni prihodki na letni osnovi znašali od 6 do 15 milijard evrov.

7) Zadnji sklop se nanaša na povzročanje stroškov, povezanih z administracijo in skladnostjo poslovanja finančnih institucij. Finančne institucije morajo namreč voditi

točno evidenco o storitvah in transakcijah, ki so jih opravile, kar vodi v nastanek že omenjenih stroškov. Brez točnih evidenc pregled s strani davčnih organov ne bi bil izvedljiv, saj za posamezne transakcije zahtevana podlaga ne bi obstajala. V primeru obdavčitve finančnih storitev bi finančne institucije še vedno vodile evidence, hkrati pa bi pridobile pravico do odbitka celotnega DDV.

1.4 Študija primera za švedske banke

Na Švedskem so leta 2016 izvedli študijo primera, saj so želeli preučiti, kakšen vpliv bi imela obdavčitev finančnih storitev na švedske banke, zavarovalnice, pokojninske sklade in preostale ponudnike finančnih storitev. Vse vrednosti v nadaljnjih tabelah so izražene v milijonih švedskih kron (v nadaljevanju SEK).

1.4.1 Ocena davčne osnove

Prvi korak je temeljil na preučitvi trenutne davčne osnove finančnih storitev. Treba je izpostaviti dejstvo, da so iz davčne osnove odšteli znesek vseh storitev, ki so bile opravljene interno med finančnimi institucijami, kupcem v državah izven EU ter znesek finančnih storitev, pri katerih je bil DDV obračunan. Tabela 1 prikazuje izračun posamične davčne osnove za banke, zavarovalnice in pokojninske sklade ter druge ponudnike finančnih storitev. Najvišja izračunana davčna osnova se nanaša na bančni sektor, kar je posledica tega, da je bančni sektor ustvaril najvišjo dodano vrednost.

Tabela 1: Davčna osnova finančnih storitev na Švedskem, kjer FI označuje finančne institucije, v mio SEK

	Bančni sektor	Zavarovalnice in pokojninski skladi	Drugi izvajalci finančnih storitev	Skupaj
Dodana vrednost	164,90	51,20	14,00	230,20
– opravljene storitve med FI	9,90	2,50	4,50	16,90
– opravljene storitve v države izven EU	9,50	0,90	0,40	10,90
– opravljene obdavčene storitve	1,80	0,50	0,10	2,40
= Skupaj opravljene oproščene storitve nefinančnemu sektorju	143,70	47,30	9,00	200,00
od katerega gospodinjstva	82,90	38,70	1,30	122,90
od katerega SME	26,80	4,00	3,80	34,60
od katerega velike korporacije	33,40	4,50	3,00	40,90

Vir: Næss-Schmidt, Heebøll, Lund & Sørensen (2016).

Iz Tabele 1 je razvidno, da se je prvotno določen agregatni znesek davčne osnove iz 230,2 milijona SEK zmanjšal za 30,2 milijona SEK. Bančni sektor predstavlja približno 70 %

celotnega finančnega sektorja na Švedskem, zato je zmanjšanje davčne osnove v tem sektorju najbolj občutno. Največji segment potrošnikov finančnih storitev na Švedskem predstavljajo gospodinjstva (61 %), ki jim sledijo velike korporacije, ki delujejo na mednarodnih trgih in manjša do srednje velika podjetja (angl. *small-medium sized enterprises, SMEs*).

1.4.2 Ocena davčne izgube

Davčna izguba potrošnikov je v tem primeru odvisna od širine davčne osnove in davčne stopnje. Na Švedskem velja 25 % davčna stopnja za transakcije, ki se izvajajo v okviru določb DDV. V primeru, da bi se davčna stopnja aplicirala na finančne storitve, bi gospodinjstva plačala približno 30 milijonov SEK več kot pred obdavčitvijo (od tega zneska 21 milijonov SEK predstavlja plačilo DDV za opravljene bančne storitve). Prav tako je treba upoštevati dejstvo, da potrošniki že plačujejo skriti DDV, ki znaša 6 milijonov SEK na leto. Iz česar izhaja, da je ocenjena davčna izguba na račun potrošnikov enaka 24 milijonov SEK.

Podjetja v tem primeru za razliko od končnih potrošnikov pridobijo pravico do odbitka vstopnega DDV, kar pomeni 8,6 milijona SEK nižjo končno davčno obveznost SME, 10,2 milijonov nižjo končno davčno obveznost velikih korporacij, kar skupaj znaša 18,8 milijona SEK. Davčna izguba je tako enaka 5,2 milijona SEK, kar predstavlja razliko med nižjo končno obveznostjo podjetij (prihranek) in večjo davčno obveznostjo potrošnikov (izguba).

1.4.3 Vpliv na povpraševanje

Ključna lastnost obnašanja potrošnikov je prilagajanje povpraševanja glede na spremembe cen posameznih dobrin. Nihanje je odvisno od elastičnosti povpraševanja po teh dobrinah. V splošnem velja, da nam elastičnost povpraševanja prikaže procentualno spremembo povpraševane količine glede na procentualno spremembo cene. Torej v primeru, da je elastičnost enaka -0,5 se bo povpraševana količina zmanjšala za 0,5 %, če se cena poviša za 1 %. Torej višja kot je stopnja elastičnosti, večje je nihanje v povpraševanju.

V primeru obdavčitve finančnih storitev te postanejo dražje za B2C segment in cenejše za B2B segment kupcev. Kar v skladu s teorijo elastičnosti povpraševanja pomeni, da B2C segment v tem primeru ustrezno zmanjša povpraševanje in B2B segment ustrezno poveča povpraševanje po finančnih storitvah. Zmanjšanje povpraševanja gospodinjstev vodi v povečanje volumna depozitov in zmanjšanje volumna posojil. Medtem ko podjetja povečujejo svoje povpraševanje po finančnih storitvah, kar vodi v zmanjšanje potrebe po internem financiranju in povečanje povpraševanje po kreditih.

Tabela 2 prikazuje vpliv obdavčitve finančnih storitev. Enojna zvezdica v Tabeli 2 označuje cenovno elastičnost, dvojna pa verjetnost iskanja substituta v tujini. Prav tako je treba izpostaviti, da sta v tabeli navedeni dve vrednosti za elastičnost, in sicer -1 in -0,5. V primeru, da je cenovna elastičnost enaka -1, se povpraševanje gospodinjstev zmanjša za 19 %, povpraševanje SME za 4,4 %. Enaka razlaga se nanaša na preostanek tabele, kjer je vpliv na povpraševanje in ponudbo za prvo možnost elastičnosti naveden na levi strani podpičja, za drugo možnost pa na desni strani podpičja.

Tabela 2: Analiza vpliva na povpraševanje, na Švedskem, v %

	Gospodinjstva	SME	Velike korporacije	Skupaj
Sprememba stroškov (v %)	19,00	-4,00	-5,50	9,50
% sprejema spremembe cene	100,00	100,00	10,00	
Sprememba cene (v %)	19,00	-4,00	-5,50	12,40
Elastičnost	(-1; -0,5)*	(-1; -0,5)*	(-5; -10)**	
Sprememba povpraševanja (v %)	-19; -9,5	4; 2	0,0	
Sprememba ponudbe (v %)	-19; -9,5	4; 2	3; 5,5	
Celotna ocenjena sprememba povpraševanja (v %)	-13,3	3,5	0	
Celotna ocenjena sprememba ponudbe (v %)	-13,3	3,5	3,8	-7,30

Vir: Næss-Schmidt, Heebøll, Lund & Sørensen (2016).

Iz Tabele 2 izhaja, da se stroški gospodinjstev povečajo, in sicer za 19 %, medtem ko se stroški podjetij znižajo za 4 do 5,5 %, kar potrди že večkrat omenjeno dejstvo, ki se nanaša na previsoko obdavčitev davčnih zavezancev in prenizko obdavčitev gospodinjstev. Na spremembo cene prav tako vpliva odstotek sprejema spremembe cene, ki je pri prvih dveh segmentih enak 100 %, medtem ko pri velikih korporacijah znaša 10 %. To jim omogoča delovanje na internacionalnih trgih, kar pomeni, da po finančnih storitvah lažje povprašujejo tudi izven meja matične države. Zaradi tega obdavčitev finančnih storitev v skladu s študijo nima relevantnega vpliva na povpraševanje velikih korporacij, saj zgolj minimalno vpliva na povečanje povpraševanja po domačih finančnih storitvah.

Ena izmed ugotovitev študije je bila povezana z elastičnostjo povpraševanja, kjer bi v primeru ocenjene elastičnosti povpraševanja (-0,5) dodana vrednosti iz 200 milijonov SEK na leto padla na 188 milijonov SEK. Medtem ko bi v primeru višje elastičnosti (-1) dodana vrednost padla na 176 milijonov SEK. Zato je treba izreden pomen pripisati ravno elastičnosti povpraševanja, glede na to, da so zaradi nje nihanja v dodani vrednosti lahko bistveno višja ali nižja.

Spremembe v povpraševanju lahko vplivajo tudi na krčenje finančnega sektorja (manjšanje števila ponudnikov) ali širjenje le-tega, saj krediti v osnovi terjajo več resursov kot depoziti. Ključni zaključek študije je, da se število ponudnikov finančnih storitev zmanjša za 7,3 % zaradi zmanjšanja povpraševanja s strani gospodinjstev, ne glede na povečanje povpraševanja s strani podjetij. Potencialno reformo v skladu s študijo najbolj občutijo gospodinjstva z nižjimi prihodki, saj plačajo višjo obrestno mero na posojila od gospodinjstev z višjimi dohodki. Višja obrestna mera izhaja iz nižje verjetnosti poplačila obveznosti s strani gospodinjstev z nižjimi dohodki, kar pa negativno vpliva na povpraševanje.

1.5 Alternativne metode obdavčitve finančnih storitev z DDV

Glede na številne ekonomske in pravne posledice, ki jih povzroča oprostitve določenih finančnih storitev v sklopu sistema DDV, so strokovnjaki razvili določene alternativne metode obdavčitve, s katerimi bi odpravili določene distorzije. Pri razvoju alternativnih metod so se nekateri držali dveh osnovnih pogojev, ki ju je v svojem delu predstavil Huizinga (2002, str. 500–512):

- 1. pogoj: odprava težav, vezanih na določitev dodane vrednosti – alternativna metoda mora omogočiti določitev dodane vrednosti.;
- 2. pogoj: predhodna analiza ekonomskih in pravnih posledic – pred implementacijo alternativne metode je treba raziskati in preučiti pravne in ekonomske posledice tako na sistem DDV kot na družbeno blaginjo.

Huizingovo izhodišče so nadgradili Schmidt, Heebøll in Lund (2016, str. 7-8), saj so ugotovili, da je predhodno treba analizirati še štiri segmente, in sicer:

- Obseg obdavčitve – vezan je na kupce, transakcije in finančne institucije. Zakonodajalec mora presoditi, ali se oprostitve nanaša na vse kupce ali zgolj na posamezen segment, vse finančne storitve ali zgolj določen sklop ter navsezadnje na katere finančne institucije se obdavčitev aplicira.
- Fleksibilnost – nanaša se na pravico do odločitve finančne institucije, ali svoje storitve obdavči ali ne, ter kasnejšo možnost spremembe odločitve;
- Prednosti obdavčitve – potrebna je analiza vseh prednosti, ki jih finančne institucije pridobijo v primeru obdavčitve finančnih storitev, vpliva obdavčitve na državni proračun iz naslova davkov in vpliva spremembe na povpraševanje.
- Čezmejne transakcije – učinki potencialne davčne reforme na uvoz in izvoz.

Poleg zgoraj navedenega sta Schenk in Oldman (2007, str. 313-314) opisala sedem osnovnih smernic, vezanih na obdavčitev finančnih storitev, ki so jih strokovnjaki prav tako upoštevali pri razvoju alternativnih metod. Te smernice so:

- 1. smernica – obračun DDV: DDV je treba obračunati na razliko med prejetimi in plačanimi obrestmi.
- 2. smernica – enakopravna obravnava: finančne storitve je treba obdavčiti na enak način kot vse druge obdavčljive transakcije.
- 3. smernica – odbitek vstopnega DDV: finančne institucije in pravne osebe, ki predstavljajo kupce finančnih storitev, so upravičene do odbitka celotnega vstopnega DDV.
- 4. smernica – učinek denarnih tokov: učinek DDV na denarne tokove ponudnikov in uporabnikov finančnih storitev je enak učinku DDV na denarne tokove ponudnikov in uporabnikov drugih obdavčljivih storitev.
- 5. smernica – v izogib dvojni obdavčitvi: vrednost finančnih storitev je obdavčena zgolj enkrat, z namenom preprečitve pojava davčne kaskadnosti. Dvojni obdavčitvi se je mogoče izogniti tudi v primeru združljivosti s trenutno uveljavljeno metodo.
- 6. smernica – vertikalna integracija: finančne institucije ne smejo prejeti spodbud za pojav vertikalne integracije.
- 7. smernica – prilagodljivost: davčna ureditev na področju finančnih storitev je fleksibilna v taki meri, da omogoča ustrezno ažuriranje evidenc v primeru spremembe davčne zakonodaje, na primer na področju davčnih stopenj.

Določene smernice so upoštewane pri posameznih alternativnih metodah, zato smo v nadaljevanju opisali sekundarne možnosti obdavčitve finančnih storitev, ki so jih strokovnjaki in raziskovalci razvili z namenom obdavčitve trenutno oproščenih finančnih storitev.

1.5.1 Seštevalna metoda

Uporaba seštevalne metode pri obračunu DDV ne upošteva nobene izmed zgoraj navedenih smernic. V teoriji narekuje, da je dodana vrednost, izračunana kot razlika med zneskom prodaje in zneskom nabave, v določenem časovnem obdobju enaka znesku mesečnih dohodkov delovne sile in kapitala, ki je povezan z ustvarjanjem dodane vrednosti (Ernst & Young, brez datuma, str. 34). Povedano drugače, v skladu s seštevalno metodo se seštevajo vsi elementi, ki se pojavijo v neki fazi prometa in ustvarjajo dodano vrednost.

Dodano vrednost tako predstavlja vsota plač, najemnin, obresti in dobička, pri čemer se znesek amortizacije v seštevek ne vključi, saj bi povzročil distorzije z večjim učinkom kot trenutna oprostitvev finančnih storitev. Kljub temu povzroči določene distorzije, davčna osnova ne vključuje zneska obdavčenih nabav blaga in storitev, zato finančne institucije izgubijo pravico do odbitka vstopnega DDV (Ernst & Young, brez datuma, str. 34–35). Iz česar izhaja, da je položaj finančnih institucij slabši kot v trenutnem sistemu DDV.

Ne glede na navedene pomanjkljivosti se je metoda uveljavila v praksi, in sicer za kratek čas v Izraelu, Argentini in Franciji (Cnossen, 2019, str. 38). Eno izmed ključnih slabih plati seštevne metode smo že omenili, in sicer odvzem pravice do odbitka vstopnega DDV. Pravica je odvzeta finančnim institucijam, prav tako tudi kupcem finančnih storitev, saj obračun davka na podlagi seštevne metode ni mogoč, glede na to, da ne temelji na posameznih transakcijah. Zaradi tega kupci izgubijo pravico do odbitka, saj za posamezne transakcije račun ni izdan in davek ni obračunan, kar povzroči pojav davčne kaskadnosti ter druge distorzije. Poleg tega metoda ne omogoča določitve dodane vrednosti posamezne transakcije, saj jih ne identificira, kar ne odpravi ene izmed ključnih slabosti trenutnega sistema.

Naslednja pomanjkljivost se nanaša na dejstvo, da večina finančnih institucij opravlja mešane aktivnosti, torej finančne in preostale storitve. Opravljanje mešanih transakcij lahko vodi do dvojne obdavčitve preostalih transakcij, in sicer z indirektno odštevno metodo in seštevno metodo. Peta slabost je povezana s četrto, saj metoda ni združljiva z indirektno odštevno metodo, kar pomeni, da je uporaba v praksi izredno kompleksna (Ernst & Young, brez datuma, str. 36).

Zadnja hiba seštevne metode se nanaša na načelo namembnega kraja oziroma destinacije, saj določi dodano vrednost, ki jo podjetju doprinesejo delavci in lastniki, pri čemer ne omogoča izločitve dodane vrednosti, ustvarjene s čezmejnimi transakcijami (Cnossen, 2019, str. 211). Storitve v tem primeru ni obdavčena tam, kjer je koriščena, temveč v domači državi, zato je kršeno načelo namembnega kraja.

1.5.2 Odštevna metoda

Poleg že predhodno omenjene indirektno odštevne metode obstaja tudi odštevna metoda obračuna DDV, kjer davčno obveznost predstavlja razlika med obdavčenimi prodajami in nabavami in ne razlika med izstopnim in vstopnim DDV. Na razliko med prodajami in nabavami se aplicira določena stopnja DDV, kar predstavlja končni znesek davčne obveznosti. Izračunana razlika predstavlja finančno maržo (Bickley, 2003, str. 4), ki se deli na prihodke iz naslova posojanja (prejete obresti) in odhodkov iz naslova izposoje (plačane obresti). Finančna marža v tem primeru vključuje tudi maržo za finančno posredništvo, ki se nanaša na prihodke iz naslova tečajnih razlik ter premijo za tveganje. Poleg tega odštevna metoda temelji na načelu izvora blaga in storitve (Ernst & Young, brez datuma, str. 55). Odštevna metoda s tem upošteva prvo smernico.

Za lažjo predstavbo smo odštevno metodo predstavili na primeru, ki se nahaja v Tabeli 3. Celoten koncept je razdeljen na dve obdobji, kjer se prvo nanaša na prejet depozit in dano posojilo, drugo obdobje se nanaša na dvig depozita s strani depozitarja in odplačilo posojila s strani posojilojemalca. Negativne vrednosti v tabeli tako predstavljajo denarne odlive, pozitivne pa denarne prilive. Torej v primeru depozita je denarni tok v prvem

obdobju pozitiven, v drugem negativen, vključno z obrestmi. Medtem ko je denarni tok pri posojilu v prvem letu negativen in v drugem letu pozitiven, vključno z obrestmi. Poleg tega se 10 % davčna stopnja obračuna na finančno maržo, ki jo predstavlja razlika med obdavčenimi prodajami in nabavami. Obrestna mera, ki se nanaša na depozit, znaša 7 %, medtem ko obrestna mera, ki se nanaša na posojilo, znaša 15 %.

Tabela 3: Praktični prikaz odštevalne metode – depozit in posojilo, v EUR

Transakcija	Depozit	Posojilo
Depozit/Posojilo v T_0	100	-100
Dvig depozita/Vračilo posojila v T_1	-100	100
Obresti na depozit/posojilo v T_1	-7	15
Davčna obveznost (DO)	$DO=(15-7)*0,1=0,8$	

Vir: Ernst & Young (brez datuma).

Kot smo že omenili, banka v prvem obdobju ustvari priliv iz naslova depozita v višini 100 EUR in odliv iz naslova posojila v enaki višini. Vendar to nista edina denarna tokova, ki sta ustvarjena, saj banka depozitarju zaradi odloga potrošnje izplača 7 EUR obresti ter od posojilojemalca prejme 15 EUR obresti iz naslova zagotovitve denarnih sredstev. Obresti pri posojilu vključujejo tudi premijo za tveganje iz naslova nezmožnosti odplačila posojila. Banka je tako v tem času ustvarila za 15 EUR obdavčenih prodaj in za 7 EUR obdavčenih nabav, kar predstavlja finančno maržo, ki je enaka 8 EUR. Iz česar izhaja, da je višina davčne obveznosti finančne institucije enaka 0,8 EUR.

V primeru, da bi se Tabela 3 nanašala na indirektno odštevalno metodo, bi davčna obveznost prav tako znašala 0,8 EUR, saj bi bila razlika med izstopnim (1,5 EUR) in vstopnim DDV (0,7 EUR) enaka 0,8 EUR. Za odštevalno metodo je torej značilno, da je davčna obveznost enaka obračunani davčni obveznosti na podlagi indirektno odštevalne metode.

Slednja značilnost predstavlja eno izmed ključnih prednosti odštevalne metode, in sicer združljivost z indirektno odštevalno metodo, kar pomeni, da za razliko od preostalih metod, na primer metode denarnih tokov in seštevalne metode, ne zahteva posebnih prilagoditev in je relativno fleksibilna v primeru sprememb, na primer davčne stopnje. S tem metoda upošteva peto smernico.

Vendar ima metoda kljub enostavni uporabi kar nekaj pomanjkljivosti. Prva se nanaša na dejstvo, da finančne institucije opravljajo mešane aktivnosti, kar pomeni, da je treba nefinančne aktivnosti izločiti iz izračuna. Slednje predstavljajo tudi naložbe v nefinančno premoženje ter hčerinska nefinančna podjetja. Poleg tega je treba upoštevati dejstvo, da

odštevalna metoda ne omogoča natančnega izračuna finančne marže, ki se nanaša na posamezno transakcijo (Ernst & Young, brez datuma, str. 56).

V finančni marži je skrita tudi premija za tveganje, ki je vključena v 15 EUR obresti, ki jih je banka prejela. V osnovi dodana vrednost ne bi smela vključevati premije za tveganje, kar pomeni, da bi uporaba metode v praksi zahtevala posebne prilagoditve izračunov, ki bi omogočale izločitev premije za tveganje iz kalkulacije dodane vrednosti.

Zadnja slaba plat metode se nanaša na dejstvo, da temelji na načelu izvora blaga in storitev. Zato je otežena uporaba načela destinacije oziroma namembnega kraja, saj je formula za določitev zneska izvoza blaga oziroma storitev opravljenih nerezidentov premalo eksplicitna, kar povzroča relativno visoka odstopanje pri izračunu davka, ki se nanaša na izvožene storitve (Ernst & Young, brez datuma, str. 61). Prav tako je zaradi velikega števila prilagoditev izračunov kršeno načelo ekonomske nevtralnosti davka na dodano vrednost, kar še dodatno otežuje uporabo odštevalne metode v praksi.

1.5.3 Metoda prave oprostitve

Ena izmed opisanih distorzij, ki jo povzroča oprostitev finančnih storitev, je previsoka obdavčitev gospodarskega sektorja in prenizka obdavčitev gospodinjstev. Z namenom odprave te posledice so razvili metodo prave oprostitve.

Metoda prave oprostitve (angl. *zero-rate method B2B*) omogoča, da je finančna storitev obdavčena z ničelno davčno stopnjo, kar davčnemu zavezancu daje pravico do odbitka celotnega vstopnega DDV.

Ključna lastnost te metode je, da vse finančne storitve, ki jim je mogoče določiti dodano vrednost, ostanejo obdavčene. Ne glede na to, da ostanejo določene storitve, ki jim dodane vrednosti ni mogoče določiti, finančne institucije pridobijo pravico do odbitka celotnega vstopnega DDV, kar izenači njihov položaj na trgu s položajem preostalih ponudnikov storitev. Posledično distorzija, ki se nanaša na zmanjšanje povpraševanja po domačih storitvah in blagu in manjša konkurenčnost finančnih institucij na tujih trgih, ni več prisotna.

Pozitiven vpliv je prav tako pripoznan na področju administrativnih stroškov, saj sedaj vodenje evidence oproščenih in obdavčenih transakcij ni več potrebno. Enako velja, za pretirano obdavčitev poslovnega sektorja. Poslovni subjekti v sistemu prave oprostitve pridobijo pravico do odbitka vstopnega DDV, kar pomeni, da DDV ni več njihov strošek, ker ga povrne davčni organ. Večji del bremena sedaj nosijo gospodinjstva, saj so finančne storitve zanje v tem primeru dražje kot pred obdavčitvijo. Na primer depozitarji, ki niso davčni zavezanci, prejemajo nižje obrestne mere na depozite, posojilojemalci (fizične osebe) pa plačujejo višjo obrestno mero na posojila. Zato je en izmed glavnih očitkov

reformne ničelne stopnje, da dodatno obremeni gospodinjstva z nižjimi prihodki, za katere je bolj verjetno, da bodo posegla po posojilih, kot tista z višjimi prihodki. Torej negativno vpliva na socialno enakost in finančno zmogljivost socialno bolj ogroženih gospodinjstev.

Iz zgoraj navedenega je razvidno, da metoda vključuje predhodno omenjeno 2., 3. in 4. smernico, ki sta jih navedla Schenk in Oldman (2007). Kljub temu ima nekaj negativnih učinkov.

Prvi negativni učinek predstavljajo davčni prihodki, kjer gre lahko za neto povečanje ali zmanjšanje le-teh. Na primer v primeru, da bi določeno število finančnih institucij imelo nižji izstopni DDV od vstopnega, bi od finančnega organa prejelo vračilo razlike med njima oziroma bi znesek zmanjšal končno davčno obveznost prihodnjega davčnega obdobja. Drugi negativni učinek predstavlja kršitev načela nevtralnosti, saj je na finančne storitve aplicirana 0 % davčna stopnja, medtem ko preostale stopnje za druge panoge ostanejo nespremenjene.

Prav tako je vprašljiva učinkovitost mehanizma obrnjene davčne obveznosti. Na primer, da podjetje A iz države X (EU) opravi finančno storitev davčnemu zavezancu B iz Slovenije. V skladu z mehanizmom obrnjene davčne obveznosti mora subjekt B storitev davčno obravnavati v skladu s slovensko zakonodajo. Torej v primeru, da je storitev obdavčena, mora na davčno osnovo aplicirati slovensko davčno stopnjo. Medtem ko v primeru metode prave oprostitve davčni zavezanec storitev obdavči z ničelno davčno stopnjo, s čimer pridobi pravico do odbitka celotnega vstopnega DDV, ki sedaj ne v državi X, ne v Sloveniji ni obračunan.

1.5.4 Metoda denarnih tokov

V nadaljevanju je predstavljena metoda denarnih tokov (angl. *cash-flow method*), ki za razliko od metode prave oprostitve temelji na davčni obravnavi posameznih denarnih tokov, torej na obdavčitvi vsake transakcije posebej. To omogoči natančno določitev stroškov in prihodkov iz naslova posamezne transakcije. Stroške in prihodke lahko definiramo z denarnimi tokovi, ki se delijo na prilive in odlive. Razliko med prilivi in odlivi predstavlja finančna marža.

Med prilive sodijo vsi denarni tokovi (obravnavani kot obdavčene prodaje):

- iz naslova depozitov in
- obračunanih obresti na odobrena posojila.

Medtem ko med odlive sodijo vsi denarni tokovi (obravnavani kot obdavčene nabave inputov):

- iz naslova odobrenih posojil ter
- obresti na depozite.

Za lažjo predstavo smo metodo denarnih tokov predstavili na praktičnem primeru, ki se nahaja v Tabeli 4. Posojilojemalec in depozitar sta v tem primeru dve različni gospodinjstvi, torej dva končna potrošnika. V prvem letu banka odobri posojilo gospodinjstvu A v višini 1.000 EUR ter pridobi depozit od gospodinjstva B v enakem znesku. Ob predpostavki, da je stopnja DDV enaka 20 %, pomeni, da mora banka plačati 200 EUR DDV na depozit, ki predstavlja priliv (obdavčena prodaja). Na drugi strani ima banka pravico do odbitka vstopnega DDV za odobreno posojilo, ki ga predstavlja odliv (obdavčena nabava). Glede na to, da sta vstopni in izstopni DDV v tem primeru enaka, je v prvem letu davčna obveznost enaka nič.

Tabela 4: Praktični primer uporabe metode denarnih tokov, v EUR

Leto	Depozit		Posojilo		Skupaj	
	Denarni tok	DDV	Denarni tok	DDV	Denarni tok	DDV
1	1.000	200	-1.000	-200	0	0
2	-1.050	-210	1.150	230	100	20

Vir: Mirrlees (2011).

V drugem letu gospodinjstvo B dvigne depozit v višini 1.050 EUR, vključno z obrestmi enega leta, ki glede na obrestno mero predstavljajo 5 % celotne vrednosti depozita. Dvig depozita za banko predstavlja odliv. Na drugi strani gospodinjstvo A odplača posojilo v višini 1.150 EUR, vključno z obrestmi enega leta, ki predstavljajo 15 % celotne vrednosti posojila. Odplačilo posojila za banko predstavlja priliv. Izstopni DDV (iz naslova priliva) v tem primeru znaša 230 EUR (20 % od 1.150 EUR), medtem ko vstopni DDV (iz naslova odliva) znaša 210 EUR (20 % od 1.050 EUR), kar pomeni, da mora banka davčnemu organu nakazati 20 EUR. Znesek predstavlja razliko med denarnima tokovoma; prilivom in odlivom.

Predhodno opisan primer se nanaša na dva končna potrošnika oziroma dve gospodinjstvi. V primeru, da posojilojemalec in depozitar, nista fizični osebi, temveč davčna zavezanca, je davčna obveznost ves čas enaka nič zaradi pravice do odbitka celotnega vstopnega DDV. Iz česar izhaja, da se davčni prihodki ustvarjajo zgolj v primeru, da je v transakcije vpleten davčni nezavezanec.

Metoda denarnih tokov ima kar nekaj prednosti. Prva izmed teh je razvidna iz izračunov, ki so osnovani na podlagi Tabele 4. Metoda ne upošteva časovne vrednosti denarja in obresti oziroma je ne vključuje v obdavčitev, kar poenostavi njeno uporabo v praksi. Obresti so sestavni del finančne marže, ki je zaradi nadomestitve s konceptom obdavčenih

nabav in prodaj ni treba členiti na njene sestavne komponente. Iz česar izhaja, da določitev dodane vrednosti v primeru uporabe te metode ni potrebna. Zato omogoča obdavčitev tudi tistih finančnih storitev s kompleksno določitvijo dodane vrednosti.

Poenostavitev, vezana na neupoštevanje časovne vrednosti denarja, se potencialno lahko odrazi kot pomanjkljivost metode denarnih tokov, in sicer ko so depoziti in posojila na trgu že prisotni. Na primer Podjetje A ima pri banki vezan depozit, za katerega banka ne plača DDV, saj je bil vezan pred uveljavitvijo metode. Ob dvigu depozita banka pridobi pravico do odbitka vstopnega DDV za nastali odliv. Podobno je v primeru posojila, kjer banka plača DDV za nastali priliv ob odplačilu posojila, medtem ko pravice do odbitka vstopnega DDV ob odobritvi posojila, ki je takrat predstavljal odliv, nima. Prav tako omogoča boljši položaj posojilojemalcem v primerjavi z depozitarji. Posojilojemalci v primeru uvedbe tega sistema ob odplačilu posojila prejmejo pravico do odbitka DDV, medtem ko davčne obveznosti ob prejemu posojila (priliv) niso plačali, saj sistem takrat še ni bil v veljavi. Kar pomeni, da je metoda za naknadne spremembe relativno toga, kar bi se odrazilo tudi v primeru spremembe davčne stopnje, saj ne bi omogočala prilagoditev transakcij iz preteklosti.

Kljub temu ima pozitiven vpliv na konkurenčnost finančnih institucij na tujih trgih. Finančne institucije, sedaj nimajo več potrebe po »skrivanju« DDV v posamezne transakcije, glede na to, da imajo pravico do odbitka vstopnega DDV. Posledično so cenejše za posojilojemalce, ki so davčni zavezanci v tujini in so zato bolj konkurenčne na trgu, kjer mehanizma DDV ne poznajo, na primer Združene države Amerike (v nadaljevanju ZDA).

Prav tako odpravi nesorazmerno obdavčitev gospodarskega sektorja/podjetij v primerjavi z gospodinjstvi. Finančne institucije za obdavčene nabave in pridobitve dobijo pravico do odbitka celotnega vstopnega DDV, kupci finančnih storitev pa pravico do odbitka celotnega vstopnega DDV. Kljub odpravi pretirane obdavčitve poslovnega sektorja se poraja vprašanje, ali metoda vodi v večje zadolževanje, saj bi morebiti vodila v dodatno zadolževanje poslovnih subjektov. Na primer, če bi podjetje pred uveljavitvijo režima prejelo relativno visoko posojilo, obstaja verjetnost, da v primeru kasnejše obdavčitve letga, DDV ne bi bilo zmožno odplačati. Posledično bi bilo primorano vzeti dodatno posojilo za odplačilo davčne obveznosti.

Finančni sektor ni več deležen specifične obravnave, zato je načelo nevtralnosti izpolnjeno. Huizinga (2002, str. 510–511) trdi, da je končni efekt metode povečanje davčnih prihodkov, s čimer se ne strinjajo Auerbach in Gordon ter davčni strokovnjaki iz PwC.

Auerbach in Gordon (2002, str. 415–416) navajata, da izbira te metode privede v pretirano obdavčitev, saj obdavči resurse, potrebne za nastanek finančne storitve in premijo za

tveganje, ki jo prejmejo finančni posredniki. Slednja po njunem mnenju ne sme biti obdavčena z DDV, saj ni del resursov, ki so potrebni za nastanek finančne storitve, kar privede do pretirane obdavčitve. Nekaj let za študijo Auerbach in Gordon so v PwC prav tako na bazi študije primera prišli do zaključka, da uvedba metode denarnih tokov v praksi v obdobju štirih do osmih letih prinese davčno izgubo EU v višini sedem bilijonov evrov (PwC, 2011, str. 171–172).

Metoda upošteva 1., 2., 3. in 5. smernico, zato se je pojavila težnja po nevtralizaciji slabih plati te metode, zaradi katerih se v praksi ni uveljavila. Metodo denarnih tokov so nadgradili s TCA metodo (angl. *tax calculation accounts method*).

1.5.5 Tax calculation account (TCA) metoda

Kot smo že omenili, je bila TCA (angl. *tax calculation account*) metoda razvita z namenom odprave dveh ključnih slabosti metode denarnih tokov, in sicer:

- neravnovesij – nanašajo se na prekomerno nadomestilo DDV za posojilojemalce in prenizko za depozitarje;
- časovne komponente plačila in odbitka DDV – posojilojemalec DDV plača takoj ob prejemu posojila, pravico do odbitka pa prejme šele ob odplačilu posojila, ki je večinoma v enem izmed naslednjih časovnih obdobj.

Metoda TCA deluje na principu računov oziroma kontov, na katere se zapiše davek, ki predstavlja obveznost ali terjatev. Konto se nahaja v evidenci podjetja in finančne institucije. Iz tega izhaja, da morajo evidenco transakcij na tem kontu voditi vsi davčni zavezanci.

Ključna funkcija konta je prenos davčne obveznosti ali terjatve iz sedanjosti (T_0) v prihodnost (T_X). Princip kontov deluje zgolj v primeru, da v prihodnosti pride do obratne transakcije, na primer Podjetje A najame posojilo v T_0 , poplačilo skupaj z obrestmi izvede v T_X , s čimer se glavnica iz sedanjosti prenese v prihodnost. Prenos se izvrši s pomočjo obrestne mere, ki jo določi vlada (Mirrlees, 2011, str. 205).

Obrestna mera, določena s strani vlade, ne sme odražati stroškov finančnih storitev in mora biti primerljiva z obrestno mero na državne obveznice. Davčni organ v tem primeru obdavči razliko med dejanskimi obrestnimi prihodki in obrestno mero, ki je določena za prenos glavnice v prihodnost (Mirrlees, 2011, str. 205).

Obdavči se torej razlika med obrestno mero, določeno s strani vlade, in obrestno mero, določeno s strani banke. Stopnja, določena s strani vlade, je irelevantna zgolj v primeru, ko je vrednost posojil in depozitov enaka, saj je višina davčne osnove enaka razliki med prejetimi in plačanimi obrestmi, kar v tem primeru znaša nič. Relevantna je torej v večini

primerov, saj je vrednost posojil redko enaka vrednosti depozitov. Glavni namen te obrestne mere je vzpostavitev ravnovesja med depozitarji in posojiljemalci (Mirrlees, 2011, str. 205).

Pri tem je treba izpostaviti eno izmed najbolj pomembnih predpostavk TCA metode, in sicer da glavnica odraža pravo današnjo vrednost denarja, glede na jutrišnjo (Mirrlees, 2011, str. 207).

Za lažjo predstavbo smo metodo TCA predstavila na primeru, ki je podrobneje razdelan v Tabeli 5. Temelji na štirih ločenih dogodkih, ki vplivajo drug na drugega, in sicer prejemu depozita, dvigu depozita, najemu posojila in odplačilu posojila. Pri čemer se vse davčne obveznosti in terjatve v vmesnem času zapisujejo na konte in se izplačajo oziroma poračunajo ob ugotovljeni končni davčni obveznosti davčnega zavezanca ali davčnega organa.

Pred predstavitvijo Tabele 5 je treba navesti osnovne podatke, in sicer obrestna mera na depozite znaša 7 %, obrestna mera na posojila je enaka 15 %, obrestna mera, določena s strani države, znaša 12 %, stopnja DDV znaša 10 %.

Prav tako je treba posebno pozornost nameniti postavki TCA indeksiranje, ki odpravi dve ključni pomanjkljivosti metode denarnih tokov. Sistem TCA indeksiranja prikazuje davčno terjatev ali obveznost davčnega zavezanca do davčnega organa, torej zneski s pozitivnim predznakom predstavljajo obveznost davčnega zavezanca, medtem ko zneski z negativnim predznakom predstavljajo davčno terjatev.

Primer na desni strani tabele se nanaša na odobreno posojilo s strani banke, stranki A. Banka ob odobritvi iz izplačila posojila generira denarni odliv, ki v sistemu TCA metode predstavlja obdavčeno nabavo. Glede na 10 % davčno stopnjo, terjatev do davčnega organa znaša 10 EUR. V skladu s TCA metodo denarnih sredstev s strani davčnega organa ne prejme takoj ob nastanku, temveč se zapiše na konto v sistemu TCA indeksiranja. Znesek, ki se prenese na konto, znaša -1,2 EUR, kar predstavlja zmnožek davka in obrestne mere, določene s strani države.

Stranka A v skladu z določili pogodbe v drugem časovnem obdobju poplača posojilo. Banka generira denarni priliv, ki predstavlja obdavčeno prodajo, v višini 100 EUR. Davek oziroma davčna obveznost, ki ga mora banka poravnati, znaša 10 EUR. Iz česar izhaja, da se terjatev in obveznost, ki se nanašata na glavnico, izničita. Odprta ostane zgolj še obveznost ali terjatev, ki se nanaša na obresti. Obresti na posojilo znašajo 15 EUR oziroma +1,5 EUR v TCA sistemu. Davčna obveznost banke tako znaša 0,3 EUR, ki predstavlja razliko med obrestno mero določeno s strani države, in obrestno mero, določeno s strani banke.

Tabela 5: Praktični primer TCA metode, v EUR

Postavka	Depozit	Posojilo
Depozit/Posojilo v <i>T0</i>	100	-100
TCA indeksiranje	1,2	-1,2
Obresti na depozit/posojilo	-7	15
Obresti na depozit/posojilo TCA	-0,7	1,5
Dvig depozita/Poplačilo posojila v <i>T1</i>	-100	100
Davčna obveznost banke	0,5	0,3

Vir: Poddar & English (1997).

V drugem primeru stranka B pri banki hrani sredstva z namenom odložene potrošnje v obliki depozita v višini 100 EUR. Banka s tem generira denarni priliv, kjer ob upoštevanju davčne stopnje davek znaša 10 EUR, kar hkrati predstavlja davčno obveznost banke. V sistemu TCA indeksiranja se znesek ob predpostavki 12 % obrestne mere, določene s strani države, odrazi kot +1,2 EUR.

Stranka B v skladu z določili pogodbe v drugem časovnem obdobju dvigne depozit, kar za banko predstavlja denarni odliv v višini 100 EUR. Davek, ki se nanaša na glavnico, zopet znaša 10 EUR, kar pomeni, da tako kot v primeru posojila ostane neporavnan del, ki se nanaša na obresti. Obresti na depozit znašajo 7 EUR ob predpostavki, da je obrestna mera na depozite enaka 7 %. V sistemu TCA indeksiranja to znaša -0,7 EUR. Terjatev torej znaša 0,7 EUR, medtem ko obveznost znaša 1,2 EUR, kar pomeni, da banka davčnemu organu dolguje 0,5 EUR.

Glede na to, da v zgoraj navedeni primer kalkulacija sedanje vrednosti in primerjava metode TCA z metodo denarnih tokov ni vključena, smo na kratko predstavili novejšo analizo, ki jo je leta 2011 izvedel Mirrless. Sedanja vrednost (*PV*) se v skladu s to študijo izračuna v skladu z enačbo 3:

$$PV = \text{denarni tok } 1 + \text{denarni tok } 2 * (1 + \text{državna obrestna mera})^1 + \text{denarni tok } 3 * (1 + \text{državna obrestna mera})^2 \quad (3)$$

Primerjalna analiza se nahaja v Tabeli 6. Pred interpretacijo Tabele 6 je treba upoštevati sledeče parametre: obrestna mera na depozit v višini 5 %, davčna stopnja v višini 20 %, obrestna mera na posojila v višini 15 %, obrestna mera, določena s strani države v višini 8 %.

Tabela 6: Primerjava TCA metode in metode denarnih tokov, v EUR

Leto	Depozit			Posojilo		
	Denarni tok	DDV	TCA	Denarni tok	DDV	TCA
1	1.000,00	200,00	-	-500,00	-100,00	-
2	-50,00	-10,00	6,00	75,00	15,00	7,00
3	-1.050,00	-210,00	6,00	575,00	115,00	7,00
PV	53,50	10,70	10,70	62,41	12,48	12,48

Vir: *Mirrlees (2011)*.

Metoda denarnih tokov je prikazana v prvih dveh stolpcih, iz katerih je razvidno, da se DDV obračuna na vsak posamezni denarni tok. Depozitar ima pri banki v obliki depozita vezana denarna sredstva v višini 1.000 EUR. Banka v prvem letu torej generira pozitiven denarni tok oziroma priliv, kar predstavlja obdavčeno prodajo. Davčna obveznost banke znaša 200 EUR ob predpostavki 20 % davčne stopnje. V roku enega leta od vezave sredstev se glavnica poveča za 50 EUR, saj depozitarji pripade 5 % obresti. V zadnjem letu depozitarju pripade še dodatnih 50 EUR obresti, kar skupaj z glavnico brez obresti prvega leta znese 1.050 EUR, kar predstavlja denarni odliv. Ob preračunu sedanje vrednosti v skladu z enačbo 3 obveznost banke znaša 10,70 EUR.

Medtem ko se v sistemu TCA davčne obveznosti in terjatve vpisujejo na TCA konte v sistemu TCA indeksiranja. Depozit in dvig glavnice depozita nimata davčnih posledic, saj se davčna obveznost izniči s terjatvijo, zato je treba upoštevati obresti. Obresti, določene z državno obrestno mero, znašajo 80 EUR, obresti, določene s strani banke pa 50 EUR. Razlika med obrestmi znaša 30 EUR, kar se prav tako odraža v treh odstotnih točkah razlike med obrestnima merama. Na drugi strani so obresti pri posojilu s strani banke višje od obresti, določenih s strani države, kar pomeni, da bi obresti pri posojilu morale znašati 80 EUR, dejansko pa posojiljemalec plača 115 EUR obresti. Razlika med obrestmi je 35 EUR, na katere apliciramo davčno stopnjo, kar nas privede do davčne obveznosti banke v višini 7 EUR.

Na prvi pogled delujejo rezultati TCA metode in metode denarnih tokov povsem različni, vendar ko upoštevamo zadnjo vrstico Tabele 6, v kateri se nahaja sedanja vrednost (angl. *present value – PV*), opazimo, da so vrednosti enake, kar odraža pomembno predpostavko TCA metode; glavnica odraža pravo današnjo vrednost denarja, glede na jutrišnjo.

Vsekakor to ni edina pozitivna lastnost TCA metode, saj poleg tega zmanjšuje možnost izogibanja plačilu davka, saj se vse transakcije opravijo v zadnjem obdobju finančne transakcije in takoj ob nastanku, kar omogoča TCA indeksiranje. Davčna obveznost se posledično izračuna v zadnjem obdobju.

Poleg zgoraj navedenega TCA metoda prav tako odpravi nefleksibilnost na področju sprememb davčnih stopenj. TCA metoda je na tem področju bolj fleksibilna, saj ji to omogočajo konti, na katerih davčni zavezanci vodijo evidenco svojih prilivov in odlivov oziroma davčni obveznosti in terjatev. Torej v primeru, da bi de facto prišlo do spremembe davčne stopnje, bi davčni zavezanec obstoječi konto zaprl ter na novo odprtem kontu prikazal poračun terjatev in obveznosti glede na razliko v predhodni in novi davčni stopnji. Poleg tega tukaj pomembno vlogo igra že omenjena prednost, in sicer da se obračun davčne obveznosti opravi v zadnjem obdobju finančne transakcije, iz česar izhaja, da sprememba davčne stopnje v vmesnem obdobju ne predstavlja ovire.

Kljub temu ima TCA metoda določene pomanjkljivosti, ki se odrazijo v primeru vpeljave v prakso. Prva pomanjkljivost je vezana na razkritje finančne marže, ki predstavlja razliko med prejetimi in plačanimi obrestmi s strani finančne institucije (Mirrlees, 2011, str. 208–209). Metoda TCA razkrije finančno maržo, kar se posledično odrazi v dodatnih poizvedbah s strani klientov, ki so vezane na razlike med finančnimi maržami med posameznimi finančnimi institucijami, kar potencialno lahko vpliva tudi na stopnjo konkurence v panogi.

Druga pomanjkljivost je vezana na težavnost kalkulacije in implementacije, ki je večja kot pri metodi denarnih tokov (Mirrlees, 2011, str. 208–209). Slednja terja več izobraževanj, namenjenih zaposlenim, več časa za implementacijo v prakso, spremembe obstoječih praks in obstoječih računalniških programov.

Kljub odpravljenim pomanjkljivostim in dodatno aplicirani 7. smernici metoda TCA v prakso ni vpeljana, saj se porajajo razna vprašanja, na katera stroka še ni podala preciznega odgovora. Med ključna odprta vprašanja sodijo:

- Ali naj obrestna mera, določena s strani države, ostane statična? Ali naj se spreminja? Kako pogosto naj se spreminja?
- Kakšne bodo posledice razkritja finančne marže, ki se bodo odrazile v aspektu konkurenčnosti finančnih institucij na trgu?

1.5.6 Metoda mobilnega deleža

Zadnja alternativna metoda, ki smo jo predstavili, je metoda mobilnega deleža (angl. *mobile-ratio method*). Zanj je značilno, da je za alokacijo finančne marže uporabljen mobilni delež, ki je apliciran na vsako posamezno finančno transakcijo, kar v teoriji omogoči skoraj popolno obdavčitev dodane vrednosti finančnih storitev.

Mobilni delež se torej izračuna na podlagi enačbe 4:

$$\text{Mobilni delež} = \frac{\text{prejete} - \text{dane obresti}}{\text{prejete} + \text{dane obresti}} \quad (4)$$

Medtem ko se davčna obveznost izračuna na podlagi enačbe 5:

$$\text{Davčna obveznost} = \text{Obresti} \times \text{Mobilni delež} \times \text{Davčna stopnja} \quad (5)$$

Zaradi lažje razlage in interpretacije metode je slednja prikazana na praktičnem primeru v Tabeli 7. Iz katere izhaja, da obresti na depozit znašajo 1 %, obresti na posojilo 2 % in davčna stopnja 21 %.

Tabela 7: Praktični prikaz metode mobilnega deleža – gospodinjstvo in podjetje

	Depozit	Posojilo
Priliv/Odliv	10.000	-10.000
Obresti	-100	200
Mobilni delež	0,33	0,33
Obdavčljive obresti	100	200
Davčna obveznost	7	14

Vir: López-Laborda & Peña (2018).

Iz Tabele 7 je razvidno, da ima gospodinjstvo pri banki depozit v višini 10.000 EUR, v isti višini od banke posojilo najame podjetje. Mobilni delež, ki je izračunan kot ulomek, katerega števec predstavlja razliko med prejetimi in danimi obrestmi ter imenovalec vsoto, znaša 0,33. Depozit v višini 10.000 EUR predstavlja denarni priliv, medtem ko posojilo predstavlja denarni odliv v enaki višini. Obresti, ki jih mora finančna institucija plačati depozitarju znašajo 100 EUR, medtem ko od posojilojemalca prejme obresti v višini 200 EUR, kar finančni instituciji omogoči izračun mobilnega deleža, ki kot smo že omenili, znaša 0,33. Gospodinjstvo od finančne institucije v tem primeru prejme obresti v višini 7 EUR, ki predstavljajo zmnožek obresti, davčne stopnje in mobilnega deleža, medtem ko finančna institucija od podjetja prejme 14 EUR obresti, ki so izračunane na enak način. Iz česar izhaja, da obresti gospodinjstva za banko predstavljajo denarni odliv, obresti podjetja za posojilo pa denarni priliv. Davčna obveznost banke je enaka 7 EUR.

Metoda mobilnega deleža je bila predmet določenih študij, med drugim tudi študije Solilova, Nerudova in Dobranschi (2017, str. 711), ki so ugotovile, da uvedba davka, ki finančne storitve obdavči na osnovi posameznih transakcij, privede do izboljšanja dolgoročne vzdržnosti na področju konkurence, saj se število finančnih institucij na trgu zmanjša. Prav tako se zmanjša verjetnost davčnih utaj in prevar, saj se manevrski prostor za iskanje pomanjkljivosti na področju nacionalne obdavčitve finančnega sektorja zoži, ker veljajo enotna pravila obdavčitve finančnega sektorja. Posledično se poveča tržna učinkovitost (Solilova, Nerudova & Dobranschi, 2017, str. 711).

Poleg tega so izpostavile, da so davčni prihodki iz tega naslova odvisni od višine davčne stopnje, elastičnosti povpraševanja in transakcijskih stroškov, zato nihajo med 1,7 in 503

bilijone evrov na leto na območju EU, kar prekaša trenutno vrednost v sedanjem sistemu obdavčitve (Solilova, Nerudova & Dobranschi, 2017, str. 711).

Mnenju Solilove in ostalih nasprotujejo Morone, Falcone in Nuzzo (2019, str. 1–9), ki so leta 2016 v Španiji izvedle študijo, s pomočjo katere so želele ugotoviti, kakšen je vpliv davka na finančne transakcije na določene spremenljivke, in sicer na tržno učinkovitost, na informacije, ki jih imajo udeleženci na finančnih trgih in na število transakcij.

Ugotovile so, da na višino davčnih prihodkov vplivajo tudi iluzorne informacije (angl. *information mirage*). Pojavijo se v primeru, ko tržne cene vključujejo neobstoječe informacije, ki vplivajo na vedenje potrošnikov finančnih storitev. Slednje lahko privedejo do tržne neučinkovitosti in znižanja višine davčnih prihodkov. Pojav oziroma vključitev iluzornih informacij v tržno ceno v skladu z njihovimi raziskavami ni redek pojav, zato so želele ugotoviti, ali bi uvedba davka na vsako posamezno transakcijo s pomočjo mobilnega deleža imela pozitiven vpliv na zmanjšanje števila le-teh. Ugotovile so, da uvedba davka nima pozitivnega vpliva na zmanjšanje števila iluzornih informacij, kar negativno vpliva tudi na tržno učinkovitost (Morone Falcone & Nuzzo, 2019, str. 14).

Poleg López-Laborda in Peña, Solilove, Morone in ostalih sta tudi Nenkova in Angelov (2019, str. 134–140) naredila poglobljeno analizo teoretične uporabe metode mobilnega deleža na banke v Bolgariji. Končne ugotovitve študije so:

- davčni prihodki se v roku enega leta povečajo za približno 102 milijona EUR, kar predstavlja približno 3 % celotnih davčnih prihodkov enega leta iz naslova DDV v Bolgariji;
- davčna razbremenitev poslovnega sektorja znaša približno 30 milijonov EUR na letni bazi;
- odhodki bank iz naslova davčnih obveznosti se na letni osnovi povišali za približno 66 milijonov EUR;
- breme gospodinjstev je odvisno od sposobnosti bolgarskih bank, da davčno breme prenesejo v ceno storitev, ki jih nudijo končnim potrošnikom.

Glede na nasprotujoče si študije in trenutno predstavljene metode smo v Tabeli 8 prikazali kratko primerjalno analizo z namenom podrobnejše analize prednosti in slabosti metode mobilnega deleža v primerjavi s preostalimi metodami. V Tabelo 8 so vključene vse pozitivne in negativne posledice, ki jih povzročata trenutni sistem obdavčitve finančnih storitev z DDV, kjer prvi stolpec predstavlja indirektno odštevalno metodo, torej trenutni sistem. Drugi stolpec predstavlja metoda prave oprostitve, v tretjem stolpcu sta združeni metoda denarnih tokov iz TCA metoda, medtem ko je v zadnjem stolpcu prikazana metoda, ki smo jo podrobneje opisali v tem poglavju. Vpliv na posamezne prednosti oziroma slabosti je označen s tremi različnimi oznakami. Prva oznaka je minus, ki ponazarja, da je slabost še vedno prisotna oziroma da prednost ni uveljavljena. Na drugi

strani plus predstavlja uspešno odpravo pomanjkljivosti oziroma uveljavitev prednosti, medtem ko vprašaj ponazarja, da vpliv ni dovolj raziskan, da bi z gotovostjo lahko trdili, ali gre za odpravo/pojav pomanjkljivosti oziroma pojav/izničenje prednosti.

Tabela 8: Primerjalna analiza različnih metod in njihovih učinkov na distorzije

	Indirektna odštevalna metoda	Metoda prave oprostitve	Metoda denarnih tokov, TCA metoda	Metoda mobilnega deleža
Poslovni sektor	-	+	+	+
Davčni nezavezanci	-	-	+	+
Oprostitve – obdavčitve	-	-	+	+
Vstopni DDV	-	+	+	+
Davčni prihodki	-	-	+	+
Transakcije	+	-	+	+
Enostavnost	+	+	?	+

Vir: López-Laborda & Peña (2018).

Pred interpretacijo tabele je treba razložiti pomen posameznih vrstic. Prva se nanaša na poslovni sektor in vključuje distorzije, ki se nanašajo na pretirano obdavčitev poslovnega sektorja, davčno kaskadnost in iniciative po zmanjšanju najema zunanjih izvajalcev. Druga vrstica se nanaša na prenizko obdavčitev gospodinjstev in preostalih subjektov, ki niso davčni zavezanci. Tretja se nanaša na izločitev oziroma odpravo razlikovanja med obdavčenimi in oproščenimi finančnimi storitvami. Naslednja vrstica se nanaša na pravico do odbitka celotnega vstopnega DDV, tako s strani finančnih institucij za obdavčene nabave kot s strani potrošnikov finančnih storitev. Peta vrstica se nanaša na pozitiven vpliv na davčne prihodke. Šesta vrstica se nanaša na možnost obdavčitve vsake posamezne transakcije. Zadnja vrstica se nanaša na preprostost metode in uporabo v praksi.

Iz Tabele 8 izhaja, da trenutna metoda omogoča enostavno uporabo v praksi in temelji na posameznih transakcijah. Medtem ko metoda prave oprostitve odpravi dve glavni slabosti indirektna odštevalne metode, in sicer davčno kaskadnost, pretirano obdavčitev poslovnega sektorja in poveča verjetnost najema zunanjih izvajalcev. Na drugi strani metoda denarnih tokov in TCA metoda odpravita vse slabosti trenutnega sistema, z izjemo enostavnosti in uporabe metode v praksi, saj to področje trenutno še ni raziskano v zadostni meri.

Zadnja metoda, ki smo jo opisali v poslovnem sektorju, izniči distorzije, ki se nanašajo na davčno kaskadnost in pretirano obdavčitev poslovnega sektorja. Hkrati odpravi prenizko obdavčitev gospodinjstev in ostalih davčnih nezavezancev, zato ima pozitiven

učinek na davčne prihodke. Vpliva tudi na zmanjšanje oziroma odpravo razlik med sektorji, ki se pojavijo zaradi drugačne davčne obravnave finančnih storitev. Hkrati omogoča odbitek vstopnega DDV v celoti, tako finančnim institucijam kot tudi potrošnikom finančnih storitev.

1.5.7 Poseben davek na finančne storitve

V tem primeru gre za popolnoma ločen davek od davka na dodano vrednost (ki ga ne smemo enačiti z davkom na finančne storitve, ki je trenutno v veljavi v Sloveniji). Finančne storitve so v tem primeru obdavčene s posebnim davkom na finančne storitve, kar odpre veliko dodatnih možnosti obdavčitve finančnih storitev, saj finančna marža in določitev dodane vrednosti nista več v ospredju. Predmet obdavčitve v primeru uporabe te metode ni več posamezni denarni tok, temveč neto denarni tok, ki predstavlja razliko med prilivi in odlivi iz naslova depozitov in posojil.

Zaradi popolnoma ločenega davka izdaja računov za vsak posamezni denarni tok in zapisovanje obveznosti oziroma terjatve na konte ni več potrebna. Neto efekt denarnih tokov torej znaša 100 EUR, saj na podlagi Tabele 4 prilivi v drugem letu znašajo 1.150 EUR, odlivi pa 1.050 EUR. Končna davčna obveznost ob predpostavki 20 % davčne stopnje znaša 20 EUR (Mirrlees, 2011, str. 201).

Predhodno smo že omenili, da sledenje vsakemu posameznemu denarnemu toku in izdaja računa za vsak posamezni denarni tok zahteva ogromno administrativnega dela, katerega metoda posebnega davka na finančne storitve bistveno zmanjša. Vodenje evidenc transakcij za vsak posamezni denarni tok ni potrebno, saj se davčna stopnja aplicira na neto denarni tok. Kljub temu da je količina administrativnega dela sedaj bistveno manjša, obstaja tveganje pomanjkljive podporne dokumentacije, ki jo revizorji lahko zahtevajo za vsak posamezni denarni tok. Podporno dokumentacijo pri metodi denarnih tokov predstavlja evidenca transakcij za posamezni denarni tok, pri indirektni odštevalni metodi pa račun, na katerem so navedene vse transakcije in opravljene storitve, ne zgolj neto efekt. Ne glede na to pomanjkljiva podpora dokumentacija ne predstavlja največje ovire pri uporabi te metode, ki zahteva neposredno ločitev finančnih storitev od preostalih z razlago, ki je ustrezna, neohlapna in nezastarela.

Iz česar izhaja, da trenutno zastarela razlaga finančnih storitev v obstoječi zakonodaji predstavlja največjo oviro pri implementaciji te metode v praksi. Ločnica med finančnimi storitvami, predvsem novejšimi (na primer kripto valute) in preostalimi storitvami, ki niso deležne specifične davčne obravnave, ni dovolj jasno ali celo ni določena.

Iz česar izhaja, da v praksi obstaja preveč maneverskega prostora za individualno interpretacijo zakonskih določb, ki se nanašajo na finančne storitve. Kar potencialno

lahko vodi do tega, da finančna institucija A neto efekt dveh finančnih storitev (C in D) obdavči, medtem ko ga finančna institucija B ne obdavči.

2 OBDAVČITEV FINANČNIH STORITEV V EU IN PO SVETU

2.1 Nemčija in Francija

Kljub temu da Direktiva o DDV ne vsebuje nikakršnih napotkov, vezanih na obdavčitev finančnih storitev, temveč le dopušča to možnost, sta Nemčija in Francija obdavčili določene finančne storitve. S tem sta finančnim institucijam in kupcem finančnih storitev omogočili odbitek vstopnega DDV.

Nemčija je opcijsko obdavčila vse finančne storitve, katerih potrošniki so davčni zavezanec, z izjemo upravljanja z investicijskimi skladi (Praetzer, 2017). Pri tem je pomembno izpostaviti omejitve, ki se nanaša na uporabo vsaj 10 % finančnih storitev za poslovne namene.

V primeru, da davčni zavezanec tega mejnika ne dosega, izgubi pravico do odbitka DDV. Slednje izgubi tudi v primeru, ko opravlja zgolj oproščene dobave blaga in storitev. Dočim, če opravlja tako oproščene kot obdavčene dobave, mora določiti, kakšen odstotek finančnih storitev se nanaša na oproščeno in obdavčeno dejavnost, kar mu omogoči kalkulacijo odbitnega deleža. Hkrati lahko davčni zavezanec predloži dokazila, s katerimi izkaže možnost povzročitve večje ekonomske škode iz naslova obdavčitve, iz česar pridobi pravico do oproščene obravnave finančne storitve (IBFD, 2006, str. 40).

Finančne institucije se lahko odločijo za izkoristek opcijske obdavčitve ali ne, kar je v osnovi pogojeno z ločenim vodenjem administracije za oproščene in obdavčene storitve. Odločitev lahko spremenijo po enem letu od primarno sprejete opcije o obdavčitvi. Zaradi ločenega vodenja administracije so opcijo sprva izkoristile zgolj manjše banke, saj jim strošek administracije predstavlja manjše breme kot izguba določenega deleža odbitnega DDV.

Za razliko od Nemčije so v Franciji opcijo Direktive o DDV malce bolj omejili, in sicer na obdavčitev transakcij, kjer je plačilo prejeto v obliki eksplicitne provizije. V Franciji ta sistem obdavčitve finančnih storitev velja že več kot petnajst let, vendar Perais in Alparslan (2021) navajata, da se Franciji s spremembo zakonodaje obetajo poglobljene spremembe v sistemu DDV. Slednja naj bi v letu 2022 finančnemu sektorju povišala odlive iz naslova DDV, saj ukinja opcijsko obdavčitev finančnih storitev. Med trenutno obdavčene finančne storitve sodijo (IBFD, 2006, str. 35–36):

- transakcije, povezane s krediti – obdavčljive transakcije, iz katerih so izključene obresti;

- transakcije, povezane z zakonsko določenimi plačilnimi sredstvi;
- transakcije, povezane z upravljanjem bančnih računov, trgovanjem z vrednostnimi papirji (z izjemo obveznic);
- upravljanje z investicijskimi skladi in faktoring.

Omejitve veljajo tudi na področju finančnih posrednikov, saj sta določeni zgolj dve kategoriji, ki sta upravičeni do obdavčitve zgoraj navedenih finančnih storitev. V prvo skupino sodijo kreditne institucije in tiste, ki trgujejo z vrednostnimi papirji. V drugo skupino pa sodijo institucije, kjer prihodki iz naslova finančnih storitev presegajo mejo 50 %. Poleg tega Francija finančnim institucijam ne dovoljuje spremembe odločitve, vezane na izbiro obdavčene ali oproščene obravnave finančnih storitev.

2.2 Območja izven EU

2.2.1 Južna Afrika

V Južni Afriki je prvotno veljal sistem, v katerem so bile vse finančne storitve oproščene plačila DDV razen določenih storitev, ki so bile obdavčene (na primer storitve svetovanja, najema sefov) ali predmet prave oprostitve (na primer izvoz storitev) (Mandy, 2020).

Prvotni sistem so sčasoma spremenili, in sicer z obdavčitvijo vseh finančnih storitev, opravljenih davčnim rezidentom, katerih plačilo je izraženo v eksplicitni obliki. Medtemko so storitve opravljene davčnim nerezidentom predmet prave oprostitve. V sklop obdavčenih finančnih storitev so vključili storitve povezane s/z:

- tekočimi in varčevalnimi računi;
- denarnimi nakazili in elektronskim bančništvom;
- plačilnimi karticami (debetne in kreditne);
- menjalniškimi posli;
- posredniškimi in zavarovalniškimi posli;
- skrbništvom nad vrednostnimi papirji ter;
- investicijskim svetovanjem.

Med oproščene storitve pa sodijo finančne storitve, povezane z obrestnimi prihodki in odhodki (Schneider, 2015).

Ne glede na navedeno ima tudi ta sistem nekaj pomanjkljivosti, ki sta jih že leta 2004 izpostavila Schenk in Zee (2004). Prva pomanjkljivost se nanaša na administrativne stroške, saj ta sistem še vedno zahteva vodenje ločene evidence za tri različne tipe obdavčitve, in sicer za pravo oprostitev, oproščeno obravnavo in obdavčeno obravnavo. Kot drugo pomanjkljivost sta navedla, da bankam omogoča preveč maneverskega prostora

zaradi nejasnih ločnic, kar lahko izkoristijo na tak način, da obdavčene storitve skrijejo med oproščene. Slednje jim omogoči izogib plačila DDV na obdavčeno storitev (Schenk & Zee, 2004, str. 66).

2.2.2 Singapur

V Singapurju sistema DDV ne poznajo, saj ga nadomešča davek na blago in storitve (angl. *goods and services tax*, v nadaljevanju GST), ki prav tako ne razreši osnovne problematike sistema DDV. Ne glede na to Singapur velja za eno izmed glavnih finančnih središč. Finančne storitve so v Singapurju večinoma oproščene ali predmet prave oprostitve.

Eden izmed razlogov za to je, da bi obdavčitev bistveno vplivala na povpraševanje po finančnih storitvah v Singapurju. Glavnino finančnih storitev predstavljajo oproščene, in sicer (Inland Revenue Authority of Singapore, 2016):

- obresti na posojila;
- storitve, povezane z depoziti in varčevalnimi računi;
- kartično poslovanje;
- izdaja in prodaja delnic in obveznic;
- obračunane provizije na življenjska zavarovanja s strani zavarovalnic;
- menjalniški posli;
- menjava kriptovalut in provizije, povezane s posojili v kriptovalutah;
- provizije, vezane na derivative.

Na drugi strani se v sklop pravih oprostitvev uvrščajo čezmejne transakcije, torej dobave blaga in storitev nerezidentom. Prave oprostitve so uvedli z namenom zmanjšanja učinka davčne kaskadnosti, saj davčnemu zavezancu daje pravico do odbitka vstopnega GST, iz naslova nabav blaga in storitev. Vendar mora davčni zavezanec za pridobitev pravice do odbitka GST izpolnjevati De Minimis pravilo, ki navaja, da mora biti vrednost oproščenih dobav večja ali enaka 40.000 \$ na mesec in mora predstavljati 5 % celotne vrednosti vseh obdavčljivih in oproščenih dobav istega obdobja. Poleg tega so pravilo leta 2020 dopolnili z določbo, da storitve, ki so predmet obrnjene davčne obveznosti, sodijo v obdavčen promet (Inland Revenue Authority of Singapore, 2020).

Za finančne institucije so uvedli model omejenega odbitnega deleža, ki finančni instituciji daje delno pravico do odbitka vstopnega GST, vendar pod tremi pogoji (Inland Revenue Authority of Singapore, 2016). Prvi pogoj se nanaša na pravico do odbitka vstopnega GST. Finančne institucije si GST lahko odbijejo zgolj za pridobitve blaga in storitev, ki so vezane na nastanek obdavčljivih storitev, ki jih finančne institucije nudijo klientom.

Drugi pogoj nagradi prvega, in sicer tako, da določi prepoved odbitka vstopnega GST za pridobitve, ki so neposredno povezane z oproščenimi storitvami. Zadnji pogoj se nanaša na inpute, ki jih ni mogoče neposredno vezati na obdavčljive ali oproščene storitve. V tem primeru mora finančna institucija izračunati znesek odbitnega vstopnega GST, tako da nealocirani vstopni GST pomnoži z ulomkom, ki ima v števcu znesek obdavčenih dobav, v imenovalcu pa vsoto obdavčenih in oproščenih nabav oziroma pridobitev.

Med izjeme sodijo zgolj novejšje finančne storitve in finančno svetovanje, kar se kaže tudi v obdavčitvi plačevanja s kriptovalutami. Na slednje se nanaša 7 % davčna stopnja, ki velja tudi za vse preostale storitve (Ministry of finance Singapore, brez datuma).

Zadnjo novost so uvedli z namenom lažjega sledenja pravilom, povezanih s skladnostjo poslovanja. Ukinili so vodenje ločenih evidenc in poslovnih knjig za različne tipe transakcij in davčnih obravnav (Inland Revenue Authority of Singapore, 2016).

Iz zgoraj navedenega lahko sklepamo, da so uspešno znižali višino administrativnih stroškov in odpravili učinke davčne kaskadnosti, vendar ne v celoti, saj finančne institucije nimajo pravice do odbitka celotnega vstopnega GST. Kljub temu so odbitni deleži za finančne institucije izredno visoki, saj maksimalni odbitni delež trenutno znaša 72 %, medtem ko povprečni odbitni delež pri evropskih bankah znaša približno 17 % (Bing Keong & Seok Hong, 2019).

2.2.3 Nova Zelandija

Na Novi Zelandiji, kjer trenutno velja sistem davka na blago in storitve (GST) in 15 % davčna stopnja, so princip prave oprostitve, ki se nanaša na finančne storitve, omejili z določitvijo dveh pogojev, in sicer (Scott, 2019):

- Storitev je opravljena davčnemu zavezancu – storitve opravljene osebam, ki niso davčni zavezanci, so oproščene.
- Obdavčene je minimalno 75 % prodaje davčnega zavezanca – za lažjo določitev izpolnitve tega pogoja lahko finančna institucija upošteva lastne evidence ali upošteva informacije, ki so v povezavi z obdavčenimi prodajami posameznih panog, navedene v klasifikaciji storitev. Glede na visok prag, ki ga v praksi ne izpolni nobena finančna institucija, so določili, da so dobave finančnih storitev med finančnimi institucijami lahko obdavčene po ničelni stopnji. Vendar zgolj v primeru, ko finančna institucija to storitev proda naprej davčnemu zavezancu, ki izpolnjuje pogoj 75 %. V tem primeru finančni instituciji pripada pravica do odbitka vstopnega GST.

Trenutna davčna obravnava finančnih storitev ima nekaj negativnih posledic. Prvo predstavlja učinek na davčne prihodke. Raziskave so pokazale, da so davčni prihodki za poslovno leto 2016 utrpeli izgubo v višini 3,2 milijona novozelandskih dolarjev zaradi

oproščene obravnave finančnih storitev, kar predstavlja 5,1 % celotnih prihodkov iz naslova GST (Inland Revenue Department and the Treasury, 2018). Iz česar izhaja, da so finančne institucije prihranile 3,2 milijona dolarjev iz naslova GST, kar pomeni, da njihova davčna obravnava ni enaka davčni obravnavi preostalih podjetij, ki so davčni zavezanci.

Druga posledica se nanaša na pretirano obdavčitev podjetij ter prenizko obdavčitev gospodinjstev, saj so zanje finančne storitve cenejše. Poleg te distorzije se pojavi še ena, ki je bila v predhodnih poglavjih že predstavljena, in sicer nenaklonjenost najemu zunanjih izvajalcev, saj v tem primeru finančne institucije nimajo pravice do odbitka vstopnega GST, če ne dosegaajo predhodno navedenih pogojev (Inland Revenue Department and the Treasury, 2018).

Glavna prednost trenutne metode po mnenju raziskovalcev je, da sta obseg in stroški administrativnega dela nižji kot v primeru uporabe denarnih tokov ali posebnega davka na finančne storitve (Inland Revenue Department and the Treasury, 2018).

2.2.4 Avstralija

V Avstraliji je trenutno v veljavi sistem GST z 10 % davčno stopnjo, aplicirano na večino storitev z izjemo izvoza, zdravil, pitne vode ... na katere se nanaša prava oprostitvev ter finančnih storitev, ki so oproščene (KPMG, 2019).

Zaradi podobnosti sistem z novozelandskim se v Avstraliji prav tako pojavlja tendenca nenajemanja zunanjih izvajalcev. Zato so uvedli model omejenega odbitka vstopnega GST, ki določa, da finančna institucija lahko na nakup blaga in storitev obračuna 75 % odbitni GST (Taxsifu, 2015, str. 3). Model je privedel do znižanja davčnih prihodkov v višini 3 milijonov avstralskih dolarjev (Murphy, 2017, str. 84). Iz česar izhaja, da ima avstralski sistem določene prednosti in slabosti.

Prva pomanjkljivost izhaja iz segmenta definiranosti in interpretacije zakonov, kjer se pojavljajo nasprotujoča mnenja, in sicer med strokovnjaki, ki zagovarjajo implementacijo novosti z osvežitvijo pravnih aktov ter določb in med tistimi, ki v novo predlaganih sistemih vidijo še večje posledice distorzij kot v trenutnem.

Strokovnjaki, ki zagovarjajo osvežitev pravnih aktov, trdijo, da je sistem nepravilčen, saj poseduje velika odstopanja in dopušča možnost za popolnoma nasprotne interpretacije določil. Po njihovem mnenju je kritično predvsem področje procesiranja transakcij, saj je pojem izredno ohlapno definiran.

Druga slabost se nanaša na storitve izterjave (angl. *debt collecting services*), kjer se pojavi dvom, kako dokazati, da dolg obstaja in kako vključiti stroške sodnih postopkov v ceno

inputov, ki so predmet obdavčitve z davkom na storitve in blago (Feria & Walpole, 2009, str. 923).

Podobne težave se pojavijo pri izračunu odbitnega deleža, saj je razlaga, kdaj pridobitev določenega vhodnega dejavnika (angl. *input*), nujno potrebnega za nastanek ali izvedbo finančne transakcije, šteje kot pridobitev, povezana s finančno transakcijo (Feria & Walpole, 2009, str. 924–925). Zaradi tega je izračun otežen, saj ni povsem jasno, ali je zgoraj opisana pridobitev obdavčena ali oproščena, kar dopušča veliko možnosti za raznolike interpretacije in uporabe v praksi.

Pomanjkljive razlage pojmov se odrazijo tudi na področju agresivnega planiranja vstopnega GST, kljub temu da je delno zajezen z različnimi zakonskimi določili. Ne glede na to se v praksi pojavljajo številne tožbe in zahtevki, prejeti s strani davkoplačevalcev za podajo strokovnega davčnega mnenja v povezavi s planiranjem GST (Feria & Walpole, 2009, str. 925–926).

Trenutni sistem prav tako vpliva na davčno kaskadnost. Intenzivnost te negativne posledice je omejena, saj je odbitek skoraj celotnega vstopnega GST dovoljen vsem ponudnikom finančnih storitev, kar zmanjša njihovo potrebo po vključitvi skritega GST v ceno storitve. Poleg tega je zaradi zmanjšanja učinka davčne kaskadnosti distorzija vertikalne integracije bistveno omiljena, saj ponudniki finančnih storitev ne težijo več k opravljanju določenih aktivnosti v lastni režiji.

Poleg tega je avstralski sistem za določanje novih inputov, ki so povezani z nastankom ali izvedbo finančne storitve relativno fleksibilen, saj vladi omogoča širitev seznama. Odločitve namerno niso prepustili sodiščem, saj bi bila osredotočenost v tem primeru lahko pretirano granularna in ne bi bila usmerjena v posledice, ki bi se odrazile na celotnem sistemu. Zato je nadzor nad erozijo davčne osnove v avstralskem sistemu po mnenju strokovnjakov boljši kot pred implementacijo te določbe (Feria & Walpole, 2009, str. 928). Medtem ko mnenja strokovnjakov na področju izgube davčnih prihodkov niso enotna. Nekateri menijo, da izgubo nevtralizirajo druge pozitivne posledice trenutnega, medtem ko se drugi s tem prepričanjem ne strinjajo.

Iz zgoraj navedenega je razvidno, da je avstralski sistem odpravil zgolj nekaj distorzij, zato so preučili tri dodatne možnosti obdavčitve finančnih storitev. Murphy (2017, str. 84) kot prvo preučeno možnost navaja uvedbo nadomestnega davka na finančne storitve (angl. *Supplementary Financial Tax – SFT*), kot drugo možnost navaja uvedbo ekonomske rente na presežke in kot slednjo dajatev na finančne storitve (angl. *financial services charge – FSC*).

Dodatne možnosti obdavčitve finančnih storitev v Avstraliji po navedbah Murphy (2017, str. 84) so:

1) SFT, za katero je značilno, da nadomesti obdavčitev na podlagi posamezne transakcije z obdavčitvijo na ravni celotne banke, kar bankam omogoči pravico do odbitka celotnega vstopnega GST. Opustitev obdavčitve na ravni posamezne transakcije se nanaša zgolj na obrestno maržo, torej na razliko med obrestnimi prihodki in odhodki finančne institucije. Medtem ko so prihodki iz naslova provizij obdavčeni na transakcijski osnovi.

Pri tem so uvedli varovalko, ki omogoča obdavčitev davčnih nezavezancev, pri čemer davčni zavezanci ostajajo neobdavčeni. Na primer, da 30 % obrestne marže finančne institucije izvira iz transakcij z davčnimi zavezanci, se trenutna davčna stopnja iz 10 % zniža na 7 % (Murphy, 2017, str. 86–87).

Izračun davčne osnove temelji na enačbi 6 (Murphy, 2017, str. 87):

$$\text{SFT davčna osnova} = (\text{novi depoziti prebivalstvo} + \text{obresti na posojila prebivalstvo}) - (\text{nova posojila prebivalstvo} + \text{obresti na depozite prebivalstvo}) \quad (6)$$

V primeru, da bi v Avstraliji finančne storitve obdavčili na podlagi enačbe 6, bi se davčni prihodki letno povečali za 4 milijone avstralskih dolarjev (Murphy, 2017, str. 89).

2) Drugi način, ki ga je opisal Murphy, je obdavčitev ekonomske rente oziroma presežne vrednosti finančnega sektorja. Ekonomsko rento predstavlja razlika med prodajno ceno in stroški, potrebnimi za nastanek finančne storitve. Zaradi obdavčitve presežne vrednosti davčno breme nosijo predvsem delničarji in ne davčni nezavezanci. Murphy zato predlaga obdavčitev ekonomske rente s 5 % davčno stopnjo.

Iz enačbe 7, ki prikazuje izračun davčne osnove, je razvidno, da metoda ekonomske rente obdavči tudi prihodke iz naslova provizij za opravljene finančne storitve, česar metoda SFT ne (Murphy, 2017, str. 91). V enačbi 7 kapitalske izdatke predstavlja kratica CAPEX (angl. *capital expenditure*), ki predstavljajo sredstva, ki jih podjetje porabi za nakup, nadgradnjo ali vzdrževanje osnovnih sredstev npr. poslopja in stroji.

$$\text{Davčna osnova} = \text{prihodki iz provizij} + \text{obresti na posojila} - \text{obresti na depozite} - \text{stroški dela} - \text{drugi stroški} - (\text{CAPEX} + \text{nova posojila} - \text{novi depoziti}) \quad (7)$$

V primeru obračuna 5 % davčne stopnje bi se davčni prihodki letno povečali za 3,3 milijona avstralskih dolarjev, kar znaša manj kot pri SFT (Murphy, 2017, str. 93).

3) Za razliko od prehodnih dveh metod zadnja metoda temelji na obdavčitvi obveznosti banke s FSC, ki so ga sprva v skladu s smernicami Mednarodnega denarnega sklada (v nadaljevanju MDS) uvedli v Veliki Britaniji.

Temeljna ideja je povečanje davčne obveznosti bank ter zmanjšati naklonjenost bank tveganju, saj se 0,06 % davčna stopnja aplicira na obveznosti banke. Iz slednje so izključeni depoziti posameznega klienta v skupni višini do 250.000 dolarjev ter Tier 1 kapital, saj vključuje navaden lastniški kapital torej navadne in prednostne delnice ter zadržane dobičke preteklih let.

Glede na relativno nizko davčno stopnjo so davčni prihodki v primeru uporabe te metode najnižji, in sicer 1,5 milijona avstralskih dolarjev (Murphy, 2017, str. 94).

2.3 Uporaba nadomestnega davka na finančne storitve in ekonomske rente na slovenski banki

Glede na navedbe avstralskih strokovnjakov o povečanih davčnih prihodkih iz naslova obdavčitve finančnih storitev smo dve predhodno omenjeni metodi aplicirali na dve slovenski banki. Podatke za pripravo osnovnih in poenostavljenih izračunov smo pridobili iz letnih poročil Nove Ljubljanske banke (v nadaljevanju NLB) in Nove kreditne banke Maribor (v nadaljevanju NKBM).

V Tabeli 9 se nahaja prikaz podatkov iz letnih poročil NLB in NKBM, pri čemer je iz tabele razvidno, da je čisti dobiček NLB v letu 2019 znašal 176 milijonov EUR, medtem ko je bil dobiček Nove KBM za 62 % nižji, torej 67 milijonov EUR, kar se odraža tudi v prihodkih iz naslova depozitov, posojil in provizij. Na Tabeli 9 temelji tudi Tabela 10, kjer so predstavljeni rezultati uporabe SFT metode, ki so bili pridobljeni na podlagi podatkov iz Tabele 9 in enačbe 6. Metoda SFT zahteva obračun znižane davčne stopnje na davčno osnovo, ki je izračunana na podlagi podatkov, vezanih na prebivalstvo in na gospodarstvo, saj zgolj tako omogoča izogib obdavčitve poslovnega sektorja. Izračuni so poenostavljeni, saj točnega zneska določenih segmentov za izračun ni mogoče pridobiti iz letnega poročila, na primer znesek obdavčenih nabav in pridobitev in znesek DDV. S tem razlogom smo uporabili splošno davčno stopnjo (22 %), ki sem jo aplicirala na seštevek stroškov iz letnega poročila (Razkritje številka 4.10 in 20).

Pred predstavitvijo izračunov v Tabeli 10 je prav tako treba izpostaviti relevanten podatek, ki se veže na SFT metodo, in sicer NKBM ima več danih posojil gospodarskemu sektorju, kot NLB. Podatek, ki se nanaša na obseg B2B sektorja, je relevanten za določitev davčne stopnje, s katero je obdavčen B2C sektor. Na primer, če delež B2C segmenta znaša 70 %, potem delež B2B sektorja znaša 30 %, kar prinese znižanje davčne stopnje, s katero bo obdavčen B2C sektor za 3 %. V nasprotnem primeru torej ko je B2B sektor v portfelju banke bolj obsežen od B2C sektorja, je znižanje davčne stopnje višje. Če obrnemo procenete iz prvotnega primera, je znižanje davčne stopnje enako 7 %, saj je delež B2B segmenta enak 70 %, B2C segmenta pa 30 %. Zato je določitev oziroma segmentacija med omenjenimi segmentoma izredno pomembna, kar se kaže tudi v določitvi odstotka prebivalstva, ki pri obeh bankah predstavlja približno 60 % (NLB 64

% in NKBM 59 %) celotne baze gospodarskih subjektov in gospodinjstev. Metoda SFT namreč veleva, da je treba obstoječo davčno stopnjo znižati za delež, ki se nanaša na gospodarski sektor, zato smo 22 % davčno stopnjo znižali za 3,6 (36 % gospodarskega sektorja) in 4,1 % (41 % gospodarskega sektorja). Nova davčna stopnja, ki se aplicira na NLB, tako znaša 18,40 % in za NKBM 17,9 %.

Tabela 9: Podatki obeh bank (NLB in NKMB) za leto 2019

Leto 2019	Banka	
	NLB	Nova KBM
Postavka (v mio EUR)		
Depoziti	7.761	3.789
Depoziti (prebivalstvo)	5.985	2.916
Depoziti (gospodarstvo)	1.675	872
Novi depoziti (prebivalstvo)	463	114
Novi depoziti (gospodarstvo)	283	-102
Obrestna mera na depozite	0,04 %	0,04 %
Obresti na depozite (prebivalstvo)	2,39	1,17
Obresti na depozite (gospodarstvo)	0,67	0,35
Posojila	4.589	2.702
Posojila (prebivalstvo)	2.155	1.577
Posojila (gospodarstvo)	2.377	1.124
Nova posojila (prebivalstvo)	-88	484
Nova posojila (gospodarstvo)	187	-327
Obrestna mera na posojila	6,00 % (prebivalstvo) 3,15 % (gospodarstvo)	6,50 % (prebivalstvo) 3,50 % (gospodarstvo)
Obresti na posojila (prebivalstvo)	129	103
Obresti na posojila (gospodarstvo)	75	39
Prihodki iz provizij	104	69
Stroški dela	109	55
Drugi stroški	63	24
Kapitalski izdatki (CAPEX)	223	74
Obdavčene nabave	286	116
Čisti dobiček	176	67

Vir: Letno poročilo NKBM in NLB, ter lastni izračun.

Novo davčno stopnjo smo aplicirali na izračunano davčno osnovo, kar je privedlo do izračuna davčne obveznosti v letu 2019, ki pri NLB znaša 86 milijonov EUR, pri NKBM pa 28 milijonov EUR.

Tabela 10: Ocena posledic uporabe avstralske SFT metode na NLB in NKBM

Postavka	NLB SFT	NKBM SFT
Davčna osnova	468	155
Odstotek prebivalstva	64	59
Odstotek gospodarskih subjektov	36	41
Znižanje davčne stopnje (v %)	-3,6	-4,1
Davčna stopnja	18,4	17,9
Davek	86	28
Vračilo vstopnega DDV	53	21
Davčna obveznost	34	7
Novi čisti dobiček	142	60
Povečanje čistega dobička (v %)	-19	-12

Vir: Lasten izračun.

Vendar to še ne predstavlja končne davčne obveznosti, saj je treba upoštevati še pravico do odbitka celotnega vstopnega DDV iz naslova obdavčenih nabav in pridobitev, ki jih finančne institucije pridobijo na podlagi uporabe te metode. Končna davčna obveznost, ki v primeru NLB znaša 34 milijonov EUR ter pri NKBM 7 milijonov EUR, vpliva na zmanjšanje čistega dobička za 19 in 12 %. Iz zgoraj navedenega torej izhaja, da bi se davčni prihodki, ki jih prejme država, povečali za približno 41 milijonov EUR.

Za razliko od SFT metode, metoda ekonomske rente ni privedla do enakega učinka, saj ima NKBM v tem primeru do davčnega urada izkazano terjatev in ne davčno obveznost, zaradi negativno izražene končne davčne obveznosti (Tabela 11). Pri izračunih smo uporabili 11 % davčno stopnjo, ki predstavlja polovico splošne davčne stopnje, tako kot v Avstraliji.

Davčna osnova je v tem primeru metode ekonomske rente, izračunana na podlagi enačbe 7 in podatkov, vezanih na oba sklopa (davčne zavezance in nezavezance). Izračun končne davčne obveznosti se nahaja v Tabeli 11. Iz tabele je razvidna davčna osnova, ki je pri NLB višja kot pri SFT. Pri NKBM pa je ravno obratno, kar je verjetno povezano z deležem novih posojil in depozitov.

Davčna osnova vpliva na končno davčno obveznost, ki pri NLB znaša 31 milijonov EUR, medtem ko NKBM prejme vračilo v višini 2 milijonov EUR. Iz česar izhaja, da se dobiček NKBM poviša, medtem ko se dobiček NLB zniža za 17 %. Zato skupen učinek na davčne prihodke znaša približno 29 milijonov EUR, kar predstavlja 70 % povišanja na podlagi SFT metode.

Tabela 11: Ocena posledic uporabe avstralske metode ekonomske rente na NLB in NKBM

Postavka	NLB	NKBM
Davčna osnova	563	102
Davčna stopnja	11 %	11 %
Davek	62	11
Vračilo vstopnega DDV	31	13
Davčna obveznost	31	-2
Novi čisti dobiček	145	69
Povečanje čistega dobička (v %)	-17 %	2 %

Vir: Lasten izračun.

3 DAVEK NA FINANČNE STORITVE

Slovenija je za razliko od Avstralije in preostalih analiziranih držav uvedla ločen davek na finančne storitve, imenovan DFS. DDV in DFS sta transakcijska davka, ampak med njima obstajata dve poglobitni razliki, ki smo ju predstavili v nadaljevanju.

Prva razlika med DDV in DFS je v izkazu na računu ter prevalitvi na končnega potrošnika. DDV se za razliko od DFS izkaže na računu in prevali na končnega potrošnika, medtem ko pri DFS končno davčno breme nosi davčni zavezanec, torej banka (Finančna uprava Republike Slovenije, 2020a).

Na primer banka za stranko procesira ter izvede plačilni nalog in ji za opravljeno storitev zaračuna provizijo. Banka na koncu tekočega meseca za pretekli mesec odda obračun DFS, kjer končno davčno obveznost povečuje tudi provizija, ki jo je obračunala stranki v preteklem mesecu. Banka torej plača DFS v višini 8,5 % davčne osnove, medtem ko davčno breme pri DDV nosi končni potrošnik.

Drugo razliko predstavlja provizija, ki je v primeru DFS vidna vsem potrošnikom, torej je glede na Poddarjevo razdelitev finančnih storitev izražena v eksplicitni obliki. V primeru, da provizija ne bi bila izražena v eksplicitni obliki, ampak v implicitni, tako kot pri DDV, kjer je določitev dodane vrednosti posameznih finančnih transakcij izredno težavna, obračun DFS ne bi bil mogoč.

3.1 Splošno o DFS in davčni zavezanec

Kot smo že omenili, Direktiva o DDV v 401. členu, državam članicam daje pravico, do uvedbe lastnega davka na finančne storitve, ki jo je Slovenija izkoristila ob upoštevanju obeh zahtevanih pogojev (Finančna uprava Republike Slovenije, brez datuma a):

- uvedeni davek ne sme biti splošni prometni davek;
- povzročanje dodatnega administrativnega dela, na primer izpolnjevanje obrazcev pri prehodu mej držav članic, je prepovedano.

Pri tem je treba izpostaviti, da nacionalna uvedba davka na finančne storitve ne izključuje uvedbe davka na finančne transakcije na ravni EU, saj Direktiva o DDV te možnosti ne prepoveduje (Finančna uprava Republike Slovenije, 2020a). Iz česar izhaja, da je DFS za razliko od davka na finančne transakcije nacionalni davek, ki ga ureja ZDFS, sprejet leta 2012 in prvič obračunan leta 2013. ZDFS dopolnjuje Pravilnik o obračunu davka na finančne storitve, saj določa vsebino in izpolnitev obrazca za DFS, ki ga finančne institucije enkrat mesečno predložijo FURS.

Davčni zavezanec je vsaka oseba, ki na območju Slovenije opravlja finančne storitve, iz česar izhaja, da so davčni zavezanci za DFS banke, podružnice in poslovne enote tujih bank v Sloveniji, tuje osebe, ki neposredno opravljajo finančne storitve v Sloveniji ter vse preostale finančne institucije in osebe, ki izvajajo finančne storitve, za katere je predvidena obdavčitev po ZDFS (Finančna uprava Republike Slovenije, 2020a).

Glede na to, da je za DFS zavezan vsak davčni zavezanec, ki opravlja finančne storitve na območju Slovenije, so v 4. členu ZDFS podrobneje definirali, kdaj je finančna storitev opravljena v Sloveniji. Člen navaja, da mora storitev opraviti finančna institucija ali oseba, ki ima na območju Slovenije sedež ali poslovno enoto oziroma stalno prebivališče. Torej v primeru, da tuja banka brez sedeža ali poslovne enote v Sloveniji opravi finančno storitev prejemniku, ki ima sedež v Sloveniji, na primer mu izplača kredit, od katerega obračuna provizijo, se storitev ne smatra za neposredno opravljeno, saj je v celoti opravljena v tujini, tako da tuja banka v tem primeru ni zavezanka za DFS. Obdavčitev se na osnovi 4. člena veže na to, ali ima subjekt v Sloveniji sedež, poslovno enoto ali stalno prebivališče.

3.2 Davčna osnova, davčna stopnja in davčna obveznost

Davčna osnova, določena v 6. členu ZDFS, je provizija, ki jo davčni zavezanec obračuna potrošniku in predstavlja plačilo za opravljeno finančno storitev. Pri tem je treba izpostaviti, da so iz davčne osnove izključene obresti, ki jih je končni potrošnik plačal izvajalcu finančne storitve. Izjeme so zgolj primeri, kjer plačilo obresti nadomesti plačilo za opravljeno storitev torej provizijo. Poleg obresti se v davčno osnovo ne vtevajo storitve, ki jih slovenska banka s sedežem v Sloveniji opravi preko svojih poslovnih enot in podružnic v tujini. Vendar zgolj v primeru, ko se obračunane provizije s strani podružnic oziroma poslovnih enot ne nanašajo na storitve, opravljene na ozemlju Slovenije (Finančna uprava Republike Slovenije, 2020a).

Na davčno osnovo je treba obračunati davčno stopnjo, ki jo določa 7. člen ZDFS in je prvotno znašala 6,5 %, od 1. 1. 2015 pa 8,5 %. Ob obračunu davčne stopnje na davčno osnovo dobimo davčno obveznost. Nastanek davčne obveznosti pa je odvisen od prejema plačila za opravljeno storitev (plačilo provizije), ki je pogojeno z opravljeno finančno storitvijo. S tem dejstvom je tesno povezano tudi neizkazovanje DFS na računih, saj se DFS obračuna v trenutku plačila provizije in ga posledično na računih ni treba navesti (Finančna uprava Republike Slovenije, 2020a).

Slovenske banke, ki so plačniki davčne obveznosti iz naslova DFS, v letnih poročilih razkrivajo zgolj podatek o višini davčne obveznosti iz naslova davka od dobička pravnih oseb (v nadaljevanju DDPO). Iz česar izhaja, da zneska DFS in DDV, ki ga plačajo na letni ravni, ni mogoče pridobiti. Na voljo je zgolj napoved Združenja bank Slovenije (v nadaljevanju ZBS) iz leta 2019. Napovedali so, da bo DFS prinesel 41 milijonov EUR davčnih prihodkov ob predpostavki 6,5 % davčne stopnje (Perčič, 2012). V primeru povišanja davčne stopnje na 8,5 % bi to pomenilo dodatnih 12 milijonov EUR na leto, torej skupno 53 milijonov EUR. V skladu z Bilanco državnega proračuna RS je DFS v letu 2020 znašal 66,7 milijona evrov (Ministrstvo za finance, 2021).

3.3 Predmet obdavčitve in oprostitve

Predhodno smo omenili, da so provizije predmet obdavčitve z DFS, zato v nadaljevanju navajam obdavčljive transakcije na podlagi 3. člena ZDFS:

- dajanje kreditov oziroma posojil v denarni obliki;
- posredovanje pri sklepanju poslov dajanja kreditov oziroma posojil v denarni obliki, v primeru, ko storitev opravlja posojilodajalec oziroma kreditodajalec;
- izdajanje kreditnih garancij in drugih denarnih jamstev in upravljanje z le-temi s strani kreditodajalca;
- storitve plačilnega prometa na primer transakcije v zvezi z depoziti, transakcijskimi računi, plačili, nakazili, dolgovi, čeki in drugimi plačilnimi instrumenti;
- transakcije v zvezi z valuto, bankovci in kovanci, ki so zakonsko določeno plačilno sredstvo, vključno s posredovanjem v povezavi s temi plačilnimi sredstvi;
- storitve zavarovalnih zastopnikov in posrednikov, kar se nanaša zgolj na tiste storitve, ki niso obdavčene z DDV ali z davkom od zavarovalnih poslov.

Na drugi strani so določene storitve, navedene v 8. členu ZDFS, oproščene plačila, in sicer:

- finančne storitve, ki so obdavčene z DDV;
- finančne storitve, ki so obdavčene z davkom od prometa zavarovalnih poslov;

- finančne storitve, ki jih opravi Banka Slovenije (v nadaljevanju BS), ko deluje v okviru izključnih pristojnosti, ki so skladne z zakoni in predpisi EU ter zakonom, vezanim na BS;
- finančne storitve, opravljene za Evropski instrument za finančno stabilnost;
- finančne storitve, opravljene za mednarodno finančno institucijo, ki jo ustanovita dve ali več držav članic, z namenom medsebojne finančne pomoči, vendar v skladu z omejitvami in pogoji, ki so določeni v sklenjeni mednarodni pogodbi;
- finančne storitve, opravljene za Evropsko centralno banko (v nadaljevanju ECB), Evropsko investicijsko banko (v nadaljevanju EIB) ali druge organe, ki jih je ustanovila EU ali Evropska skupnost za atomsko energijo v skladu s Protokolom o privilegijih in imunitetah EU;
- finančne storitve, opravljene za v Sloveniji priznane mednarodne organizacije, vendar v okviru omejitev, določenih na podlagi mednarodne pogodbe o ustanovitvi teh organizacij;
- finančne storitve, opravljene za diplomatska ali konzularna predstavništva tujih držav.

4 DAVEK OD DOHODKOV PRAVNIH OSEB

Zadnji davek, ki smo ga predstavili, je DDPO. Pri tem davku je pomembno izpostaviti, da se ne upoštevajo vsi računovodski prihodki in odhodki, saj jih je treba predhodno prilagoditi v skladu z davčno zakonodajo, ki ureja to področje, z namenom pridobitve davčne osnove. Računovodski prihodki se torej lahko razlikujejo od davčnih prihodkov.

4.1 Splošno o davku od dohodkov pravnih oseb

Primarni zakonodajni vir, ki ureja področje DDPO, je Zakon od dohodkov pravnih oseb (ZDDPO-2), Ur. l. RS, št. 117/2006, ki ga je državni zbor sprejel 26. 10. 2006 in je uradno v uporabi od 1. 1. 2007. Vendar ZDDPO-2 ni edini pravni vir, saj je treba upoštevati tudi druge zakonske vire in vire na ravni EU. Mednje sodijo: Direktive Sveta EU, sodbe Sodišča Evropskih skupnosti, mednarodne pogodbe o izogibanju dvojnemu obdavčevanju, Slovenske računovodske standarde in drugi viri.

Primarni zakonodajni vir v 3. členu določa pojem davčnega zavezanca za DDPO. Davčni zavezanec je vsaka pravna oseba, ki ima davčni položaj rezidenta ali nerezidenta, torej je oseba domačega ali tujega prava. Položaj rezident ali nerezidenta je definiran v 5. členu ZDDPO-2. Rezident je oseba, ki ima sedež ali kraj dejanskega delovanja posloводства v Sloveniji, medtem ko je nerezident oseba, ki ne izpolnjuje navedenih pogojev.

Poleg omenjenih pravnih oseb so davčni zavezanci tudi osebe oziroma združenja oseb (vključno z družbami civilnega prava), ki niso pravne osebe in zavezanci za dohodnino. Iz pojma davčni zavezanec so izključene samoupravne lokalne skupnosti in Republika Slovenija.

Za določitev davčne obveznosti je poleg pojma davčnega zavezanca potrebna še razlaga davčne osnove. Določa jo 12. člen ZDDPO-2, ki navaja, da je davčna osnova dobiček, ki ga pridobimo s prilagoditvijo računovodskega dobička, v skladu z določili ZDDPO-2 in predstavlja presežek prihodkov nad odhodki. Osnova za pripravo analize prihodkov in odhodkov, ki so na primer davčno priznani ali ne, je izkaz poslovnega izida, ki je pripravljen v skladu z računovodskimi standardi. Medtem ko so prilagoditve, ki vplivajo na davčno osnovo sledeče (Finančna uprava Republike Slovenije, brez datuma c):

- Dividende, dohodki, podobni dividendam in drugi deleži v dobičku – izvzamejo se iz prihodkov v primeru, da so bile v tekočem letu ali preteklih davčnih obdobjih že vključene v davčno osnovo, torej z namenom izogiba dvojni obdavčitvi.
- Dobički iz odsvojitve lastniških deležev v višini 50 % – izvzem iz prihodkov velja v primeru izpolnitve dveh pogojev. Prvi je udeležba v kapitalu, ki mora biti v času najmanj šestih mesecev enaka ali višja od 8 %, drugi je vsaj ena zaposlena oseba, poleg davčnega zavezanca. V primeru, da davčni zavezanec ustvari dobiček z odsvojitvijo lastnih delnic oziroma lastniških deležev, v zameno za prenos ali izdajo delnic druge družbe, je ta dohodek izvzet iz davčne osnove.
- Izguba iz odsvojitve lastniških deležev – ni priznana kot odhodek v višini 50 %.

Za določitev davčne obveznosti sedaj manjka zgolj še ena postavka, in sicer davčna stopnja. Določa jo 60. členu ZDDPO-2, ki jo deli na dve vrednosti, in sicer na 19 % ter na 0 %. Slednja se nanaša zgolj na investicijske in pokojninske sklade ter zavarovalnice, v primeru skladnosti z dodatnimi pogoji, ki jih določa 61. člen ZDDPO-2 in so opisani v naslednjem poglavju.

Obseg davčne obveznosti, ki je izračunana na podlagi multiplikacije davčne stopnje z davčno osnovo, je določen v 4. členu ZDDPO-2. Pri izračunu davčne obveznosti obstaja temeljna razlika, ki je vezana na pravne osebe rezidente in nerezidente. Pravne osebe Rezidenti so obdavčeni po načelu svetovnega dohodka, kar pomeni, da so obdavčeni dohodki z virom v in izven Slovenije. Medtem ko so pravne osebe nerezidenti, obdavčeni po teritorialnem načelu, kar pomeni, da so obdavčeni zgolj tisti dohodki, ki imajo vir v Sloveniji. Dohodki z virom v Sloveniji so natančneje definirani v 8. členu ZDDPO-2.

4.2 Določbe ZDDPO-2 v povezavi s finančnimi institucijami in storitvami

Določeni členi ZDDPO-2 se nanašajo na finančne institucije in njihove storitve. Prvi člen iz tega sklopa predstavlja 22. člen, ki se nanaša na prevrednotenje finančnih naložb. Ena izmed oblik prevrednotenja naložb je oblikovanje oslabitev, ki jih je treba oblikovati, ko v prihodnosti obstaja velika verjetnost, da bodo gospodarske koristi nižje od nadomestljive vrednosti naložb, ki jo je treba v poslovnih knjigah zmanjšati.

Pri tem je treba izpostaviti, da mora banka za oblikovanje davčno priznanih oslabitev tri mesece ocenjevati verjetnost nizke gospodarske koristi in zbirati nepristranske dokaze (Jerman & Odar, 2008, str. 229). V nasprotnem primeru so ti odhodki davčno nepriznani. Medtem ko za odhodke iz prevrednotenja zaradi oslabitve posojil velja posebna določba ZBan-2, saj so davčno priznani zgolj do višine, ki jo določa.

Pred prikazom teh odhodkov v izkazu poslovnega izida ima banka na voljo tri različne načine prevrednotenja finančne naložbe, in sicer:

- Po pošteni vrednosti preko poslovnega izida – prevrednotenje po pošteni vrednosti je mogoče v primeru, da gre za finančne naložbe v posesti za trgovanje, ki služijo za ustvarjanje dobička iz naslova kratkoročnih nihanj na trgu. Torej delnice, obveznice, opcije, terminske pogodbe ... Najboljši vir informacij o višini poštene vrednosti teh instrumentov predstavlja borzna cena.
- Po odplačni vrednosti – v ta segment prevrednotenij sodijo finančne naložbe v posesti do zapadlosti v plačilo, na primer dolžniški vrednostni papirji, ki kotirajo na borzi in finančne naložbe v posojila.
- Po nabavni vrednosti – za finančne naložbe v kapitalske instrumente, katerih cena ni objavljena na delujočem trgu in jih po pošteni vrednosti ni mogoče zanesljivo izmeriti.

Drugi člen, ki se nanaša na odhodke banke, je 34. členu ZDDPO-2, ki se nanaša na rezervacije pri bankah, borznoposredniških družbah in zavarovalnicah. Določa, da se bankam kot odhodek priznajo rezervacije, ki so se morale oblikovati glede na posebna tveganja, vendar zgolj v višini, ki jo določa ZBan-2.

Med specifične določbe prav tako sodi 61. člen ZDDPO-2, ki smo ga omenili že v predhodnem poglavju. Določa tri različne pogoje za pridobitev pravice do 0 % davčne stopnje, ki se nanašajo na investicijske sklade, zavarovalnice in pokojninske sklade. Investicijski skladi so obdavčeni po 0 % davčni stopnji v primeru, ko do 30. novembra tega obdobja razdelijo minimalno 90 % poslovnega dobička preteklega davčnega obdobja. Medtem ko ta predpogoj ne velja za pokojninske sklade, saj so obdavčeni po 0 % davčni stopnji, zgolj v primeru, če so ustanovljeni po zakonu, ki ureja pokojninsko in invalidsko zavarovanje. Preostali segment predstavljajo zavarovalnice, za katere velja, da imajo pravico do uveljavljanja 0 % davčne stopnje za del dejavnosti, ki se nanaša na izvajanje pokojninskega načrta, vendar zgolj v primeru, ko pripravijo ločen davčni obračun za pokojninsko in preostalo dejavnost.

4.3 Vpliv davčnih reform na bančni sektor

Banke so pomemben steber ekonomije vsakega gospodarstva, saj nudijo posojila pravnim in fizičnim osebam, sprejemajo depozite in s tem klientom omogočijo odlog potrošnje ter

prejem obresti in varujejo pred tveganjem. Zato je razumevanje, na kakšen način banke določijo obrestne mere in se odzivajo na davčne reforme, ključno.

Dva ključna cilja bank sta ustvarjanje dobička in doseganje stopnje kapitalske ustreznosti, določene s strani regulatorja. Na oba cilja vpliva znesek plačanih davkov, zato ustvarja možnost nižanja davčnih stroškov s strani bank z namenom povečanja kapitala ali dobička. Glede na to, da so obrestne mere v zadnjih letih relativno nizke, je bankam generiranje dobička na klasičnih področjih, kot so depoziti in posojila, oteženo.

Poleg tega se je povečala potreba kupcev po modernizaciji in digitalizaciji poslovanja bank, kar se odraža v zniževanju števila zaposlenih v poslovalnicah bank. Iz česar izhaja, da lahko trenutne razmere banke privedejo do tendence k nižanju stroškov, ki vplivajo na dobiček pred davki. Zato se poraja vprašanje ali davek od dohodkov pravnih oseb v veliki meri vpliva na odločitve, ki jih sprejema bančni sektor?

Na Sliki 5 se nahaja grafični prikaz vseh dejavnikov oziroma deležnikov, ki jih mora banka upoštevati pri sprejemanju odločitev. Prvi notranji krog predstavlja interne dejavnike, ki jih banka prilagaja glede na eksterne dejavnike z namenom nižanja stroškov. Med interne dejavnike sodijo dolžniško financiranje, finančno poročanje, poslovanje, dobiček, ocenjevanje tveganja in davčna incidenca. Medtem ko zunanje ali eksterne dejavnike predstavljajo regulator, stranke, davčni organ in investitorji. Interni oziroma notranji dejavniki, prikazani na Sliki 5, so:

1) Davčna incidenca se nanaša na delitev davčnega bremena med banko in njenimi klienti, kar pomeni, da banka lahko prevale večji del davčnega bremena na kupce storitev, kar poveča njeno dobičkonosnost. Davčno incidenco banka v praksi izvede tako, da poviša obrestne mere na posojila ali zniža obrestne mere na depozite, kar lahko povzroči prehod klientov k drugi banki z bolj ugodnimi obrestnimi merami.

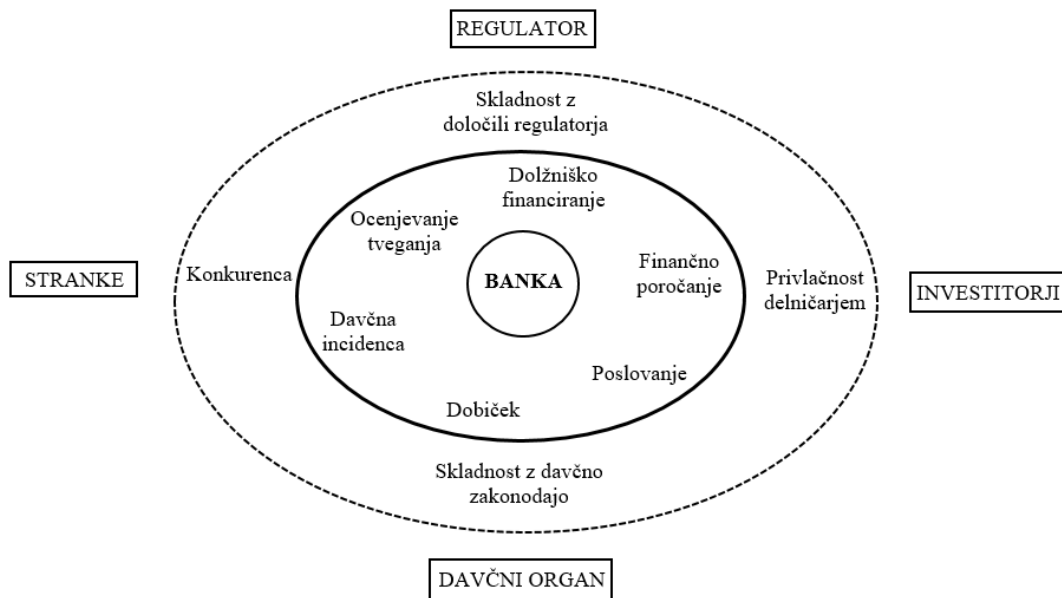
2) Dolžniško financiranje, na katero vpliva davčna politika. V primeru, da banka poveča delež financiranja iz naslova dolga, lahko zmanjša davčno osnovo, ampak zgolj do višine, ki ne privede do kapitalske neustreznosti in kršitve določb Basel III, ki določajo minimalno kapitalsko ustreznost. Pri tem je treba upoštevati, da večje omejitve na področju dolžniškega financiranja veljajo za tiste banke, ki imajo manj kapitala oziroma so malce nad minimalnim pragom. Medtem ko imajo večje banke širši maneverski prostor, saj večinoma v večji meri presegajo ta prag, kar jim omogoča lažje sprejemanje bolj tveganih odločitev. Poleg tega se zavedajo, da obstaja visoka verjetnost finančne podpore države v primeru verjetnosti propada, saj bi propad velike banke bistveno vplival na zaupanje v bančni sektor.

3) Prenos dobička, ki prav tako omogoča znižanje davčne osnove. Nanaša se na prenos dobička iz podružnic v državah z višjimi davčnimi stopnjami, v podružnice v državah z nižjimi davčnimi stopnjami.

4) Ocenjevanje tveganja, ki bankam omogoča oblikovanje oslabitev za posojila, za katera obstaja visoka verjetnost nepoplačila. Odhodki iz naslova oslabitev so prikazani v izkazu poslovnega izida, kar banki omogoča znižanje davčne osnove.

5) Zadnji sklop predstavlja transparentno finančno poročanje. Transparentnost omogoča vpogled investitorjem v dobičkonosnost posamezne finančne institucije. Prav tako davčnim organom omogoča primerjavo njihovih evidenc z evidencami finančne institucije in regulatorju preverbo skladnosti z regulativo.

Slika 5: Dejavniki, ki vplivajo na sprejemanje odločitev

Vir: Gawehn (2019).

Komisija EU je izvedla študijo, s katero je preučila vpliv eksternih dejavnikov na interne oziroma odzive bank na razne spremembe. Prvi vpliv, ki ga je preučila, je sprememba finančnega vzvoda bank glede na spremembo davčne stopnje. Finančni vzvod se nanaša na razmerje med kapitalsko osnovo banke in njenimi celotnimi sredstvi, kar pomeni, da odraža stabilnost banke. Trenutna minimalna višina finančnega vzvoda znaša 3 %, ki jo morajo banke upoštevati. Nadzor primarno vršijo nacionalni nadzorni organi oziroma regulator, ki ga v primeru Slovenije predstavlja Banka Slovenije (Svet EU, 2020).

Ugotovili so, da spremembe davčne stopnje vplivajo na finančni vzvod. V primeru povišanja davčne stopnje se poviša tudi finančni vzvod, kar posledično vodi v znižanje kapitala. Posledično se zviša tudi raven dolžniškega financiranja, ki je ugodnejše od

lastniškega in bolj optimalno vpliva na dobiček. Končna ugotovitev študije je, da 10 % povečanje davčne stopnje vodi v 1,17 % povečanje finančnega vzvoda, kar privede do 9,7 % znižanja kapitala bank (Hemmelgarn & Teichmann, 2013, str. 16–18).

Pri tem je pomembno izpostaviti, da se ugotovitev ne nanaša na banke, ki delujejo v državah s strožjo davčno politiko, višjimi kapitalskimi zahtevami in davčnimi stopnjami. Tam povišanje davčne stopnje vodi v znižanje finančnega vzvoda, saj se banke zavedajo sankcij regulatorja v primeru, da raven njihovega kapitala pade pod zahtevano. Poleg tega se finančni vzvod manjših bank bolj močno odzove na spremembo davčne stopnje kot finančni vzvod večjih bank, kar je delno povezano tudi z višino kapitala, ki je pri manjših bankah nižja.

Do podobnih zaključkov so prišli v Ameriki, kjer so izvedli študijo, kako povečanje davčne stopnje vpliva na kapitalsko strukturo bank oziroma na količnik kapitalske ustreznosti. Količnik predstavlja razmerje med kapitalom in tveganju prilagojenimi sredstvi, kjer mora kapital predstavljati vsaj 8 % le-teh. Ugotovili so, da povečanje davčne stopnje povzroči zmanjšanje kapitalskega količnika s strani bank, kar se kaže v znižanju Tier II kapitala banke (podrejeni dolg). Torej v primeru povečanja davčne stopnje za 1 odstotno točko se količnik kapitalske ustreznosti zmanjša za 0,15 %, kar povzroči slabšo odpornost bank na finančne krize (Milonas, 2018, str. 169–172).

Zadnja študija, ki smo jo predstavili, je vezana na obdavčitev bruto dobičkov večjih bank v Tokiu z 31,5 % davčno stopnjo (predhodno 0 %). Obdavčene so bile zgolj banke v Tokiu, torej so bile iz obdavčitve izvzete vse preostale japonske banke. Tega ukrepa so se poslužili leta 2000, saj so z njim želeli omejiti pretirano naklonjenost tveganju v bančnem sektorju (Banerji, Chronopoulos, Sobiech & Wilson, 2018, str. 1).

Ključne ugotovitve študije so prikazane v Tabeli 12. V vzorec je vključenih 17 bank, lociranih v Tokiu ter preostalih 109 japonskih bank. Iz Tabele 12 je razvidno, da je obdavčitev bank v Tokiu negativno vplivala tudi na preostale banke, ki so bile izvzete iz obdavčitve. Negativne posledice se kažejo predvsem preko količnika, ki je povezan s prihodki iz naslova obresti. Pred obdavčitvijo bank v Tokiu je količnik znašal 1,99, po obdavčitvi pa je bil za 0,1 nižji, torej je znašal 1,89.

Učinek obdavčitve se je prav tako odrazil na področju prihodkov iz provizij, saj je količnik povezan s prihodki iz naslova provizij pred obdavčitvijo znašal 2,09, nato pa je padel na 1,99. Na drugi strani so količniki večjih bank, ki so bile obdavčene, ostali skorajda nespremenjeni. Kar se povezuje z ugotovitvijo študije Evropske komisije, kjer so ugotovili, da so manjše banke bolj občutljive na spremembe davčne stopnje od večjih bank.

Tabela 12: Ključne učinki obdavčitve bank na Japonskem (v mio EUR) in količniki posameznih področij pred in po obdavčitvi

Količnik	Obdavčene banke		Neobdavčene banke	
	Pred obdavčitvijo	Po obdavčitvi	Pred obdavčitvijo	Po obdavčitvi
Obrestni prihodki	1,33	1,31	1,99	1,89
Prihodki iz provizij	1,48	1,48	2,09	1,99
Obrestna mera (posojila)	2,27	2,15	2,54	2,49
Obrestna mera (depoziti)	0,67	0,46	0,27	0,17
Kapitalska ustreznost	2,88	3,49	1,88	2,19
Diverzifikacija	27,12	31,23	17,12	17,05
Področje (v mio EUR)				
Skupaj posojila	89.000	86.400	7,30	7,30
Skupaj depoziti	94.290	100.320	9,50	9,60

Vir: Banerji & ostali (2018).

Poleg tega so večje banke predhodno obračunale nižje obrestne mere na posojila (2,27 %), v primerjavi z manjšimi bankami (2,54 %), ki so se po obdavčitvi dodatno znižale na 2,15 % in 2,49 %. Podoben trend lahko opazimo pri depozitih, kjer so se obrestne mere pri večjih obdavčenih bankah znižale iz 0,67 na 0,46 % in pri manjših iz 0,27 na 0,17 %, kar negira predpostavko študije, ki jo je izvedla Vanessa Gawehn, saj se v tem primeru davčna incidenca ni pojavila.

Gawehn študija ni edina, ki jo študija tokijskih bank negira, saj ovrže določene ugotovitve Millonas študije, ki trdi, da se kapitalski količnik zmanjša v primeru povečanja davčne stopnje. Banke se na spremembo davčne stopnje odzovejo s povečanjem kapitala, kar se odraža tudi v postavki kapitalska ustreznost v Tabeli 12. Pri večjih bankah se količnik poviša iz 2,88 na 3,49, pri manjših pa iz 1,88 na 2,19.

Nasprotni trend se pojavi pri postavki diverzifikacija, saj se pri večjih bankah poveča, najverjetneje zato, ker iščejo dodatne vire zaslužka zaradi izgube dela bruto dobička, medtem ko se pri manjših zmanjša. Razlog za to se najverjetneje nahaja v dejstvu, da večje banke manjšim prevzamejo del tržnega deleža in jim tako omejijo možnosti za diverzifikacijo v manjših in manj donosnih segmentih, ki večjih bank večinoma ne bi zanimali.

Zadnja ugotovitev študije bank v Tokiu se nanaša na padec zneska posojil in povečanje zneska depozitov tako pri večjih obdavčenih bankah kot pri manjših neobdavčenih bankah oziroma bankah izven Tokia.

SKLEP

Davki so prisilna dajatev, ki jo plačujejo tako fizične kot pravne osebe. Poglavitna vloga je, da povečujejo javnofinančne prihodke, ne da bi hkrati negativno vplivali na gospodarstvo. Zato je en izmed poglavitnih ciljev vseh davčnih sistemov zagotovitev davčne nevtralnosti, tudi pri DDV. Na načelo davčne nevtralnosti imajo močan vpliv neprave oprostitve pri DDV. Razlika med pravimi in nepravimi oprostitvami je, da prave omogočajo odbitek vstopnega DDV v celoti, medtem ko pri nepravih to ni mogoče. Slednje povzroči, da davčni zavezanec vstopni DDV, ki je sedaj njegov strošek prevali na naslednji člen v verigi, kar pomeni, da znesek DDV vključi v ceno proizvoda ali storitve.

Neprave oprostitve torej vodijo v davčno kaskadnost in druge distorzije, ki se odražajo tudi v poslovnih odločitvah subjektov in vplivajo na proračunske prihodke iz naslova davkov. Trenutna davčna obravnava nima negativnega vpliva na vse udeležence v procesu, saj davčnim nezavezancem oziroma končnim potrošnikom omogoča cenovno bolj ugodno potrošnjo finančnih storitev kot v primeru obdavčitve. Iz tega izhaja, da je davčno breme končnih potrošnikov prenizko, medtem ko je davčno breme davčnih zavezancev previsoko. V primeru obdavčitve finančnih storitev bi se povpraševanje gospodinjstev po finančnih storitvah zmanjšalo, povpraševanje davčnih zavezancev, na primer podjetij pa povečalo zaradi uravnoteženja davčnega bremena med obema skupinama.

Večina finančnih storitev sodi v sklop nepravih oprostitvev, kar pomeni, da so oproščene plačila DDV in hkrati ne omogočajo pravice do odbitka vstopnega DDV. Primarni razlog za oprostitvev finančnih storitev leži v težavnosti določitve dodane vrednosti finančnih storitev, ki jo predstavlja razlika med obračunanimi in izplačanimi obrestmi. Torej razlika med obrestmi, ki jih banka prejme od posojilojemalca, in obrestmi, ki jih izplača depozitarjem. Denarni tok finančne transakcije tako vključuje glavnico, premijo za prevzem tveganja, kompenzacijo za odlog potrošnje in stroške finančnega posredništva. Pri čemer vse transakcije znotraj denarnega toka niso obdavčene, saj ne predstavljajo dodane vrednosti ali potrošnje. Predmet obdavčitve z DDV predstavljajo zgolj stroški finančnega posredništva.

Poleg tega so finančne storitve zakonsko preohlapno definirane in niso osvežene v skladu z novimi finančnimi produkti, po katerih se povpraševanje povečuje, na primer kriptovalute. Pojavljajo se tudi težave pri implementaciji zakonodaje EU v nacionalno zakonodajo, kar povzroča nepoenoteno zakonodajo na področju EU, kljub ravno nasprotni tendenci EU. Zato je prvotno potrebna harmonizacija EU zakonodaje na področju obdavčitve ali oprostitve finančnih storitev ter poenotena, jasna, natančno določena in posodobljena razlaga/opis finančnih storitev ter preostalih zakonov, vezanih nanje.

Zgoraj navedeno predstavlja odgovor na prvo raziskovalno vprašanje, ki se nanaša na razloge za specifično obravnavo finančnih storitev v davčnem sistemu.

Z namenom odprave povzročenih distorzij in specifične obravnave finančnih storitev v davčnih sistemih so strokovnjaki razvili kar nekaj metod, s katerimi v teoriji ali v praksi odpravijo določene distorzije pri obdavčitvi z DDV. Glede na izvedeno analizo je najbolj učinkovita metoda mobilnega deleža, sledita ji metoda denarnih tokov in TCA metoda. Vse tri metode so razvite na ravni posamezne transakcije, kar odpravi težavo z obdavčitvijo zaradi finančne marže, ki se nanaša na skupek transakcij.

Metoda mobilnega deleža odpravi ali v veliki meri omilil vse povzročene distorzije. Temelji na principu izračuna mobilnega deleža, ki predstavlja razliko med prejetimi in danimi obrestmi, deljeno z vsoto prejetih in danih obresti. Iz česar izhaja, da mobilni delež variira v skladu z višino prejetih in obračunanih obresti. Mobilni delež se skupaj z davčno stopnjo aplicira na davčno osnovo, kar predstavlja končno davčno obveznost. Ugodne učinke metode mobilnega deleža je podprla tudi bolgarska študija. Ugotovili so, da uporaba te metode bolgarske banke privede do letnega povečanja davčnih prihodkov za 3 %, razbremenitve davčnih zavezancev za vsaj 30 milijonov evrov in dodatne obremenitve bančnega sektorja za vsaj 66 milijonov evrov, medtem ko je vpliv na končnega potrošnika ostal neraziskan.

Na drugi strani so v Avstraliji leta 2000 uvedli obdavčitev finančnih storitev po modelu omejenega odbitka vstopnega DDV. Odpravi zgolj dve distorziji, in sicer potrebo po vertikalni integraciji in naklonjenost tujim dobaviteljem. Finančnim institucijam omogoči odbitni delež v višini 75 % na nabave blaga in storitev, ki so potrebne za izvedbo finančne storitve. Zaradi slabe odprave distorzij so analizirali tri alternativne oblike obdavčitve, med katere sodita SFT metoda in metoda obdavčitve ekonomske rente. Omenjeni metodi smo aplicirali na podatke dveh večjih slovenskih bank. SFT metoda je privedla do povečanja skupne davčne obveznosti za približno 41 milijonov, medtem ko je metoda ekonomske rente pri eni izmed bank privedla do davčne terjatve v višini 2 milijonov evrov. Kljub temu je skupna davčna obveznost znašala 29 milijonov.

Slovenija je ubrala drugačen pristop na področju obravnave finančnih storitev, saj so uvedli DFS, ki je bil prvič obračunan in plačan leta 2013. Ključna razlika med DDV in DFS je, da končno breme DFS nosi davčni zavezanec in ne končni potrošnik. Iz česar izhaja, da DFS plača ponudnik finančnih storitev na primer banka, osnova za obračun pa so prihodki iz naslova provizij, ki jih banki plačajo komitenti.

Iz zgoraj navedenega je razvidno, da v teoriji obstajajo določene metode, ki odpravijo ali omilijo negativne učinke, ki jih povzročata trenutna specifična obravnavo finančnih institucij in njihovih storitev. Vse razvite alternativne metode imajo določene

pomanjkljivosti, zaradi katerih je trenutni sistem obdavčitve še vedno v veljavi. Slednje hkrati predstavlja odgovor na moje drugo raziskovalno vprašanje.

Zadnji davek, ki sem ga opisala, je DDPO. V prvem delu tega poglavja smo predstavili zakonsko ogrodje ter nekaj členov, ki se nanašajo na finančne institucije. V drugem delu smo opisali nekaj študij, ki so preučile učinke povišanja davčne stopnje na kapital bank, obrestne mere na depozite in posojila, davčno incidenco, finančni vzvod in diverzifikacijo.

Ključne ugotovitve, povezane s kapitalom so, da se večje banke na spremembe davčne stopnje odzovejo v manjši meri kot manjše banke. Poleg tega so ugotovili, da se banke v državah s strožjim nadzorom regulatorja na spremembo davčne stopnje odzovejo z zvišanjem kapitala, medtem ko se banke v državah z nižjim nadzorom odzovejo z znižanjem kapitala in s tem kapitalske ustreznosti. V študiji, ki je zajela banke v Tokiu, so ugotovili, da predhodne ugotovitve, vezane na davčno incidenco, niso odražene v njihovi študiji, saj so banke znižale obrestne mere na depozite in posojila. Prav tako so se na spremembo davčne stopnje odzvale s povečanjem kapitala. Večje banke pa so povečale stopnjo diverzifikacije, saj so izgubljene prihodke želele nadomestiti v drugih segmentih, na katerih predhodno niso delovale, s čimer so odvzele del tržnega deleža manjšim bankam.

V Tokiu so sprejeli relativno drzno odločitev, saj so obdavčili zgolj banke iz enega Japonskega mesta z namenom znižanja tendence sprejemanja tveganih odločitev. Kljub temu ugotovitev te študije ne smemo neposredno prenesti v evropsko okolje in zakonodajo, saj se razlikujeta od japonskega. Zato se podoben sklep nanaša na avstralski GST, kljub temu da gre za davek, ki je soroden DDV.

V EU takih odločitev niso sprejeli, saj trenutne študije alternativnih oblik obdavčitve ali sprememb obstoječe ne omogočajo odprave ekonomskih in pravnih distorzij. Prav tako v zadostni meri ne ovrednotijo posledic in koristi, ki bi se pojavile v primeru spremembe zakonodaje in oblike obdavčitve. Vsekakor je pred spremembo trenutnega sistema treba na tehtnico postaviti pozitivne in negativne učinke trenutnega in potencialnega sistema. Dokler učinki niso povsem jasni oziroma za smer, v katero se tehtnica nagiba, sprememba ni smiselna, saj lahko potencialno povzroči novo bančno krizo. Zato bo verjetno pred samo spremembo trenutnega sistema preteklo še kar nekaj časa, v katerem bodo finančni strokovnjaki ponovno preučili obstoječe alternativne metode in jih nadgradili ali pa razvili povsem nove, ki bodo omogočile korektno davčno obravnavo finančnih storitev. Slednja ne bo povzročala negativnih finančnih učinkov ali pa bodo le-ti manjši od trenutnih ali predhodno obravnavanih. Vsekakor pa bo največji izziv predstavljala ločitev dodane vrednosti od preostalih sestavin denarnega toka, ki tvori finančno transakcijo.

LITERATURA IN VIRI

1. Amand, C. (2008). VAT on financial services: the unanswered questions. *ERA Forum*, 9, 357–376.
2. Alparslan, F. & Perais, Z. (2021). *VAT Groups: a French Revolution*. Pridobljeno 10. oktobra 2021 iz <https://news.bloombergtax.com/daily-tax-report-international/vat-groups-a-french-revolution>
3. Auerbach, A. & Gordon, R. (2002). Taxation of Financial Services under a VAT. *The American Economic Review*, 92(2), 411–416.
4. Banerji, S., Chronopoulos, D., Sobiech, A. & Wilson, J. (2018). *Taxation and Financial Intermediation: Evidence from a Quasi-Natural Experiment*. Pridobljeno 3. aprila 2021 iz https://efmaefm.org/0EFMAMEETINGS/EFMA%20ANNUAL%20MEETINGS/2017-Athens/papers/EFMA2017_0103_fullpaper.pdf
5. Bickley, J. M. (2003). *Value Added Tax: Concepts, Policy Issues, and OECD Experiences*. New York: Novinka books.
6. Bing Keong, K. & Seok Hong, S. (2019). *Singapore's GST Reverse Charge—Are You Ready?* Pridobljeno 10. januarja 2021 iz <https://news.bloombergtax.com/daily-tax-report-international/insight-singapores-gst-reverse-charge-are-you-ready>
7. Cnossen, S. (2019). *Modernizing VAT in Africa*. United States of America: Oxford University Press Inc.
8. Chaudhry, S.M., Mullineux, A., Agarwal, N. (2015). Balancing the regulation and taxation of banking. *International Review of Financial Analysis*, 42, 38–52.
9. Deloitte. (brez datuma). *Interest continues to grow in cryptocurrencies but what are they and what are the VAT considerations associated with them?* Pridobljeno 10. novembra 2020 iz <https://www2.deloitte.com/ie/en/pages/tax/articles/cryptocurrency-and-vat.html>
10. Ernst & Young. (brez datuma). *Value Added Tax: A study of Methods of Taxing Financial and Insurance Services*. Pridobljeno 7. junija 2020 iz https://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/resources/documents/taxation/vat/key_documents/reports_published/methods_taxing.pdf
11. European Commission. (2017, 20. november). *European Semester: Thematic factsheet – Curbing aggressive tax planning*. Pridobljeno 25. septembra 2020 iz https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/european-semester_thematic-factsheet_curbing-aggressive-tax-planning_en_0.pdf
12. Feria, R. & Walpole, M. (2009). Options for taxing financial supplies in value added tax: EU VAT and Australian GST models compared. *ICLQ*, 58, 897–932.
13. Finančna uprava Republike Slovenije. (2020a). *Davek na finančne storitve*. Pridobljeno 21. januarja 2020 iz https://www.fu.gov.si/fileadmin/Internet/Davki_in_druge_dajatve/Podrocja/Davek_na_financne_storitve/Opis/Davek_na_financne_storitve.doc

14. Finančna uprava Republike Slovenije. (2020b). *Davek na dodano vrednost: Davčni zavezanec in identifikacija za namene DDV*. Pridobljeno 10. maja 2020 iz https://www.fu.gov.si/fileadmin/Internet/Davki_in_druge_dajatve/Podrocja/Davek_na_dodano_vrednost/Opis/Davcni_zavezanci_in_identifikacija_za_namene_DDV.doc
15. Finančna uprava Republike Slovenije. (2021). *Davek na dodano vrednost*. Pridobljeno 21. januarja 2020 iz https://www.fu.gov.si/fileadmin/Internet/Davki_in_druge_dajatve/Podrocja/Davek_na_dodano_vrednost/Opis/Splosno_o_DDV.doc
16. Finančna uprava Republike Slovenije. (brez datuma). *Davek na finančne storitve*. Pridobljeno 21. januarja 2020 iz https://www.fu.gov.si/davki_in_druge_dajatve/podrocja/davek_na_financne_storitve/
17. Finančna uprava Republike Slovenije. (brez datuma b). *Identifikacija za DDV*. Pridobljeno 21. marca 2020 iz https://www.fu.gov.si/poslovni_dogodki_podjetja/identifikacija_za_ddv/
18. Finančna uprava Republike Slovenije. (brez datuma c). *Splošno o davku od dohodkov pravnih oseb*. Pridobljeno 21. januarja 2020 iz https://www.fu.gov.si/davki_in_druge_dajatve/podrocja/davek_od_dohodkov_pravnih_oseb_ddpo/#c4617
19. Gawehn, V. (2019). *Banks and corporate income taxation: A review*. Arqus Discussion Paper 247. Pridobljeno 30. marca 2021 iz <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/209138/1/1684429951.pdf>
20. Hemmelgarn, T. & Teichmann, D. (2013). *Tax reforms and capital structure of banks. Taxation papers, 37*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.
21. Huizinga, H. (2002). Financial services VAT: VAT in Europe. *Economic Policy, 17*(35), 499–534.
22. IBFD. (2006). *VAT Survey Financial Service*. Netherlands: European Communities.
23. Inland Revenue Authority of Singapore. (2016). *Regulated Financial Institutions*. Pridobljeno 1. februarja 2021 iz <https://www.Inland Revenue Authority of Singapore.gov.sg/Inland Revenue Authority of Singaporehome/GST/GST-registered-businesses/Specific-business-sectors/Finance/>
24. Inland Revenue Authority of Singapore. (2020). *Claiming Input Tax Incurred to make Exempt Supplies*. Pridobljeno 1. februarja 2021 iz <https://www.Inland Revenue Authority of Singapore.gov.sg/INLAND REVENUE AUTHORITY OF SINGAPOREHome/GST/GST-registered-businesses/Working-out-your-taxes/Can-I-claim-GST/Claiming-Input-Tax-Incurred-to-Make-Exempt-Supplies/>
25. Inland Revenue Authority of Singapore. (brez datuma). *Supplies Exempt from GST*. Pridobljeno 1. februarja 2021 iz <https://www.Inland Revenue Authority of Singapore.gov.sg/Inland Revenue Authority of Singaporehome/GST/GST->

- registered-businesses/Working-out-your-taxes/When-is-GST-not-charged/Supplies-Exempt-from-GST/
26. Inland Revenue Department and the Treasury. (2018). *Taxing financial services*. Pridobljeno 25. januarja 2021 iz <https://investmentnews.co.nz/wp-content/uploads/fingist.pdf>
 27. Jerman, S. & Odar, M. (2008). *Zakon o davku na dohodek pravnih oseb s komentarjem*. Ljubljana: GV založba.
 28. Klun, M. (2010). *Davčni sistem*. Ljubljana: Fakulteta za upravo.
 29. Košak, K. (2010, 22. april). *IMF za svetovno obdavčitev preveč pohlepnih finančnikov*. Pridobljeno 26. aprila 2020 iz http://www.siol.net/novice/gospodarstvo/2010/04/imf_svetovna_obdavcitev_financnikov.aspx
 30. KPMG. (2019). *Australia – Indirect tax guide*. Pridobljeno 25. januarja 2020 iz <https://home.kpmg/xx/en/home/insights/2019/10/australia-indirect-tax-guide.html>
 31. Kržišnik, N. (2019, 28. februar). *Kombinacije odbitnega deleža*. Pridobljeno 21. aprila 2020 iz <http://revijadenar.si/kombinacije-odbitega-deleza>
 32. López-Laborda, J. & Peña, G. (2018). A new method for applying VAT to financial services. *National Tax Journal*, 71(1), 155–182.
 33. Madura, J. (2008). *Financial Institutions and Markets* (8 izd.). China: Thomson South-Western.
 34. Mandy, K. (2020). *South Africa: Corporate – other taxes*. Pridobljeno 15. marca 2021 iz <https://taxsummaries.pwc.com/south-africa/corporate/other-taxes>
 35. Milonas, K. (2016). Bank Taxes, Leverage, and Risk. *Journal of Financial Services Research*, 54(2), 145–177.
 36. Ministrstvo za finance. (2021). *Državni proračun*. Pridobljeno 10. oktobra 2021 iz <https://www.gov.si teme/fiskalna-in-javno-financna-politika/>
 37. Ministry of finance Singapore. (brez datuma). *Goods and services tax*. Pridobljeno 1. marca 2021 iz <https://www.mof.gov.sg/policies/taxes/goods-and-services-tax>
 38. Mirrles, J. (2011). *Tax by Design*. United States of America: Oxford University Press Inc.
 39. Morone, A., Falcone, P.M., Nuzzo, S. & Morone, P. (2019, 30. oktober). Does a ‘financial transaction tax’ drive out information mirages? An experimental analysis. *Journal of Economic Interaction and Coordination*. Pridobljeno 25. januarja 2020 iz <https://doi.org/10.1007/s11403-019-00271-4>
 40. Murphy, C. (2017). GST and how to tax Australian banking. *Australian GST Journal*, 17(2), 84–105.
 41. Næss-Schmidt, H.S., Heebøll, C., Lund, C.G. & Sørensen, P. (2016). *Effects of VAT-exemption for financial services in Sweden: Impact on Swedish banks and their customers compared to a full VAT system*. Copenhagen Economics.
 42. Nenkova, P. & Angelov, A. (2019). Assessing the effects of imposing VAT on the services provided by the banking sector - the case of Bulgaria. *Economic Studies (Ikonomicheski Izsledvania)*, 28(3), 124–143.

43. Nova Kreditna Banka Maribor. (2019). *Letno poročilo 2019*. Pridobljeno 23. marca 2021 iz <https://www.nkbm.si/financna-porocila-in-dokumenti>
44. Nova Ljubljanska Banka. (2019). *Letno poročilo 2019*. Pridobljeno 23. marca 2021 iz <https://www.nlb.si/nlb/nlb-portal/slo/o-banki/vlagatelji/financna-porocila/letno-porocilo-nlb-skupine-2019.pdf>
45. Osborne & Clarke. (2018, 17. september). *Taxation of cryptocurrencies in Europe: an overview*. Pridobljeno 10. novembra 2020 iz <https://www.osborneclarke.com/insights/taxation-of-cryptocurrencies-in-europe/>
46. Perčič, A. (2012, 19. december). Davek na finančne storitve bo bankam vzel 41 milijonov. *Finance*. Pridobljeno 16. maja 2021 iz <https://www.finance.si/8329121/Davek-na-finan%C4%8Dne-storitve-bo-bankam-vzel-41-milijonov>
47. Poddar, S. (2003). Consumption taxes: The role of the value-added tax. V *Taxation of financial intermediation: Theory and practice for emerging economies* (345–380). New York: Published for the World Bank by Oxford University Press.
48. Poddar, S. & English, M. (1997). Taxation of financial services under value-added tax: Applying the cash-flow approach. *National Tax Journal*, 50(1), 89–111.
49. Praetzler, R. (2017). *German VAT: option to tax*. Pridobljeno 10. oktobra 2021 iz <https://www.linkedin.com/pulse/german-vat-option-tax-rob-ert-praetzler>
50. PricewaterhouseCoopers. (2011, 18. oktober). *How the EU VAT exemptions impact the Banking Sector*. Pridobljeno 9. septembra 2020 iz https://www.pwc.com/gx/en/financial-services/pdf/2011-10-18_vat_study_final_report.pdf
51. Schenk, A. (2010). Taxation of financial services (including insurance) under a United States value added tax. *Tax law review*, 63(2), 409–422.
52. Schenk, A., Oldman, O. (2007). *Value Added Tax: A Comparative Approach*. United States of America: Cambridge University Press.
53. Schenk, A. & Zee, H. H. (2004). Financial services and the value-added tax. H. H. Zee (ur.), *Taxing the financial sector: Concepts, issues, and practices* (str. 60–74).
54. Schneider, F. (2015). *SA has one of the broadest VAT bases on financial services*. Pridobljeno 15. marca 2021 iz <https://www.thesait.org.za/news/249648/SA-has-one-of-the-broadest-VAT-bases-on-financial-services-.htm>
55. Scott, P. (2019). *New Zealand – indirect tax guide*. Pridobljeno 25. februarja 2020 iz <https://home.kpmg/xx/en/home/insights/2019/10/new-zealand-indirect-tax-guide.html>
56. Solilova, V., Nerudova, D. & Dobranschi, M. (2017). Sustainability-oriented future EU funding: a financial transaction tax. *Empirica*, 44, 687–731.
57. Stanovnik, T. (2013). *Javne finance*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
58. Svet EU. (2020). *Kapitalske zahteve za bančni sektor*. Pridobljeno 1. aprila 2021 iz <https://www.consilium.europa.eu/sl/policies/banking-union/single-rulebook/capital-requirements/>
59. Špes, D. (2019). *DDV poznavalec*. Maribor: Davčna hiša Bilans d.o.o.

60. Taxsifu. (2015). *GST Equivalent taxation on financial services (Supplementary financial tax)*. Pridobljeno 28. januarja 2021 iz <http://taxsifu.com.au/wp-content/uploads/2015/09/SADPC15-GSTfinancialservices-0914final.pdf>
61. Terra, B. M. & Wattel, P. J. (2012). *European Tax Law*. Netherlands: Bert Arts BNO.
62. The VAT Reader. (2011). *What a federal consumption tax would mean for America: VAT treatment of the financial sector*. United States of America: Tax Analysts.
63. Weisbach, D. (2019). Financial Services under a Consumption Tax: Grubert and Mackie (2000) Revisited. *National Tax Journal*, 72(1), 237–250.
64. Zupančič, M., Prusnik, M., Prislán, B. & Zalokar, N. (2015). *Davek na dodano vrednost v praksi*. Ljubljana: Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije.